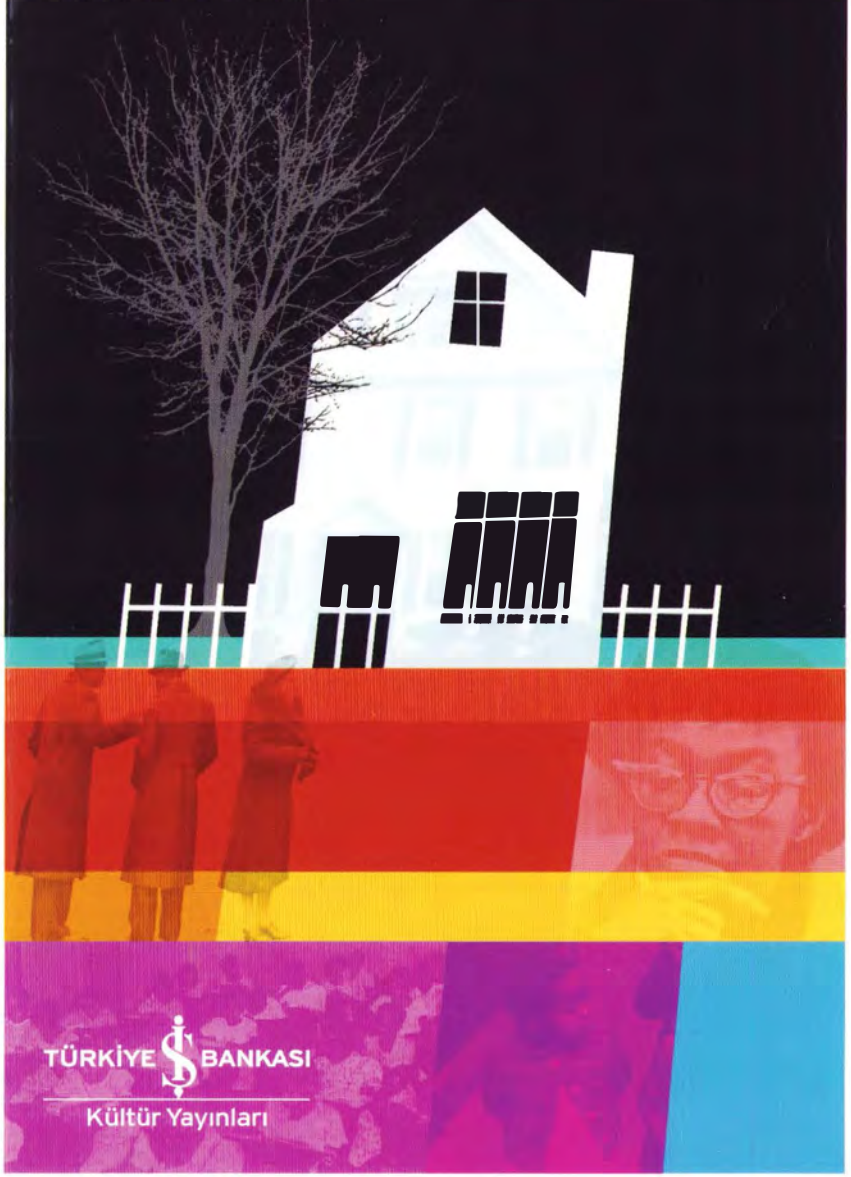
MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 210

GWENDOLYN BROOKS
MAUD MARTHA

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
DİDAR ZEYNEP BATUMLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Modern Klasikler Dizisi -210

1950 yılında Pulitzer Ödülü'ne değer görülen şair Gwendolyn Brooks'un tek romanı *Maud Martha*, Amerikan edebiyatının mücevherleri arasında yerini almıştır. Şiirsel dili doğrusal olmayan anlatıyla birleştiren deneysel üslubuyla dikkat çeken yapıtta, siyah bir kadının 1920'lerden 1940'lara uzanan olgunlaşma süreci, gündelik hayattan fragmanlarla aktarılır. Brooks'un ırk, sınıf ve toplumsal cinsiyet meselelerine ağırlık verdiği romanının ana karakteri Maud Martha, yalnızca beyazların değil, kendisinden daha açık tenli siyahların önyargılarıyla da mücadele etmek zorunda kalır. Siyahlar arasındaki ten rengi hiyerarşisi Brooks'un kendi deneyimini yansıtır. Irkçılık, yoksulluk, savaş ve evliliğinin yarattığı hayal kırıklığı gibi ağır sorunlar arasında hayatta yolunu bulmaya çalışan Maud Martha, mutsuzluğa gömülmek yerine yaşadığı küçük mutlu anların tadını çıkarır. Zira bir ömürden kusursuz bir "trajedi" çıkarmak o kadar da kolay değildir; yaşanan her şey daha ziyade komedi unsuru barındırır. 1953 tarihli *Maud Martha*, bilgelikle, vakarla, mizahla ve neşeyle bütün mücadelelerden güçlü çıkan siyah bir kadının sıradan yaşamının sıra dışı hikâyesidir.

GWENDOLYN BROOKS (1917-2000): Kansas, Topeka'da dünyaya gelen Brooks, Pulitzer Ödülü'nü kazanan ilk siyah şair olmuş, kendisine 1969 yılında Illinois eyaletinin baş şairi (*poet laureate*) unvanı verilmiştir. 1936'da Wilson Junior College'ı bitirdi. İlk şiirleri Chicago'da siyah okurlara yönelik *Chicago Defender* gazetesinde yayımlandı. İlk şiir kitabı *A Street in Bronzeville* (Bronzeville'de Bir Sokak) 1945'te okurla buluştu. Ona Pulitzer Ödülü'nü kazandıran 1949 tarihli *Annie Allen*, Chicago'da yetişen siyah bir kızı konu alan şiirlerden oluşur. Brooks'un diğer önemli yapıtları arasında *The Bean Eaters* (1960; Fasulye Mahkûmları), *Selected Poems* (1963; Seçme Şiirler), *In the Mecca* (1968; Mekke'de) sayılabilir. 1990'da Chicago Eyalet Üniversitesi'nde, İngiliz Edebiyatı bölümünde profesör oldu.

THG
0586304
UKY

9 786254 293528

GWENDOLYN BROOKS
MAUD MARTHA

ÖZGÜN ADI
MAUD MARTHA

COPYRIGHT © THE ESTATE OF GWENDOLYN BROOKS, 1953
ANATOLIALIT AJANSI KANALIYLA ALINMIŞTIR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2022
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
PELİN MESTÇİ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM ŞUBAT 2023, İSTANBUL

ISBN 978-625-429-352-8

BASKI: DÖRTEL MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Zafer Mah. 147. Sokak 9-13A Esenyurt İstanbul
Tel. (0212) 565 11 66 Sertifika No: 40970

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
e-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: DİDAR ZEYNEP BATUMLU

(1977): Diyarbakır'da doğdu. 2000 yılında Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak dersler verdi ve çeşitli çeviriler yaptı. Şubat 2017'den beri tam zamanlı çevirmen olarak çalışıyor. İki çocuk ve iki kedi annesi.

Modern
Klasikler
Dizisi - 210

Gwendolyn Brooks

Maud Martha

İngilizce aslından
çeviren: Dizdar Zeynep Batumlu

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

1	Maud Martha'nın tasviri	1
2	bahar manzarası: detay	3
3	sevgi ve goriller	5
4	Büyükannenin ölümü	8
5	öyle iyi, öyle naziksin ki	11
6	Regal'de	13
7	Tim	16
8	ev	19
9	Helen	22
10	ilk sevgili	26
11	ikinci sevgili	28
12	Maud Martha ve New York	31
13	açık sarı	35
14	herkes şaşırıp kalacak	38
15	apartman dairesi	40
16	genç çift evde	43
17	Maud Martha farenin canını bağışlıyor	46
18	burada bizden başka siyah yok	48
19	açık tenliysen ve saçların uzunsa	53
20	doğum	60
21	notlar	67
22	gelenek ve Maud Martha	69
23	apartman sakinleri	73

24 bir karşılaşma 85
25 kendi kendini avutma 90
26 Maud Martha'nın tümörü 96
27 Paul Kulüp 011'de 98
28 kardeşçe sevgi 101
29 şapka dükkânı 103
30 Burns-Cooper'larda 105
31 Otuz Dördüncü Cadde'de 109
32 anne ziyarete gelir 111
33 ağaçların yaprakları ağaçları terk eder 114
34 savaştan dönüş! 118

Aileme

Maud Martha 1917'de doğdu.

Hâlâ hayatta.

1

Maud Martha'nın tasviri

Düğme şekerleri, kitapları, rengi olan müziği (koyu mavi ya da yumuşak bir gümüş rengi), arka verandanın merdivenlerinden bakınca rengi son derece değişken batı göğünü ve karahindibaları severdi.

Bir nilüfer çiçeğini ya da saraypatıları ya da Japon süsenlerini ya da çayır zambaklarını sevebilirdi—evet, çayır zambaklarını sevebilirdi, zira çayır kelimesi bile daha derin nefes almasını sağlıyor ve o an yanında kimin bulunduğuna bağlı olarak, gökyüzünden her kim seyrediyorsa, kendinden geçmiş bir halde ona doğru kollarını açmasına ya da bunu yapmayı arzu etmesine sebebiyet veriyordu. Ama asıl gördüğü karahindibalardı. Arka bahçesinin yamalı yeşil elbisesini süsleyen alelade sarı mücevherler. Aleladeliklerinin dışında o vakur güzelliklerini severdi karahindibaların; zira bu ikinci özelliklerinde kendi resmini gördüğüne inanırdı ve sıradan bir şeyin de çiçek olabileceğini bilmek rahatlatıcıydı.

Ve sevilip değer görebileceğini! Sevilip değer görmek Maud Martha Brown'ın yüreğinin biricik dileğiydi ve bazen, karahindibalara bakmadığında (zira insan her daim onlara bakamazdı; çoğu zaman tozu alınması gereken sandalyelerle masalar, doğranması gereken domatesler, toplanması

gereken yataklar ya da gidilmesi gereken marketler olurdu, hem zaten daha soğuk geçen aylarda karahindiba falan da olmazdı) sadece sıradan bir cazibeye sahip olan bir şeyin—şayet herhangi bir çiçeğin cazibesi sıradan olarak betimlenebilirse—insanı kalbinden vuracak güzellikte bir şey kadar sevilesi olmasına inanmakta güçlük çekerdi.

Tıpkı kız kardeşi Helen gibi! Yedi yaşında olan Maud'dan sadece iki yaş büyük, aşağı yukarı onun boyunda, kilosunda ve ölçülerinde olan Helen gibi. Ah, fakat o uzun kirpikler, o zarafet, o ellerle ayakların ufacıklığı.

2

bahar manzarası: detay

Okul sağlam görünüyordu. Kırmızı-kahverengimsi kiremit, kirli krem rengi taş süsleme. Kocaman baca, riyasız, ağırbaşlı. Gökyüzü griydi fakat güneş yukarıdan bir yerlerden küçük, gümüşi vaatlerde bulunuyordu imalı imalı. Bir rüzgâr esti. Ne biçim bir haziran günüydü bu? Daha ziyade kasımın son günlerini andırıyordu. Epeyce kasvetli bir gündü; yine de küçük vaatler barındırıyordu, sadece örtüktüler; bu küçük vaatlerin kendi kendilerini yerine getirip getirmeyeceğini ise hiç kimse bilemezdi.

Caddenin yukarısında rüzgâr çocukları önüne katarak sürükledi ve onları köşeden döndürüp kırmızı-kahverengimsi kiremitten okul binasının bahçesine savurdu. Muhteşemdi. Kahverengi, sarı ya da siyaha dönük kahverengi minik, kuru bitki saplarının sürüklediği, dubleks apartman dairelerinin bulunduğu binaların çirkin grisi ve çürümüşlüğüyle savrulan pembe, mavi, beyaz, sarı, yeşil, mor, kahverengi siyah parçacıklar, LÜTFEN ÇİMLERE BASMAYIN—YENİ EKİLDİ yazan cesur uyarı levhalarının dikildiği, çerçöple dolu küçük arsaların üzerinden geçip gitti. Hayatlar sürülüyordu bu binalarda. Bu küçücük hayatların ötesinde çocuklar rüzgâr misali esiyordu. Krampmış, yasaklarmış, nefes alamamak-

mış— bunları kendilerine dert etmiyorlardı. O tiz sesleriyle buklelerini nasıl sabitleyeceklerinden, *pompadour** saç stilinden, "pis" çocuklarla "haşin" çocuklardan, Joe Louis'den, dondurmadan, bisikletlerden, beyzboldan, öğretmenlerden, sınavlardan, Duke Ellington'dan, Bette Davis'ten bahsediyorlardı. Evde yapılacak tatlı patates turtasından bahsediyorlardı—en azından Maud Martha bahsediyordu.

Dokuza altı vardı; bir dakika içerisinde son zil çalacaktı. "Haydi! Geç kalacaksınız!" Alçak perdeden haykırışlar. Adımların hızlanışı. Çantaların çırpınışı. Buna rağmen, kayıtsız olmaya zorlanmış, geç kalmış kalmamış pek de umurunda değilmiş gibi yapan şişman kız, beklendiği üzere *koşmayacaktı!* (Zira koşarsa orası burası sallanır ve itibarını kaybederdi.) Ve tam da beklendiği üzere on, on iki, on üç yaşındaki kısa pantolonlu küçük çocuklar, sırf eğlence olsun diye kayıtsız davranıyorlardı—birbirlerine top atarak, gazete ve çizgi roman okuyarak ya da şakayla karışık birbirlerine yumruk atarak kiremitlerin üzerinde oyalanıyorlardı.

Fakat nihayet her bir rüzgâr parçası esip binadan içeri girmeyi başardı ve dokuzu beş geçe okul bahçesi bomboştu. Etrafta tek bir şapka ya da kurdele yoktu.

---

* Fransa Kralı XV. Louis'nin metresi Madame de Pompadour'un ismini taşıyan üst kısmı kabarık bir saç modeli. (ç.n.)

3

sevgi ve goriller

Velhasıl goril gerçekten kaçtı!

O an uyanık olduğundan, bundan emindi. Zira uyanıktı. Uyanık olma haliydi bu. Parmaklarını esnetip kıvırırken, dumanı andıran o incecik büklümler sayesinde, üzerinde beyazla yeşil çiçekler olan kırmızı perdenin, bir anneyle köpeğin bir bebeği sevdiği o resmin ve üzerinde mavi kâğıt çiçekler olan şifoniyerin ani saldırısından hâlâ büyük ölçüde korunabiliyordu. Fakat o an sahiden uyanık olduğuna ilişkin herhangi bir şüphesi olamazdı.

O tren—yarı karanlıkta mavi bir hat üzerinde seyahat eden bir çeşit iki katlı otobüs. O ağır ağır yol alış. Ağır ağır. Daha ziyade bir kayık gibi. Gorilin kafesinin önünde durdu. Bir bacağını lalettayin diğerinin üzerine atmış, kollarını başının altına koymuş sırtüstü yatan goril, insanları seyrediyordu. Derken ayağa kalkıp hantal adımlarla kafesinin kapısına yürüdü, insanlara dikkatle baktı ve kafesinin parmaklıklarına pençe atarak onları salladı. Trenin alt katında bulunan herkes üst kata çıktı.

Fakat insanlar neden inmemişlerdi trenden?

"Motor arızası!" diye bağırdı kondüktör. "Motor arızası! Ve insanlar, goril kaçacak zannediyorlar!"

Fakat insanlar neden inmemişlerdi trenden?

Ardından göz alıcı bir yeşil belirdi; kırmızı vardı ve bir de kırmızımsı bir turuncu, Maud Martha da bunların ortasındaydı; şüphesiz ki yetişkin muamelesi gördüğünden, çoğu zaman yaşının üzerine birkaç yaş daha ilave edilirdi. Herkes korkmuş, fakat hiç kimse trenden inmemişti.

Herkes gorilin kaçıp kaçmayacağını merak ediyordu.

Maud Martha uyanıktı; gorilin kaçmış olduğunu biliyordu.

Kendisi sağ salim kurtulmuştu fakat ya diğerleri—goril onları yemiş miydi? şayet öyleyse önce kafalarından mı başlamıştı? peki düğme, saat ve saç gibi şeyleri yiyebilir miydi? yoksa öncesinde onları koparıp atmış mıydı? *

Maud Martha yataktan kalktı, banyoya giderken anne babasının yarı açık duran kapısından içeriye bir bakış attı. Annesiyle babası birbirlerine sokulmuşlardı. Babası, kollarını annesine dolamıştı.

Ah, ne tatlı!

Bir önceki akşam geldi aklına. Babası üzerinde en güzel takım elbisesi ve şapkasıyla, büyük bir azametle dışarı çıkmıştı; annesiyse yalnız kalmıştı. Sonra Maud Martha, Helen ve Harry, anneleriyle "gece yürüyüşüne" çıkmışlardı.

Bu "yürüyüşleri" nasıl da severdi. Bilhassa da akşamları, zira o vakitlerde her şey gelgitli ve tuhaf olur, içinde hoş bir tehditkârlık barındırırdı; her şey her daim ileriye doğru bir hamleyle kamburunu çıkarmış, etrafınızı kuşatmaya hazırmış gibi görünür ancak bunu hiçbir zaman yapmazdı. Cottage Grove'un doğusunda daha az insan görürdünüz, gördüklerinizin tamamı da (ne tuhaf, diye geçirdi içinden Maud Martha) beyaz yüzlerdi. Orada bu gizem ve kamburunu çıkarma hali çok daha yoğundu, yüz kat yoğun.

Onlar eve geldikten kısa bir süre sonra Babacık da gelmişti. Çocuklar yatmaya gönderilmiş, Maud Martha da

---

* Yazarın metin boyunca zaman zaman bazı cümlelere küçük harfle başlama tercihi korundu. (e.n.)

uykusuna ve goriline geri dönmüştü. (Gerçi başta bunun farkında değildi, ah, hayır!) Gecenin en ama en kuytusunda uyanıp usulcacık "Anne" diye seslendi. "Kes sesini!" dedi annesi.

Sert bir tavırla sesini kesmesinin söylenmesini önemsemedi küçük kız; annesi ortamın sessiz olmasını istiyordu, böylelikle Babacık'la birbirlerini sevebileceklerdi.

Zira Maud Martha tartışmaları sona erdiği ve yine iyi olacakları için çok *çok* mutluydu.

Gerçi gürültülü nefret ya da sessiz soğukluk sürüp giderken dahi annesi ona karşı son derece tatlı ve iyiydi.

4

Büyükannenin ölümü

Hemşireler Büyükannenin altını değiştirirken küçük bir bekleme salonunda beklemişlerdi.

"Kendi kendini idare edemiyor," diye izahta bulundu Maud Martha'nın annesi.

Ah, nasıl bir şeydi bu! Nasıl bir şeydi.

Nihayet içeriye girmelerine izin verildiğinde Belva Brown, Maud Martha ve Harry, parmak uçlarında, tek sıra halinde feri kaçmış ruhsuz odaya girdiler.

Büyükanne, Maud Martha'ya ahşap bir tabut gibi görünen bir şeyin içinde yatıyordu. Hastanın kendisine zarar vermesini önlemek için yatağın her iki tarafına kenarlıklar konmuştu. Hemşire, Ernestine Brown'ın sabahtan beri yataktan kalkıp eve gitmeye çalıştığını söyledi gizlice.

Tabutun içine baktılar. Maud Martha'nın midesi bulandı. Bu onun büyükannesi değildi. Olamazdı. Uzayıp gerilmiş, hamuru andıran bir surat. Gözler kapalı; nemliymiş gibi görünen kirpikler, ağır gözkapakları. Koyu gri battaniyenin altında dümdüz, sönmüş, incecik bir vücut. Ses kalın ve sert. "Ho-ho-ho." Maud Martha korkmuştu. Fakat korktuğunu belli etmemeliydi. Maud Martha yarı-cesete bir şeyler söyledi.

"Merhaba, Büyükanne. Ben Maudie." Bir dakika sonra "Beni tanıdın mı, Büyükanne?"

"Ho..."

"Daha iyice misin? Canın acımıyor ya?"

"Ho..." Büyükanne kafasını hafifçe iki yana salladı. Gözlerini açmadı fakat söylediklerini anladığı belliydi. Belki, diye geçirdi içinden Maud Martha, söylemediklerimizi de.

Ne kadar da yalnızlardı, ne kadar da uzaklaşmışlardı bu kadından, ansızın bir kraliçeye dönüşen bu sıradan kadından; o an hepsinin önünde tüm kapılarını açtıkları en büyüleyici kişiydi; onlar orada dikilmiş, huşu içinde, yarı korku, yarı kıskançlıkla insanların hasta kişilere sorduğu türden o aptal soruları soradursun, kadın tüm o "ho"larıyla, kenarlıkların içine hapsolmuş yattığı halde yine de onlara galebe çalmıştı.

"Daha önce hiç kimsenin öldüğünü görmemiştim," diye geçirdi içinden Maud Martha. "Oysa şu an birinin öldüğünü görüyorum."

Bu koku da neydi? Annesi ne zaman gidecekti? Daha fazla dayanamıyordu. Bu koku da neydi? Maud Martha bakışlarını bir müddet için başka yöne çevirdi. Büyükanneye değil de odadaki diğer hastalara bakmak için! Diğer hastalar beyaz kadınlardı. Üç taneydiler; buruşup pörsümüş olan ikisi uyuyordu; aklını yitirmişe benzeyen altmış yaşlarındaki tıknaz kadınsa yatakta oturmuş inildiyordu. "Neden bana sürgü getirmiyorlar? Neden? Sürgü getiren tek bir kişi yok." Kadın, Maud Martha'nın paltosunun kenarını sıkıca kavrayıp parlak, cam gibi mavi gözleriyle ona bakarak yalvardı: "Bana sürgü getirmelerini söyler misin? Söyler misin?" Maud Martha bunu yapacağına söz verdi ve kuvvetsiz el aşağıya düşüverdi.

"Ah, zavallı," dedi tıknaz kadın sevgi dolu bakışlarla Büyükanneye bakarak.

O son "Ho"nun ardından nihayet odadan dışarıya çıktıklarında Maud Martha koridordan geçmekte olan bir

hemşireye bir kadının sürgü istediğini söyledi. Hemşire dudaklarını sımsıkı kapattı. Bir dakikalık içerlemiş bir sessizliğin ardından, "İstemeye devam edebilir," dedi. "Bütün gün, bütün gece tek yaptıkları bu—sürgü için sızlanmak. Onlara iki dakikada bir sürgü veremeyiz. Boş verin, küçük hanım."

Uzun koridor boyunca geldikleri yoldan geri döndüler. Maud Martha kollarını annesine doladı.

"Ah, anne," dedi ağlamaklı bir halde, "çok kötü görünüyordu. Böyle olabileceğini hiç bilmezdim. Hayatımda hiç böylesine korkunç bir—yaratık— görmedim." Gözyaşlarına hâkim olmakta güçlük çekiyordu. Kardeşi Harry'ye gelince, hastaneye girdiklerinden beri tek kelime etmemişti.

Eve döndüklerinde babaları telefonda kendisine verilen haberi dinlemekteydi. Ernestine Brown ölmüştü.

Abraham Brown'ın çocuklarını sirke götüren, onlara pembe patlamış mısırla yerfıstıklı kıtır şekerler alan, kahkahalarla gülen—işte o Ernestine ölmüştü.

5

öyle iyi, öyle naziksin ki

Maud Martha, oturma odasına şöyle bir baktı. Üzeri çizik içinde eski duvar piyanosu. Bel vermiş tekli deri koltuk. Başlangıçta bir ihtimal sahip olduğu o yüzeysel vakarın hayaletinden uzun zaman önce vazgeçmiş; kendinden de, Brown ailesinden de tiksiniyormuş gibi görünen arkası düz üç dört sandalye. Çoğu zaman hayli şık görünmesine rağmen sabahtan bu yana tarifsiz ve akıl almaz derecede zevksiz ve adi bir görünüm arz eden, üzerinde helezon şeklinde süsler olan şömine rafı.

Kanepenin yakınında bulunan, rengi hüznü çağrıştıran kilimde küçük bir delik vardı. Çok göze batan bir delik değildi. Yine de tüyleri diken diken oldu Maud Martha'nın. Aceleyle kanepenin oraya gidip ta ki görünmez hale gelene dek çeşitli taktiklerle deliğe müdahalede bulundu.

Birkaç kez etrafı kokladı. Siyahların evlerinin kaçınılmaz olarak ağır ve nahoş bir kokusunun olduğu söylenirdi genellikle. Çok saçmaydı. Kötücül—ve saçma. Yine de evin her bir penceresini kaldırarak açtı.

Uygulamaya geçirilecek bir ırk eşitliği teorisi vardı ve Maud Martha bizzat "eşit olma" fikriyle eşitlenmeyi umut ediyordu sadece.

Dehşet ne denli gerginlik yaratsa da tortularına ve süprüntülerine dönüşüyordu sonbahar...

Saat yedide kalbi duyulur olmaya başlamıştı ve Maud Martha büyük bir gayretle Charles'tan hoşlandığı, Charles'a hayranlık duyduğu halde Charles'ı yalnızca lisede görmek istediğine ikna etmeye çalışıyordu kendini.

Onu ziyarete gelecek bir Willie ya da Richard ya da Sylvester yoktu. Keza Maud Martha, Charles'ın Sally'si ya da Joan'u da değildi. Maud Martha "siyah" ırkın tamamıydı; Charles da tüm o Kafkas coğrafyasının vücut bulmuş haliydi.

Sekize üç dakika kala zil tereddütte kalarak çaldı. Charles! Şüphesiz ki bu ani ve düşüncesiz davranışından ötürü pişmandı. Şüphesiz ki acilen boyanması gereken evin önünde durup kederli bir küçümsemeyle bakmıştı. Her an çökecekmiş gibi görünen o çürük çarık merdivenler. Maud Martha banyoya sığındı. Çok geçmeden babasının kapıya gittiğini duydu; babası—sanki yirmi sentini isteyen gazete dağıtıcısı çocuğa ya da bir sigorta yetkilisine ya da Vivian Teyze'ye ya da sadece Maud Martha'nın aptal arkadaşı Woodette Williams'a kapıyı açacakmışçasına ağır ağır, acele etmeksizin, korkusuzca yürüyordu.

Neydi Maud Martha'nın o an hissettiği? Korku değildi, korku değildi. Bir çeşit minnettarlık! Bunun ayırdına varmak midesini bulandırdı. Sanki gelmekte olan Charles ona bir hediye vermiş gibi.

Alıcı ile velinimet.

Öyle iyisin ki.

Çok iyisin.

6

Regal'de

Alkış kısa sürdü. Sessizlik ise nihaiydi.

South Park, Kırk Yedinci Cadde'de bulunan Regal Tiyatrosu'nda lobiye taşan yoğun kalabalığın içinden geçmeye çalışırken on altı yaşında ve dimdik duran Maud Martha bunu düşünüyordu.

Şöhreti ve o şarkıcıyı, o Howie Joe Jones'u düşünüyordu; briyantinle şekillendirilmiş kalınca bukleli saçları olan, kibirli dişli, gözleri incecik camı andıran o uzun boylu, yağlı, kahverengi şeyi. Sesi olan o şeyi. Howie Joe'nun tanıtımlarında "keskin bal" olarak betimlenen o ses. Olumlu anlamda etkilenmemişti Maud Martha. Heyecanlanamamıştı. Şarkıcı, bukleleri aşağıya düşsün diye kafasını arkaya attığında, gözlerini tatlı tatlı yumduğunda, kıvrılıp büküldüğünde, tutkulu bir vakarla, derin bir anlamla, yüce bir gayeyle kollarını uzatıp (kollarını dünyaya *bahşedip*) şimşek misali gümbürdediğinde bile...

Tat- LIII uuuuuu
Hey HEEEEYYY

Maud Martha'nın kaşları çatıldı. Seyirci alkışlamıştı. O tuhaf, muhteşem ayağını yere vurarak tempo tutmuştu.

Parmaklarını ağzına sokup ıslık çalmıştı. Hemencecik bir parıltı gelmişti gözlerine. Fakat şimdi seyircilerin bir kısmı, tıpkı Maud Martha gibi, eve gitmekte olduğundan, suratlar yine donuklaşmıştı. Ne gelirdi ki elden. Sahiden de bir şey gelmezdi. İyi değildi. O hararetli yarım saat süresince küçük kederlerinin ve tekdüzeliklerinin üzerine incecik bir tül örtmüştü, gel gör ki o kederler ve tekdüzelikler şimdi yine ortaya çıkmıştı—her zamanki gibi üzeri örtülmemiş, kendinden son derece emin ve bir tümör misali habis. Seyirciye peri altını* verilmişti. Ve seyirci ömrünün geri kalanını, hatta gecenin geri kalanını Howie Joe Jones'a minnet duyarak geçirmeyecekti. Hayır, onun için sağlam bir anıt dikme planları yapmayacaktı.

Maud Martha, lobiden hızla geçiverip dışarı çıkarak kuzeye döndü.

Alkış kısa sürmüştü.

Oysa sessizlik nihaiydi, öyleyse şarkıcının bundan kazancı neydi?

Para.

Howie Joe Jones'un para kazandığını kabul etmek zorundaydınız. Bir pistte yarışırcasına De Lisa'ya, kadınlara, araba satıcılarına, Capper ve Capper'a ve o takım elbiselerıyle dik konumda bir cesede benzeyen Henry C. Lytton'ın şirketine giden o para. Maud Martha tüm bunları Chicago *Defender*** gazetesinin dedikodu köşelerinde okumuştu.

İnsanların nasıl olup da sahnede bu şekilde caka sattığını, o çok kıymetli özel kimliklerini ifşa edebildiklerini; ortalıkta titreyip sallandıklarını; binlerce gözün önünde kendilerini ahmak durumuna düşürebildiklerini oldum olası bir türlü anlayamamıştı.

---

* İnsanlar tarafından kullanıldığında değersiz bir şeye dönüşen, perilere ait altın. (ç.n.)

** *The Chicago Daily Defender,* 1905'te haftalık olarak kurulan, 1956'da günlük olarak yayımlanmaya başlayan Afrika kökenli Amerikalılara yönelik bir gazetedir. (ç.n.)

Maud Martha kendine saklayacaktı kendini. Şöhret istemiyordu. "Yıldız" olmak istemiyordu.

Yaratmak—bir rol, bir şiir, resim, müzik, bir taşın kendinden geçme hali; muhteşemdi. Fakat ona göre değildi.

Dünyaya iyi bir Maud Martha bağışlamaktı arzusu. Sunacağı şey buydu; başka hiç kimseden çıkması mümkün olmayan bir sanat yapıtı.

Bunu geliştirip parlatabilirdi.

7

Tim

Ah, nasıl da kıpır kıpır kıpırdanırdı—ufak tefek muzırlıklar yapardı! kocaman, muhteşem şeyler yapardı! Ve güler, güler, gülerdi.

Tıraş olmuş ve pantolonunu sıyırıp çıkarmıştı. Yatağa uzanmış ve kadınsızlığın acısıyla yanıp tutuşmuştu. Evlenmişti. Karısının yanında kâğıt mendile burnunu silmişti; karısı, kâğıt mendilin yumuşacık tuvalete düşüp içinde yüzüşünü görmemek için hızla fakat nazikçe kafasını çevirmişti. Kocaman bir midesi ve dehşet verecek derecede gürültülü bir kahkahası vardı. "Yok" ve "elbette" kelimelerini bol keseden kullanırdı. Bir kere, sadece bir kere sarhoş olmuştu; olay, o zamanlar Grand Boulevard, şimdiyse South Park olan o yerde, sabaha karşı saat dörtte Çarliston dansı yaptığı esnada vuku bulmuştu. *Tribune*'daki haber başlıklarını yutarcasına okuyan, *Collier's* ve *Saturday Evening Post*'taki karikatürleri dikkatle inceleyen bir adamdı.

Maud Martha'nın Tim Enişte'ye dair bildikleri bunlardı. Bir de tatlı patates turtasını sevdiğini biliyordu. Peki ya Maud Martha'nın ve karısının; yani babasının kız kardeşi Nannie'nin ona dair bilmedikleri nelerdi? Hiç kimsenin bilmedikleri.

Maud Martha başını eğip bir zamanlar öylesine güzel ve soluk renkli olan pürtüklenmiş beyaz satenin üzerinde yatan, dudakları sımsıkı kapanmış; soğuk, hiçbir şekilde kalkıp da bir çalar saati yumruklayarak kapatamayacak gri kile baktı. Sandalyesine dönerken tabutumun içinde nasıl görünmek istediğimi Helen ve Harry'ye söylemeliyim, diye geçirdi içinden; kafamın böyle düz durmasını istemiyorum, biraz sağa çevrilmesini istiyorum ki profilim en güzel şekilde görülsün; sol elimin göğsümün üzerinde güzelce durmasını istiyorum; saçlarım da düz olsun istiyorum, dalgalı değil—kilden yapılmış gri bir bebek gibi görünmek istemiyorum.

Her şey en nihayetinde gri kile dönüşmüştü.

O halde neyin önemi vardı ki? Bu hayatta önemli olan neydi, Tim Enişte? O yaşadığı için dünya daha mı iyi bir yer olmuştu? Belki birazcık. Belki bir keresinde, arabasını aniden durdurarak bir köpeğin hayatını kurtarmıştı, bir başka araba onu bir ay sonra öldürsün diye. Belki küçük, biçare bir sokak serserisine mutsuz bir anında beş sentlik yer fıstığı vermişti ve o küçük, biçare sokak serserisi büyüyüp Tim Enişte'yi unutmuş fakat hayatı boyunca insanlara yönelik, kaynağını bilmediği, doğal ve sahici gibi görünen bir yumuşaklık taşımıştı yüreğinde. Belki de. Karısı Nannie'ye iyi davrandığı kesindi. Kadın onun aleyhinde tek kelime etmemişti.

Fakat bu ne kadar önemliydi, bunun gerçek önemi neydi, Tanrı—bu konuda ne söyleyecekti? Ah, hayır! Maud Martha'nın asıl kastettiği şuydu: Geri dönme imkânı olsa Tim Enişte ne söylerdi?

Maud Martha, Nannie Hala'ya baktı. Nannie Hala suratına haddinden fazla beyaz pudra sürmüştü. Daha taze bir dulken cenaze için suratını pudralamayı düşünebilmek saygısızlık mıydı, diye sordu Maud Martha kendi kendine. Bu durumda öyle olmadığına kanaat getirdi, zira burnu her daim yağlı olan Tim Enişte (diğer özelliklerinin yanı sıra onun bu özelliğini de hatırlamıştı) yağlı burunlardan haz-

zetmezdi. Nannie Hala metanetliydi. O ana dek tek damla gözyaşı dökmemişti. Gerçi tabutun başında durma sırası henüz ona gelmemişti.

Beyaz üniformalı, beyaz çoraplı ve alçak topuklu beyaz ayakkabılı iri yarı bir kadın orgda, neredeyse duyulmayacak bir şekilde (kalın perdeden küçük, titrek caz nameleriyle) *We Shall Understand It Better By and By** şarkısını çalıyordu. Müzik ne kadar yumuşaktı, ne kadar da çağrışımlı. Maud Martha, aşağıdaki insanların kendilerini neredeyse perişan ettikten sonra İsa'nın ya da Kadiri Mutlak Tanrı'nın oturduğu tahta doğru altın, altın merdivenleri tırmandıklarını; sonra hemen Maud Martha'nın ortaokuldaki aritmetik kitabına benzeyen bir Kitap'ı açtıklarını, kitabın arkasındaki kısmı açıp parmaklarıyla Cevapları işaret ettiklerini gördü! İnsanlar, zavallı küçük şeyler, kafalarını sallayarak kendi aralarında gevezelik ediyorlardı—"Demek bu böyleymiş! yapmam gereken buymuş!" "Fakat—çok basit! öyle *kolay* ki! Şuradan değil de buradan dönmeliymişim!" Ne muhteşem! Bu doğru muydu? İnsanlar Cevapları gökyüzünde mi bulacaklardı? İnsanlar sahiden de bunu zamanla daha mı iyi anlayacaklardı? Ne zaman iş işten geçmiş olacaktı?

* (İng.) Bunu zamanla daha iyi anlayacağız. (ç.n.)

8

ev

Arzu edilen hep bu olmuştu; güneybatı köşede bulunan saksıdaki paşa kılıcıyla, şu kullanışlı kapının solunda bulunan, Eppie Teyze'nin muhteşem Michigan eğreltiotunun inatçı sürgünleriyle bu verandadaki bu tatlı, alçak sesli sohbetin sonsuza dek sürmesi. Annesi, Maud Martha ve Helen, sallanan koltuklarında ağır ağır sallanarak çimenlere, çitlerdeki sağlam demire ve kavak ağacına vuran ikindi ışığına bakıyorlardı. Kısa bir süre sonra tüm bunlar onların olmayacaktı artık. Pek yakında şu ışınları, şu ışık havuzlarını, şu ağacı, bu zarif demiri başka gözler seyredecekti sahiplenerek.

Babası o gün öğlen yemek saatinde Ev Kredisi Kurumu'nun ofisine gidecekti. Vadeyi bir kere daha uzatmayı başaramadığı takdirde on dört seneden uzun bir süredir yaşadıkları bu evden ayrılmak zorunda kalacaklardı. Umut pek azdı. Ev Kredisi Kurumu katıydı. Orada oturup planlar yaptılar.

"Bir yerlerde güzel bir apartman dairesine taşınacağız," dedi annesi. "South Park'ta, Michigan'da ya da Washington Park Court'ta bir yerlerde." Tıpkı kızlar gibi anneleri de gayet iyi biliyordu ki o dairelerin kirası babalarının maaşının iki katıydı. O an için bundan bahsedilmedi.

"O daireler, bu eski evden çok daha güzel," dedi Helen. "Buraya getirmeyi istemeyeceğim arkadaşlarım var. Diğer arkadaşlarım da taksiye binmedikçe hayatta bu kadar uzak bir yere gelmezler."

Dün olsa Maud Martha ona saldırırdı. Yarın belki yine saldırabilir. O gün hiç ses etmedi. Sadece ağaçta dans eden küçük nar bülbülüne bakıp göz pınarlarının kuru kalmasına gayret etti.

"Yani tabii ki," dedi annesi ellerini tekrar tekrar döndürerek, "soba yakmaktan artık çok yoruldum. Ekimden nisana kadar soba yakılması gerekiyor."

"Ama son zamanlarda Harry'le ben sana yardım ediyoruz," dedi Maud Martha. "Hem bazen martta, nisanda ve ekimde, hatta kasımda şöminede küçük bir ateş yakabiliyorduk. Bazen hava şömine yakmaya elverişli oluyordu."

Maud Martha, ona bakışlarından bunu söylemekle hata ettiğini anladı. Ağlamak istemiyorlardı.

Fakat Maud Martha, dumanlı mor kabartıları olan o küçük beyaz çizginin ve içinde krem rengi barındıran bu safran renginin, bu evin arka tarafı haricinde hiçbir batı göğünde süzülemeyeceğini hissediyordu içten içe. Yağmur, buradan başka hiçbir yerde bu denli tatlı bir tekdüzelikle patır patır yağmazdı. South Park'taki kuşlar, mekanik kuşlardı; "zengin" kadınların güneşli verandalarındaki kafese kapatılmış o zavallı kanaryalardan daha iç açıcı değildi halleri.

"Bu, babamı öldürür!" diye haykırdı Maud Martha. "Bu evi seviyor! Bu ev için *yaşıyor!*"

"Babam bizim için yaşıyor," dedi Helen. "Sevdiği biziz. Biz olmasak bu evi istemez."

"Nereye giderse gitsin, biz hep onunla olacağız," diye ekledi anneleri.

"Aslında," dedi Helen iç çekerek, "doğruyu söylemek gerekirse iyi oldu. Şayet böyle bir şey olmasaydı, sonsuza dek buraya sıkışıp kalacak, burada yaşamaya devam edecektik."

"Belki de Tanrı'nın bu işte bir parmağı vardır," diye beyanda bulundu anneleri. "Tanrı, aşağıya uzanıp dizginleri ele almış olabilir."

"Evet," diye lafa girdi Maud Martha çatallaşmış sesiyle, "hani sen hep dersin ya—en iyisini Tanrı bilir."

Annesi hemen ona bir bakış fırlattı, sonra ifadesinin sakıncalı olmadığına kanaat getirerek bakışlarını başka yöne çevirdi.

Helen, babalarının geldiğini gördü. "Babam geliyor," dedi Helen.

Babalarının yürüyüşünden bir tahminde bulunamazlardı. Kısa ve kuvvetli adımlarla her zamanki o güzel yürüyüştü bu; sırayla bir omuz aşağıda, bir omuz yukarıda olacak şekilde devam eden bir yürüyüş. Yürüyerek gelişini seyrettiler. Kennedy'lerin evini geçti, boş arsayı geçti, Mrs. Blakemore'un evini geçti. Kendilerini çitlere atmak, sokağa atmak, yakasından tutup silkeleyerek gerçeği çekip çıkarmak istiyorlardı. Evinin kapısını—kapıyı—açtı; yürüyüşü de yüzü de hâlâ bir şey anlatmıyordu onlara.

"Merhaba," dedi.

Anneleri yerinden kalktı ve babaları ön kapıdan içeriye girerken onun peşinden gitti. Kızlar içeriye girmemeleri gerektiğini akıl edebildiler.

Kısa bir süre sonra annelerinin kafası belirdi. Yanan lambalar gibiydi gözleri.

"Her şey yolunda," diye haykırdı. "Başardı. Geçti, bitti. Her şey yolunda."

Kapı hızla çarparak kapandı. Annelerinin adımları hızla uzaklaştı.

"Sanırım," dedi Helen hızla sallanarak, "sanırım bir parti vereceğim. On bir yaşımdan beri parti vermiyorum. Bazı arkadaşlarımın, ev sahibi olduğumuzu tesadüfen görmesini istiyorum."

9

Helen

Emmanuel'di aklına düşen; kahkalarla gülen, güneşte parıl parıl parıldayan; okuldan eve aheste aheste yürürken, dizlerinin üzerinde oyuncak arabasını onlara doğru süren. Altı sene önce.

"Arabayla gezintiye ne dersin?" diye seslenmişti Emmanuel.

Maud Martha cüretkâr bir tavırla—ki hiç onun tarzı, doğal hali değildi—espri yapmıştı. "İncelikli" bir espri. "Selam, yakışıklı!" Kara suratı daha da bir kararak birden kaşlarını çatmıştı Emmanuel.

"Seni kastetmiyorum, seni yaşlı kara kız," diye haykırmıştı küçük Emmanuel. "Helen'dan bahsediyorum."

Helen'ı kastetmişti; Helen da teklifin tekrarlanması üzerine tek kelime etmeksizin arabaya tırmanıp gitmişti.

Şimdi, on yedi yaşında bile—Maud Martha, lise mezunu, kendi kaderinin patronu bir kadın ve tam da Helen'ın haftada on beş dolar kazanan bir sekreter olarak çalıştığı Kırk Yedinci Cadde'deki bir avukatın bürosunda haftada on dolar kazanan ve evrak dosyalayan bir memur olarak—Helen'ın yatağına oturmuş, onun bir parti için süslenip püslenişini seyrederken bu hatıra hâlâ canını acıtıyordu. Helen'ın ne o

zaman ne de şimdi Emmanuel'le düşüp kalkmayacağı düşüncesi de onu teselli etmeye yetmiyordu. Zira durumun özü hiç değişmemişti. Helen hâlâ insanların arabalarına binmesini istediği kişiydi; hâlâ iki kız kardeşin "güzel olanıydı", "tatlı olanı". Sevimli olanı.

Maud Martha bunun ne menem bir şey olduğunu bilmiyordu. Ortada taklit edilecek bir şey olsa taklit ederdi. Fakat bunun ne menem bir şey olduğunu bilmiyordu. Ben de Helen kadar yıkanıyorum, diye geçirdi içinden. Saçlarım onunkinden daha uzun ve gür, diye düşündü. Ondan çok daha zekiyim. Kitap ve gazete okuyorum, hem yaşlılar da benimle konuşmayı seviyor, diye düşündü.

Fakat işin aslı şuydu ki tüm bunlara rağmen Maud Martha yoksuldu ve Helen, yalnızca dünyanın tüm Emmanuelleri'nin nazarında değil, babalarının—annelerinin—ve erkek kardeşlerinin nazarında da hâlâ yücelerin yücesi bir kraliçeydi. Ailesini suçlamıyordu Maud Martha. Onların suçu yoktu. Anlıyordu. Bu konuda yapabilecekleri bir şey yoktu. Efsunlanmış, büyülenmişlerdi; onların zerre kadar suçu yoktu.

Maud Martha'nın ailesinin suçsuz oluşuna ilişkin o yüce gönüllü hoşgörüsü; Harry'nin, Helen'ın o küçük, yumuşak elleri kapının tokmağının kirine tahammül edemeyebilir diye kapıyı açmak için yerinden ok gibi fırlaması ya da o küçük, narin, güzel ayakları yorulmasın diye onun ayak işlerini yapması ya da Helen'ın işlerini Maud Martha'nın sırtına yüklemesi gibi durumlara katlanmayı zerrece kolaylaştırmıyordu. Maud Martha, narin Helen, verandanın temiz ve narin bir korunaklı köşesinden kendilerini izlerken, Harry'le kardeşçe boğuşmalarını hatırladığında bazı detaylar canını özellikle çok acıtıyordu: Mesela bir gün, Kırk Birinci Cadde'den ve Wabash'tan gelen, ellerinde beyzbol sopaları ve taşlar, kayalardan daha bile ürkütücü küçük taşlar olan; küfreden, leş kokan, hayvan gibi beş büyük oğlan(!) Harry'yi kovaladığında; Maud Martha öndeki odanın penceresinden, onu

üstü başı paramparça, nefes nefese, son sürat eve doğru koşarken gördüğünde hemen fırlamış, verandanın nispeten küçük sandalyelerinden birini iki eliyle havaya kaldırdığı gibi sokakta koşmaya başlamıştı; "Kardeşimi rahat bırakın! Kardeşimi rahat bırakın!" diye avazı çıktığı kadar bağırırken sağda solda kafalara darbeler indirmişti; bu sırada Harry de önce verandaya, ardından da Maud Martha'nın açık bıraktığı, bir içeri bir dışarı sallanıp duran ön kapının emniyetli tarafına atmıştı kendini. Peki kim temizlemişti o kanlı yaraları, sonrasında kim vazelin sürmüştü o yaralara? Gerçekten de—tüm bunlara rağmen neden Harry'nin Helen'a kapıları açtığını, buna karşın neden kayıtsızca kapıların ona dostça davranan Maud Martha'nın suratına çarpmasına izin verdiğini hiç anlayamıyordu.

Kahvaltı masasında kahvesini içen babasının büyük bir keyifle, greyfurtunu yemeye başlamış olan Helen'ın ne denli kibar yemek yediğini, sandalyesinde ne denli büyük bir zarafetle oturduğunu, elbisesinin ne denli temiz ve kırışıksız olduğunu, saçlarının ne denli düzgün olduğunu düşünmesi de (ah, böyle düşündüğünü biliyordu!) Maud Martha'yı mutlu etmiyordu. Babaları, Helen'ın saçlarını Maud Martha'nınkine tercih ediyordu (Maud Martha bunu biliyordu); Helen'ın saçları, yalnızca uzunluğu ve hacmiyle değil, aynı zamanda o aşikâr dizginlenemezliğiyle de hoşuna gidiyordu babalarının; zira babaları, insanların karakterinde, ev işlerinde, kendi işinde, saç sakal kesiminde, insan ilişkilerinde her şeyi belli bir düzene sokma şevkini asla yitirmemişti. Helen'ın ödevleri ve Helen'ın sağlığı konusunda her daim endişe duyardı. Ve şimdi artık oğlanlar Helen'ı gezmeye çıkardıklarından, içlerinden hiçbirinin ona layık olmadığına, onun o tatlı sesinin tek bir notasına dahi mazhar olmayı hak etmediklerine inanıyordu; Helen'ın gece yarısı olmadan eve dönmesi hususunda ısrar ediyordu. Yine de herkes dünyaya açılıp prestij ve daha çok para kazanması konusunda ona baskı yaparken

hayatının geri kalanında basit bir hademe olarak kalma kararı konusunda kim destekliyordu onu? Bu eski eve duyduğu çılgınca sevgi konusunda kim anlayış gösteriyordu ona? Duygusal olarak, falancayı sevip filancanın üzerine titremesi konusunda kim anlıyordu onu? Mesela, katiyen güzel olmayan mutfak! Çatlamış duvarlarla tavanlar. İnsanlar üzerine oturduğunda ağlayan sandalyeler. Biri, iki parmaktan daha ağır bir şey dayayacak olsa duyulur şekilde ıstırap çekip inildeyen masalar. Yaşlı ve yorgun devasa dolaplar (kapaklarını ya da çekmecelerini kapattığınızda mecalsiz, küçük bir tıkırtı çıkardı). Yüksek ve çirkin radyatörler. Ve alçak lavabonun altında kıvrılan sevimsiz borular; Helen bunların kendisine, özensiz bir kadının aniden görünüveren iç çamaşırlarını anımsattığını söylemişti. Aslına bakılırsa Helen, kendisine sorulmasa da bu evin tamamıyla ilgili, bu "çürümüş ahşap enkaz"la ilgili fikrini sık sık dile getirmişti. O soğuk ve nazik gözleri, soğuk ve nazik bir edayla hor görürdü babasının zavallı mülkünü elinde tutma yönündeki kararlılığını. Mesela mutfağı ele alalım! Maud Martha ona baktığında, ömrünün aşağı yukarı on yedi senesi boyunca okuldan geldikten sonra elma yerken; tatlı patates turtası yaparken; o içler acısı masanın üzerinde resim çizerken, ki çizmiş olduğu o at, ona altıncı sınıfta ödül getirmişti; o sobada ilk partisi için saçlarına bukleler yaparken; yaz alacakaranlığında, arka kapı ardına kadar açıkken bulaşıkları yıkarken; piknik için peynir ve fıstık ezmeli sandviç hazırlarken görüyordu kendini. Ve hatta ağlarken, kimseler bilmeden o kilerde ağlarken. O eski kederler yeniden canlanıyordu!—şimdi artık kuruyup incecik bir tabaka haline gelmiş, en ufacık bir bakışta parçalanıp tuhaf bir toza dönüşen o kederler...

"Şayet o kitapları okumayı bırakmazsan," demişti Helen, Golden Peacock pudrasını yüzüne gözüne boca ederken, "hiçbir zaman bir erkek arkadaşın olmayacak."

10

ilk sevgili

Bir Kadın'a dokunurken kendine has bir tarzı vardı. Yumuşak olmasına rağmen insanın içine işleyen bir dokunuş. Önemsiz bir şeymişçesine, öylesine dokunurmuşçasına saçına dokunurdu Kadın'ın; özensiz olmasına karşın ne yaptığını bilen, kendinden emin bir edayla Kadın'ın saçlarını tepeden uçlara kadar okşardı; sonra çeneye kayıp, zavallı dişinin gözleri kendininkilerle buluşmak mecburiyetinde kalana dek çenesini yukarıya kaldırır, ardından boyuna inerek okşamaya devam ederdi. Maud Martha, bu taktiği defalarca gözlemlemişti; aynısını kendisine de uygulamaya kalkışırsa ona fazla direnmeksizin hemencecik teslim olacağından adı gibi emindi. En nihayetinde böyle bir girişimde bulunmuştu; Maud Martha'nın içini tatsız bir duygu kaplamış ve ona hiçbir şekilde teslim olmamıştı. Onun, diğerleri gibi gönlünce hükmedebileceği, iltifat edebileceği, görmezden gelebileceği, kâh kırışıksız bir suratla sırıtıp kâh kaş çatarak etrafında dönüp durabileceği biri değildi Maud Martha. Zira Russel'da bir şeyler eksikti—neydi o eksik olan şey? İyi biriydi. Birlikte gezip tozması eğlenceli biriydi. İçi de dışı gibi süslüydü. Gösterişli şeyler yapar ve söylerdi. İşte tam da böyle biriydi. Gösterişliydi. Göz kamaştırıcı, etkisi uzun süren, insanın uy-

kusunu getirecek türden hışır hışır bir gösterişten ibaretti. "Asla büyük bir adam olamayacak," diye düşündü Maud Martha. "Gelgelelim birisi ona bunu söylese incinmez—zira gösterişli olmak ile büyük adam olmak arasında bir seçim yapması mümkün olsa, hiç tereddüt etmeksizin büyük olmayı tercih eder."

İşte karşısına geçmiş öylece oturuyordu; üzerinde sarı-ten rengi kolsuz bir süveterle yakası açık, spor, beyaz bir gömlek; seksi bir biçimde bir bacağını öne uzatmış, yumruğu aynı taraftaki kalçasının üzerinde; kor alevler misali yanan kahverengi gözler; Maud Martha içeri girerken çenesini ona doğru kaldırmış, sanki *çenesiyle* ona selam verip o şeytani gülümsemesiyle genç kızın gözlerini kırpıştırmasına sebebiyet verecekmiş gibi.

11

ikinci sevgili

Ve—sakın gülmeyin—bir köpek istiyordu.

Bir İngiliz taşra beyefendisinin portresi. Köyün tepelerinde aylak aylak gezinen. Henüz bir pipo almamıştı. Hemen alacaktı.

Halihazırda balıksırtı tüvit kumaşı vardı. (Gerçi, o eski duyulara hitap etme hali, o eski duygusal cüretkârlık, pantolonun üst kısmında, plisenin yakınlarındaki o toplaşmanın, geri tepmiş o iştiyakın bulunduğu yerde patlak vermişti!) Bir erkeğin satıcının buz gibi bir tavırla fiyat biçişi karşısında, tezgâhın önünde sadece iki dakikalık bir müzakerede bulunabilmek için daha iyi bir dükkâna girmeden önce neredeyse bir saat düşüneceği o kravat vardı. Çoraplar vardı, saç tıraşı vardı, ayakkabılar vardı. O üzerinde çalışılmış tebessüm, hafifçe eğilerek verilen o selam, hafiften buyurgan o kafa sallayış. O, üniversite camiasına mensuptu.

Midway Üniversitesi'nden ağır olmayan birkaç ders alıyordu.

Maud Martha'nın oturma odasının yıpranmış halısının üzerinde, Midway'in o eğitimli çimenlerinde yürürmüşçesine yürüdüğü sırada parfümü çekingen ve pahalıydı.

Parrington'ın* *Amerikan Düşüncesinde Ana Akımlar* adlı kitabını irdeliyordu. Kitaba henüz tam olarak vakıf değildi. Kısa süre önce kitabın varlığından haberdar olduğunu ifade etmişti. "En akla yatkın yaklaşımlardan oluşan üç cilt!—Yine de o kampusta bu kitabı seneler önce okumuş olan, bu kitabı bilen, senelerdir bu kitaba sahip olan, bebekliklerinden bu yana bu kitabı babalarının kütüphanesinde gören çocuklar var—*genç* çocuklar!—benden daha genç. Dört yaşındayken kitabın akşam yemek masasında tartışıldığını duymuşlar. Top benim için neyse, Parrington da onlar için o. Bir *futbol topuyla* oynarcasına senelerdir onun üzerine düşünüp duruyorlardı."

Bu fikir rahatsız ediyordu onu. Annesi çamaşırcılık yapmıştı. Kadının okula, yamalı olsa da tertemiz kıyafetlerle gönderdiği üç oğlu vardı. Tertemizlerdi, demişti. Önemli olan da buydu, demişti. "Yok," demişti. "Ben sizi okutmayacağım," demişti. Babası— hiçbir şey söylememişti.

Kendisi de gazete dağıtıcılığı yapmıştı. Komşuların camlarını silmiş, bodrum katlarını temizlemiş, mobilyalarını zımparalamış, karlarını küremiş, gereksiz eşyalarıyla çöplerini atmıştı. Daha öncesinde, altı yaşındayken de insanların ufak tefek ayak işlerini yapmıştı. Ne gibi bir şansı olabilirdi ki, diye düşünmüştü; akşam yemek masalarında dört yaşında kafalarla yapılan Parrington tartışmalarındaki duyarlığın, entelektüelliğin, hatta uçarılığın hâkimiyetine asla müsaade etmeyen birtakım koşullar altında büyüyen birinin ne gibi bir şansı olabilirdi ki?

Ne vakit Midway'den ayrılsa hemen depresyona girdiğini söylemişti David McKemster. Cottage Grove'un batısında insanlar temizlerdi, önemli yerlere giderlerdi ve söyleyecek bir şeyleri olmadıkça konuşmazlardı. Midway'in batısındaysa insanlar binalara yaslanırlardı; ağızları hızla

* Vernon Louis Parrington (1871-1929). 1928'de Pulitzer Tarih Ödülü'ne değer görülen Amerikalı tarihçi. (ç.n.)

açılıp kapansa da ağızlarından önemli bir şey çıkmazdı. Aristoteles hakkında ne biliyorlardı? David'in orada hissettiği mutsuzluk fizikseldi. Kusmak istiyordu. Kırk Yedinci Cadde'de bir çit vardı—Champlain'de miydi? Langley'de mi? Yoksa Forestville'de mi?—nerede olduğunu unutmuştu; çit kırılmıştı, çürümüştü, boylu boyunca aşağı indi inecekti; rüzgârlı bir gece ya da yağmurun çiselediği bir gece çitin yanından geçerken David de onun gibi kaybolmuş, bitmiş, ters, ilgi görmeyen, ateşi sönmüş, kırılmış ve yere serilivere cekmiş gibi hissetmişti kendini—iflah olmayacakmış gibi. Kafasını kaldırıp kirli camlarından kirli ışıkların süzüldüğü o stüdyo dairelerin pencerelerine baktığında—ki pencereleri *temizleyebilirlerdi* pekâlâ—o pencereler ona, üniversitedeki o çocuklara—Parrington'ı futbol topu yapmış olan o çocuklara—göründüğü kadar "enteresan" görünmüyordu...

Zira gördüğü bu şeyin ne olduğunu biliyordu. Gördüğü bu şeyin nasıl bir mezbelelik olduğunu biliyordu! Gördüğü bu şeyin "renkli", "egzotik" ya da "büyüleyici" olmadığını biliyordu.

Bir köpek istiyordu. Cins bir köpek. Kırma değil. Bir apartman dairesi—güzel mobilyalarla döşenmiş, güzel ciltli güzel kitaplarla dolu güzel bir kütüphanesi olan bir daire. Bir pikap ve plaklar istiyordu. Senfoniler. Ve Yehudi Menuhin. Birkaç güzel sanat eseri istiyordu. Bu gibi şeyler lüks değildi. Bunlar, iyi bir eğitime ve aileye sahip olmamanın eksikliğini telafi edecekti. O çocukların sahip olduğu türden bir eğitime ve aileye.

12

Maud Martha ve New York

"New York" ismi, Michigan Bulvarı'ndaki mağazalarda bulunan gümüşler gibi parıldıyordu karşısında. Gümüştendi, yekpareydi, uzaktaydı; nasıl ki gümüşler, mağazaların parlak camlarının ardındaysa, bu isim de camın arkasındaydı. Maud Martha'ya göre değildi. Henüz.

Maud Martha dışarıda yürüdüğü sırada, yukarıda kamçıyla dövülürmüşçesine kulak tırmalayan bir ıslık sesi çıkaran trenin yolcuları, onu teselli edercesine, hep New York'a giden yolcular olurdu. Trende o yolcularla birlikte otururdu. Lüks kadife koltuğa gömülüp arkasına yaslanırdı. Son sürat çiftliklerden ve New York yolcusu olmayan ve asla da olamayacak talihsiz insanların uyuduğu, öpüştüğü, tartıştığı, gecenin bir yarısı bir şeyler atıştırdığı küçücük kasabaların içinden geçerdi.

Okuduğu dergilerin "New York"tan bahsetmesi, orada bulunan "güzel" nesneleri ve muhteşem insanları tasvir etmesi, orada yapılan güzel sohbetleri, yaşamın hayat dolu ya da kaymaklı ya da incelikle parıldayan yanlarını hatırlatması hoşuna giderdi Maud Martha'nın. Dergiler, ahşap panelli, hafifçe parıldayan, bir köşede kestane rengi bir dokunuşla ya da bir başka köşedeki nadir bir kenar süsüyle rötuşlanarak

son halini almış odaları gösterirdi. Eğreltiotları olurdu bu odalarda, dekoratif Çin kutuları, rüya gibi kristaller, zevkli deri parçalar. Reklam sayfalarında on bir dolara altı parça İtalyan tabağı alabileceğiniz yerleri görebilirdiniz—yalnız, sadece bir takım kaldığından acele etmeliydiniz—(açık mavi ya da altın renkli) Fransız antika porselen heykelcikleri satın alabileceğiniz yerleri görebilirdiniz—tüm bedeni bu eşyalara adeta aşerdiğinden, bu sayfaları büyük bir dikkatle incelerdi. Kıyafetler de ilgisini çekerdi Maud Martha'nın; özellikle de kadınların çaput giyercesine özensizce üzerlerine geçirdikleri, fiyatları hiç de basit olmayan basit kıyafetler çok hoşuna giderdi. Ayrıca, New Yorkluların sevdiği türden (annesinin tabiriyle) saçma sapan yiyeceklere bayılırdı. Yaklaşık iki yüz otuz gramlık Rus havyarının kavanozuna on dolar veriyorlardı; kapari ve ançüez denilen şeylerden yiyorlardı; elmas şeklinde, içine paprika biberi konmuş küçük peynirlerden yiyorlardı; acıbadem makaronlarından yiyorlardı; bolca rom ve şuruba batırılmış papayalardan yiyorlardı; tuhaf soslardan yiyorlardı; bal kullanmaktan çekinmiyorlardı, tereyağı, şarap ve krema konusundaysa elleri epeyce boldu.

Şehir merkezinden New York gazeteleri alırdı; konserler ve oyunlarla ilgili yazıları okur, kitap eleştirilerini okuyup mütalaa eder; müzayede ilanlarını dikkatle incelerdi. "Fifth Avenue", "Town Hall", "B. Altman", "Hammecher Schlemmer" kelimelerinin çıkardığı sesi severdi. İstediği an Beşinci Cadde'de olurdu; ipekler ya da kürkler içinde taksiyle oraya gelen, taksiden inmesine yardım edilen, orada öylece dikilen, bir sonraki o belirsiz adımını binlerce ışıklı tiyatronun, içi kadife kaplı, insanın tahayyül dahi edemeyeceği mağazaların önünde atan oydu; o kadın oydu işte.

New York, Maud Martha için bir simgeydi. Ona göre ideal hayat, New York gibi olmalıydı. Mücevherlerle bezeli. Kibar. Güler yüzlü. Özgüvenli. Sükunetle koşuşturan! Dürüst ve net fakat yine de zarafeti elden bırakmayan.

Nasıl ki İngiltere'de çay içiliyorsa, New York'ta ailesiyle kahve içtiklerini hayal ediyordu. Akşam üzeriydi. Işık saçan insanlar, tam da olması gerektiği gibi gülümseyerek kusursuz zeminin üzerinde adeta süzülürcesine yürüyorlardı. Üzerinde ağır, beyaz bir tepsi olan davul şeklinde bir masanın önünde durdular—tepsinin üzerinde kahve fincanıyla tabağı, (olumlu anlamda) eski bir porselen, büyük bir servis tabağında tarçınlı ve portakallı pastalar, (yoksa pastaların içinde hindistancevizi mi vardı?) şeker ve krema, dekoratif bir Çin kutusu ve ince uzun, tek bir çiçek vardı. Onlara hizmet eden erkek ya da kadın garson—ki o da gülümsüyordu—fincanlarına kahve koyarken, son derece kibar bir tavırla kahvelerini "şekerli ya da kremalı" mı, "şekerli ve kremalı" mı, yoksa "sade" mi arzu ettiklerini sorup aldığı muhtelif cevaplar karşısında hızlı hızlı kafasını sallıyordu. (Maud Martha, kahveyi sade içme konusunda kendisini eğitiyordu.) Her şey *son derece* kibardı. Ne denli yükselirse yükselsin, hatta tizleşirse tizleşsin, seslerin tabanı yumuşacık bir kürkle kaplıydı sanki. Atılan adımlar hiçbir şekilde azametle gümbürdeyerek ya da sinir bozucu sesler çıkararak hiç kimsenin kulağını tırmalamıyordu—halbuki adımlar, bu denli güzel bir İran halısının ya da kalın, yumuşacık bir halının üzerinde bu sesleri pekâlâ çıkarabilirdi. Ve davul şeklindeki masa, bir paravanın önünde duruyordu; zengin, yumuşak ve ekmeğin dokusunu çağrıştıran renklere sahip bir Japon paravanıydı belki de. İnsanlar, günün meselelerini tartışırken, meseleleri tasnif ederken, onları reddedip gözden geçirirken içeceklerinden içip yiyeceklerinden küçük ısırıklar alıyorlardı. Sonra da eve gidiyorlardı, sessizce ve zarafetle. Kendilerine hizmet eden erkek ya da kadın garsonun evlerinden hiçbir şekilde daha az mükemmel ya da süslü olmayan evlerine çekiliyorlardı.

Maud Martha'nın düşlemeyi istediği ve düşlediği şey, kendi gönül macerasıydı. Karmaşık bir güzelliğin, mücev-

heri andıran yüzeylerin üzerindeki rengin ve yumuşak, ekmeksi dokuların ve ışığın üzerinde uzun uzadıya düşünmek hoşuna gidiyordu. Bunda ne beis vardı ki? Üstelik, Maud Martha'nın günün birinde kendi hayallerini gerçekleştiremeyeceğini kim kesin bir dille iddia edebilirdi ki? Hepsini değilse de!—birazını?—bir kısmını?

On sekiz yaşındaydı ve dünya bekliyordu. Onu okşamak için.

13

açık sarı

Ne düşündüğünü biliyorum, diye geçirdi içinden Maud Martha, Paul Phillips'le verandada, veranda salıncağında oturduğu sırada. Fena olmadığımı düşünüyor. Gerçekten de hiç fena olmadığımı. İdare edeceğimi.

Böyle düşündüğü için çok mutluyum, çünkü onun yanında tüm bedenim şarkı söylüyor. Ve bir erkeğin yanında böyle hissettiğinizde onunla evlenmelisiniz.

Ben, onun şey diye tabir edeceği biriyim—tatlı.

Gel gör ki kesinlikle güzel olarak tabir edeceği biri değilim. Bu saçlara rağmen, (ki sorduğu soruya cevaben onu az önce saçımın "doğal" olmadığı, cinsinin iyi olmadığı, iyinin yanından bile geçmediği konusunda temin ettim) kalbine bir çentik atan her türlü özelliğime rağmen, hatta bu güzel kulaklara rağmen yine de—şayet evvelden beri zihninde var olan güzellik kriterlerine sadık kalacaksa—kesinlikle güzel olarak tabir edebileceği biri değilim. Güzel dediğin, ufak tefek, krem rengi bir tene sahip, kıvırcık saçlı bir şey olmalı. Ya da en kötü ihtimalle, güzel dediğin, ufak tefek, kıvırcık saçlı, içinde bolca süt olan kakao renkli bir şey olmalı. Oysa ben direkt kakao rengiyim—tabii beni bu şekilde tanımlayacak kadar "nezaket" gösterecek olursanız.

Paul, caddede yürüdüğümüz sırada bize bakan insanların ne düşündüğünü merak eder. Onun, benden iyisini bulamayacağını mı düşünüyorlar? O zaman şöyle düşünür Paul: Peh! Boş versene!—bugüne kadar *onu* istemiş olan tüm o küçük, güzel bebekler—bunca zamandır onun kapısının önünden ağır adımlarla salına salına yürümüş olan tüm o küçük, tatlı, koyu sarı tenli kızlar—Şu bıyık altından kıs kıs gülenlere şunu söylemek isterdi!—Her zaman şu siyah kızdan çok daha iyisini bulabileceğini.

Saçlarımın kesinlikle yapağı olduğunu ben de kabul ediyorum.

"Babalık," dedi Paul, "bana pek uygun değil. Fakat yine de bir iki çocuk; tabiri caizse elimin altında güzel bir iki çocuk olması fena olmaz."

"Ben güzel bir kadın değilim," dedi Maud Martha. "Güzel bir kadınla evlenirsen güzel çocukların babası olabilirsin. İnsanların kıskandığı. Güzel çocukların babası."

"Bilmiyorum," dedi Paul. "Zira benim hatlarım da güzel değil. Hatlarım düzgün değil. Sert hatlarım var. Gerçek Zenci hatları. Açık tenliyim ya da en azından açık sarı olduğumu iddia edebilirim, üstelik minik lüleli saçlarım var. Fakat buna rağmen yakışıklı değilim."

Hayır, böylesi bir bileşimden minik bir "güzel" doğamazdı.

Yine de, diye düşündü Maud Martha, Paul'ün tatlı diye tabir edeceği biriyim, dahası iyiyim ve benimle evlenecek. Yine de Paul bu konuda her zaman dile getirdiği gibi, kendini kaptırıp da o namuslu bakirelere ilgi duyduğunda erkekliğin çoğunlukla yenilgiyi kabul etmene müsaade etmeyecektir ve sen daha ne olduğunu anlayamadan benliğini çalmalarına ve belki de kariyerine son vermelerine izin vermiş olacaksın, diye düşünecekti.

Elbette ki mücadele edecek. Mevcut durumda böyle bir şeyin olmasına izin vermezden önce uzun zaman düşünmesi gerektiğine karar verecek.

Fakat yine de o, bu evliliğin kendisini ne şekilde menge-neyle sıkıştıracağını ya da kafese kapatacağını merak eder-ken ben eninde sonunda ona kancayı takacağım—şen şak-rak yaşamaya, şık kıyafetlere, sarı tenli güzel kızlara, doğal saçlara, süratli arabalara, mücevherlere, gece kulüplerine, kokteyl salonlarına ve kaliteye bayılan ona.

14

herkes şaşırıp kalacak

"Elbette ki," dedi Paul, "ufak ufak başlamamız gerekecek. Fakat çok geçmeden herkes şaşırıp kalacak."

Maud Martha gülümsedi.

"En nihayetinde apartman dairen rüya gibi olacak. *Defender* gelip fotoğraflarını çekecek." Paul bunu söylerken sırıtmış olsa da, söylediği şeye tam anlamıyla inanıyordu. Maud Martha'yla ilişkisine devam edip onunla evlenmeye karar verdiğinden beri her şeyi "özenle ve hakkıyla yapmaya" niyet etmişti. İnsanlar onun evliliğine bakıp yalnızca arzu edilecek türden şeyleri göreceklerdi. Gösterişli bir dairesi olacaktı. Maud Martha'yla o güzel giyineceklerdi. Çok eğleneceklerdi.

"Beni dinle," dedi Paul heyecanla, "Kırk Üçüncü Cadde/Cottage'daki bir mağazada dört odayı dolduracak mobilyayı seksen dokuz dolara satıyorlar."

Maud Martha'nın içine bir sıkıntı çökmüştü.

"Yarın gidip bakarız," diye ilave etti Paul.

"Paul sence—vakti geldiğinde— güzel bir yer bulmakta zorlanacak mıyız?"

"Hayır. Sanmıyorum. Bak ne diyeceğim. Bence sobalı bir daire düşünmeliyiz. Ucuza öyle bir daire bulabiliriz."

"Ah, öyle bir şey istemem. Hayatım boyunca buharın içinde yaşadım."

"Ben hep sobalı evde yaşadım—geçen seneye kadar. Diğer evler kadar sıcak oluyor. Üstelik neredeyse on beş dolar daha ucuz."

"O zaman ailen neden kaloriferli bir eve taşındı?"

"Annem daha güzel bir sokakta oturmak istedi. Fakat daha yola yeni koyulmuşken bu gibi saçmalıkları düşünme lüksümüz yok. Dairemiz sıcak olacak; önemli olan dairedir, sokak değil; bu gibi saçmalıklara kafa yoramayız; neticede dairemiz sıcak olacak. Harikulade bir dairemiz olacak."

"Sobayla ısındığın zaman mecburen odanın her tarafından o çirkin, kalın, siyah borulardan geçecek."

"Boruların uzun olması gerekmiyor ki."

"Ben hiçbir türünü istemiyorum."

"Küçük, kısa bir borun olabilir. Üstelik yeni ısıtıcılar radyoya benziyor. Çok beğeneceksin."

Maud Martha sessizce beğenmeyeceğine hükmedip sobalı daireye karşı kesin olarak direnmeye karar verdi. Sobalı daire yok. Bodrum kat da yok. Bodrum katta tüberküloz olursun.

"Bodrum kat daha iyi olur dersen..." diye söze girdi Paul.

"İstemem," diyerek onun sözünü kesti Maud Martha.

"Bodrum katlar da ucuz."

Tavrı uzlaşmacı değil miydi? Erkeği uğruna daha fazla fedakârlık yapmaya hazır mı olmalıydı? Hayalinde öncü kadınlardan oluşan bir geçit alayı yürüyordu; güçlü kadınlar, cesur, takdire şayan, sadık, yürekli, gözleri cesaret ışığıyla pırıl pırıl parlayan. Düşük sıcaklıklara dayanabilen kadınlar. Erkeklerinin talihi düzelsin diye fazlasıyla didinen kadınlar. Yemek pişiren kadınlar. Erkeği uğruna öldüğünü hayal etti. Bu, güzel bir fikirdi.

15

apartman dairesi

Evleri kocaman gri bir taş binanın üçüncü katındaydı. İki odası da küçüktü. Yatak odasında demode olmasına karşın iyi durumda bir yatakla bir şifoniyer, bir de rengi solmuş tek bir sandalye vardı. Mutfakta üzerinde muşamba örtüsü olan bir masa, iki mutfak sandalyesi, bir katlanan sandalye, lavabo altı mutfak dolapları; kahverengi, ahşap bir soğutucu ve üç gözlü bir gaz ocağı vardı. Ev sahibi onlara ocağın sadece tek gözünün çalıştığını söylemişti. Onlar taşınmadan önce kapıcı diğerlerini tamir edecekti. Maud Martha kendisinin de onları tamir edebileceğini söyledi.

"Hayır," diye itiraz etti Paul. "Kapıcı yapar. Ona bunun için para veriyorlar." Koridorun sonunda, o katta yaşayan diğer dört aileyle birlikte kullanacakları bir banyo vardı.

Dairenin sahibi onlardan referans istememişti...

Defender buraya hiçbir zaman kameralarla gelmeyecekti.

Buna rağmen Maud Martha ilk başlarda epey heyecanlıydı. Kafasında bu evle ilgili planlar yapıyordu. Kapıcıya söyleyip yatakla şifoniyeri dışarı çıkarttıracak, Paul'e de bir yataklı kanepe, çekmeceli bir masa, bir paravan, modern bir sandalye, ilk oda için beyaz bir panjur, mutfak için de yeşil bir panjur aldıracaktı—zira duvar kâğıdının içinde (etrafta yüzen

küçük kırmızı balıklarla birlikte) yeşil renk de vardı. Belki bir kilim bile alabilirlerdi. Yeşil bir kilim. Pencerelere de yeşil perdeler. Bu daire onların hayallerindeki apartman dairesine bile *dönüşebilirdi*. Küçüktü fakat burada mucizeler yaratılabilirdi. L. Fish Mobilya Mağazası'nda bir hesap açıp aydan aya küçük küçük ödeyebilirlerdi. Bu şekilde temel ihtiyaçlarını hemen alabilirlerdi. Daha sonra da bir buzdolabı alırlardı. Lazım olduğunda da bir bebek yatağı; onu paravanın arka tarafına koyup mis gibi bir oturma odasına sahip olabilirlerdi.

Paul, iki üç hafta sonra mahcup bir edayla apartman dairelerinin o kadar da kötü olmadığını söyledi. Onlarınkinin yeterince "sıcak ve şirin" olduğunu belirtip kendi adına, bir ev "inşa etme" vakti gelene dek burada kamp kurabileceğini sözlerine ekledi. Fakat ne yazık ki Maud Martha eve olan ilgisini çoktan kaybetmişti; zira kapıcı, ev sahibinin mobilyaların yerinin değiştirilmesine izin vermeyeceğini söylemişti. Kiracılar çok sık taşınıyorlardı. Maddi olarak ev sahibinin evde değişiklik yapmasına ya da kiracıların değişiklik yapmasına müsaade etmesine değmiyordu. Kiracılar "daireyi" bu haliyle kabul etmek zorundaydılar.

Yerleşmelerinin üzerinden bir ay geçmişti ki ilk hamamböceği çıkageldi. Çirkin, parlak, yapış yapış, kayarcasına kıpır kıpır hareket eden. Bir sıçan görmeyi tercih ederdi—aslında bir fare görmeyi tercih ederdi. O ana dek bir hamamböceğini öldürebilmiş değildi. Hamamböceğine ayağıyla, bir sopayla ya da kıvrılmış bir kâğıt parçasıyla dokunmayı hayatta içi kaldırmazdı. Sakince saçlarını fırçaladığı sırada aynadan, o iki misli kötücül haliyle aniden ortaya çıkıp kayarcasına yürüyüşünü seyrederken çaresiz bir halde, donmuş gibi öylece kalakalırdı Maud Martha. Peki ama neden? Nasıl olmuştu da buraya gelmişti? Maud Martha içine erimiş American Family sabunuyla Lysol* koyduğu suyla yerleri günaşırı ovuyordu.

---

* Dezenfektan. (ç.n.)

Üstelik göz önünde bulundurulması gereken tek sıkıntı kaynağı da bunlar—hamamböcekleri ve evi bu haliyle kabul etmek zorunda olmak—değildi. Maud Martha gitgide daha fazla ayırdına varıyordu etrafındaki renklerin, seslerin ve kokuların tuhaflığının; binanın renklerinin, seslerinin ve kokularının. Renk griydi; koku ve sesler de rengin özelliklerinin çağrışımlarına bürünmüştü ve insanda griye benzer bir intiba bırakıyordu. Hıçkırıklar, hayal kırıklıkları, küçük nefretler, büyük ve çirkin nefretler, ufak aşk itiş kakışmaları, can sıkıntısı; bütün bunlar ona konuşmalar, çığlıklar ve iç çekişler aracılığıyla (bazıları kunduz tahtasından yapılmış) bu duvarların ardından ulaşıyordu—ve bunların hepsi griydi. Koridorda yürürken ya da merdivenlerden aşağıya inerken yoğun dumanlar halinde burun deliklerinize hücum eden o çeşit çeşit ter kokusu, banyo kokusu, bedensel işlevlerin kokusu, (banyo mütemadiyen kullanılıyordu, birileri hep banyodaydı) canlı ya da bitkin sevişmelerin kokusu—hepsi *griydi.*

Burada her şey griydi.

16

genç çift evde

Paul, müzikalin büyük kısmında uyumuştu. Geçen sürenin dörtte üçünde kafası ağır bir topuz gibi Maud Martha'nın omzunda durmuştu. Maud Martha'nın kafasını kaldırmaya yönelik tüm teşebbüslerinde genç adam aniden uyanıp kadına öylesine çocuksu bir hırçınlıkla bakmıştı ki Maud Martha gülümsemekle yetinmişti.

Oysa şimdi tramvayda—araba garajdaydı—Paul'ün uykusu yoktu; kafasını cilveli bir edayla döndürüp ona göz kırpmak, parmağıyla sinsice kaburgalarını deşmek, ellerini yakalayıp dudaklarına götürmek, parmağıyla çenesini dürtüp beceriksizce yukarı kaldırmak, aradaki farkı görmesi için kadının kaslarına dokunup sonra da kendi kaslarına dokundurmak gibi küçük "numaralarıyla" Maud Martha'yı "eğlendirmeye" devam ediyordu. Buna benzer şeyler. Paul "şaklabanlık" diyordu bu yaptığına. Paul, onu mutlu ettiğine inanıyordu, bu sebeple Maud Martha da diğer yolcuların umursamaz bakışlarıyla—umursamaz ve aşağılayıcılık derecesinde avutucu— sırıtışlarını görmezden gelmeye çalışıyordu. Paul muzipçe kısmen onun uyluğunun üzerine oturuyordu. Hafifçe ayağının ucuna vuruyordu.

Paul eve girer girmez doğruca banyoya gitti. Hacetini maskeleme ihtiyacı duymamıştı; bu konuda son derece direkt ve netti.

"Müzikalde olup bitenle ilgili bir iki yorumda bulunabilirdi," diye geçirdi içinden Maud Martha. "Ya da bu konuda küçük bir espri yapabilirdi. Mantıksız ve aptal bir insan olduğumdan değil. Ama her şey birazcık zarafetle yapılabilir. Bundan eminim."

Paul banyodan geldiğinde esneyip gerindi, ardından dudaklarını Maud Martha'nın boynunda aşağı yukarı gezdirerek karısını ona duyduğu bağlılık konusunda temin etti, sonra da ayakkabılarını çıkarmak için yatağın üzerine oturdu. Maud Martha eline *İnsanın Esareti*'ni* alıp yatağın diğer ucuna oturdu.

"Yanıma yatsana şöyle," diye davet etti Paul onu.

"Biraz okurum diye düşünmüştüm."

Paul, ayakkabılarını çıkarıp mutfağa fırlatırken, "Sanırım ben de biraz okuyacağım," diyerek kararını bildirdi. Maud Martha kalktı, ayakkabıları alıp dolaba koydu. Paul mutlu mutlu sırıttı ona. Maud Martha bu sırıtışın ayırdında olsa da ona bakmayı reddetti. Kitabına döndü. Paul de kendi kitabını okumaya koyuldu. Okuduğu, *Evlilik Yaşamında Seks* adlı kitabın karton kapaklı bir nüshasıydı.

Paul orada, kamburu çıkmış halde oturuyordu; kendisini kitabına fena halde kaptırmıştı, ayaklarında çorapları, halinden gayet memnundu, ayak parmaklarını çorabının içinde hareket ettiriyordu.

"Bu kitabı okumanı isterim," dedi, "...ama doğru zamanda, her gece uymadan önce bir bölüm." Uzanıp Maud Martha'nın poposunu çimdikledi.

Maud Martha yine ayağa kalktı. "Kakao yapayım mı?" diye sordu tatlı tatlı. "Yanında da sandviç?"

---

* İngiliz yazar W. Somerset Maugham'ın 1915 tarihli romanı. (ç.n.)

"İsterim ya," dedi Paul, kafasını kitabından bir an için kaldırarak.

Maud Martha, çavdar dilimleri kızartıp üzerlerine pimento peyniriyle soğan rendesi sürdü. Kakao yaptı.

Beraber yiyip içerek kitap okudular. Maud Martha *İnsanın Esareti*'ni okuyordu. Paul *Evlilik Yaşamında Seks*'i okuyordu. Konuşmuyorlardı.

Beş dakika geçti. Maud Martha, Paul'e baktı. Paul uyumuştu. Kafası arkaya düşmüştü, ağzı açıktı—iyi ki etrafta sinek yoktu—ayak bileğinin biri diğerinin üzerindeydi. Ve ah o ayaklar!—kendinden emin bir biçimde bir şey anlatıyorlardı (kimse onlara zarar veremezdi.) *Evlilik Yaşamında Seks* kayıyordu, yere düşecekti. Maud Martha, kitabı almak için elini uzatmadı.

Bir defasında Paul'ü kütüphaneye götürmüştü. Kartların bulunduğu kutuyla haşır neşirken bir an için kafasını kaldırıp baktığında Paul'ün de kartlarla haşır neşir olduğunu görmüştü. "Kitap mı arıyorsun?" "Yok. Bir şeyi merak ettim. Dünyada ismi Bastard* olan biri var mıdır acaba diye. Tabii ki de varmış."

Paul'ün kitabı yere düştü, hafif bir patırtı oldu. Gelgelelim Paul uyanmadı, Maud Martha da yataktan kalkmadı.

* (İng.) Piç. (ç.n.)

17

Maud Martha farenin canını bağışlıyor

İşte. Maud Martha onu en sonunda yakalamıştı. O şeyin haftalardır Maud Martha'dan kurtulmak için didinişi; yaptığı numaralar, zekice oynanan saklambaçlar, müthiş soğukkanlılıkla bulduğu tüm o rotalar, bunların yanı sıra tüm muhteşem anlar—şüphesiz içten içte gülmüştü—sonuç olarak hiçbiri fayda etmemişti. Maud Martha o fareyi yakalamıştı.

Fare kapanın içinde o küçük bedenini elinden geldiğince sarstı. O küçük, parlak, kara gözlerinde yakarışın zerresi yoktu—küçük mahlukat, ebedi düşmanın merhamet edeceğine dair hiçbir umudun, cezanın geciktirilmesi ya da ertelenmesine dair bir umudun olmadığını anlamış görünüyordu—ancak küçük, zarif bir yüce gönüllülük söz konusu olabilirdi. Bekledi fare. Maud Martha'ya baktı.

Maud Martha, farenin bunların dışında ne düşündüğünü merak etti. Belki de kilerinde yeteri kadar yiyecek olmadığını düşünüyordu. Belki de oldum olası sıska küçük Betty'nin bundan sonra doyurulup beslenemeyeceğini. Belki de işi iyi bilen birinin denetimi olmadığı için ailenin mevsimsel ev temizliğinin bundan böyle yapılamayacağını. Fare, belki küçük Bobby'nin eğitim hayatının son bulacak olma-

sına da üzülüyordu. Belki de kişisel birtakım pişmanlıkları vardı. Bundan böyle apartman dairesinde gizemli gölgeler, ne idüğü belirsiz ani hareketler, sürprizlerle dolu tekinsiz koridorlar olmayacaktı. Kovalamacanın o tatlı keyfi olmayacaktı artık, o nafile iz sürüşlerin, bir şeyler fırlatmaların büyüsü olmayacaktı.

Maud Martha o küçük bakışa dayanamadı.

"Evine, çocuklarına git," diye teşvik etti fareyi. "Karına ya da kocana." Kapanın kapısını açtı. Fare bir anda kayboluverdi.

Ansızın içinde beliren yeni bir saflığın, temizliğin ayırdına vardı Maud Martha. Bolca hava girmişti içine. Yalpalayarak yürüyen bir yaşam, Maud Martha'nın kudretine çarpmıştı; korumak da yok etmek de tamamen ona kalmıştı. Yok etmemişti Maud Martha. Bu basit kendine hâkim oluşun merkezinde—yaratım vardı. Küçük bir yaşam parçacığı yaratmıştı Maud Martha. Muhteşem bir şeydi bu.

Boyu iki misline çıktığı sırada, "Vay be," diye geçirdi içinden, "vay be, ben iyi bir insanım! *İyiyim* ben."

Mutfak önlüklerini ütüledi. Sırtı dimdikti. Tanrısal bir şefkatle müşfik ve yumuşacıktı gözleri.

18

burada bizden başka siyah yok

Dışarıya çıkıp arabaya indiklerinde, neredeyse komik denilebilecek küçük ruhani bir azametle, üst üste yığılarak birikmiş o gerçekten çok önemli türdeşlerine eklemlenmek maksadıyla minik, beyaz toz zerrecikleri yağıyordu.

Hava soğuk değildi.

Maud Martha mutlu mutlu güldü kendi kendine. Dışarısı harikaydı ve o gece Paul'le birbirlerine çok yakınlardı.

Paul, doğruca şoför tarafına geçip arabaya binmek yerine ona kapıyı açıp, koltuğuna güzelce yerleşsin diye bekledi. Paul, ona bu şekilde "hanımefendi" diye hitap edip onu sevdiğini söyleyince değerli, korunup kollanmış ve güzel hissetti kendini Maud Martha. Minnet dolu, heyecanlı bir bakış attı ona. Hoşgörü ve anlayışla gülümsedi Paul.

"Yine Owl'a mı gidelim istersin?"

"Ah, hayır, hayır, Paul. Bu gece oraya gitmeyelim. Kendimi orası için fazla mutlu hissediyorum. Şehir merkezine gitsek?"

Her zamanki gibi oraya gitmeyi önerirken cümlesinin sonuna soru işareti koymuştu. Paul buna genellikle üç sebepten ötürü karşı çıkardı. Park etmek çok zordu. Çok pahalıydı. Haddinden fazla beyaz vardı. Maud Martha o

gece çok büyük ihtimalle hayır yanıtı almayı bekliyordu, öyle olmasından korkuyordu, zira Paul mavi iş gömleğiyle çıkmıştı. Gömleğin yakasında da kayısı suyu lekesi vardı. Ayakkabıları cilalanmamıştı... Ama onaylarcasına kafasını salladı Paul!

"World Playhouse'a hiç gitmedik," dedi Maud Martha çekinerek. "Güzel bir film oynuyor orada. Kendimi orada zengin hissedeceğim."

"İstiyor musun sahiden?"

"Lütfen."

"Olur tabii."

Burası diğer sinema salonlarına benzemiyordu. Studebaker Tiyatrosu'ndan gelen insanlar, World Playhouse'takilerle "kol kola girmiş", ağır adımlarla lobide bir aşağı bir yukarı yürüyor, nazikçe gülüp zarafetle sigara içiyorlar, diye fısıldamıştı Maud Martha Paul'e.

"Orada bir oyun sahneleniyor olmalı ve muhtemelen şu an perde arası," diye fısıldadı Maud Martha bir kez daha.

"Neden kendini fısıldamak mecburiyetinde hissettiğini anlayamıyorum," diye fısıldadı Paul. "Senden başka fısıldayan yok." Birkaç, sadece birkaç siyah yüz görebilmek umuduyla, içerlemiş bir ifadeyle etrafına bakındı Paul. Onlardan başka siyah yoktu.

Küçük, gergin, cüretkâr bir kahkaha attı Maud Martha; sonra da yüksek sesle konuştu. "Fısıldamanın hiç lüzumu yok. Peh, saçma."

Ağır adımlarla yürüyen kadınlar usturuplu giyinmişlerdi. Bazılarının kafasında çiçekler ya da parlak saç aksesuarları vardı. Kafaları kıyak gibi görünüyorlardı. Bakımlıydılar. Ve ömrü hayatlarında hiç hamamböceği ya da sıçan görmemiş gibi. Ya da bir hafta boyunca soğukta kalmamış gibi. Erkeklerse yumuşak hatlara sahipti. Bunlar, diye geçirdi içinden Maud Martha, bin dolardan daha azına eğilmeye tenezzül etmeyecek türden erkekler.

"Burada bizden başka siyah yok," dedi Paul.

Maud Martha o an ondan birazcık nefret etti. "Ah, evet. Ne olmuş yani? Kimin umurunda?"

"Neyse, lanet olası parayı nereye ödeyeceğimi öğrenmek istiyorum."

"Bak, orada bilet gişesi var. Oraya git."

Paul, bilet gişesine gitti. Kapalıydı.

"Neyse," diyerek iç geçirdi Maud Martha. "Sanırım film başlamış. Ama fazla bir şey kaçırmış olamayız. Şeker stantındaki şu kızın yanına gidip paramızı nereye ödeyeceğimizi sor."

Paul bunu yapmayı istemedi. Kız güzeldi, sarışındı, buz gibi gözleri vardı; elleri belindeydi; saçının mizanpilisi pek güzeldi. Stantta ondan başkası yoktu.

"Eh. Bir dakika bekleyelim. Ve..."

Maud Martha bir kez daha nefret etti ondan. Ödlek. Maud Martha kendisi gitmeliydi kızın yanına—ve ona göstermeliydi...

Lobideki insanlar, umutsuzca utangaç görünmemeye çalışan bu iki utangaç Zenciye meraklı gözlerle bakmaktan kaçınmaya çalışıyorlardı. Beyaz kadınlar, kıyafetinde bariz bir hata bulunmasa da onlara bir şekilde sıkışık odaları, sidiği ve sıkışık hayatları çağrıştıran o Zenci kadına baktılar. Saçlarına baktılar. Uzun, upuzun saçları olan siyah bir kız görmek hoşlarına gitti. Böyle bir şeyi gördüklerinde daima—olumlu anlamda—biraz şaşırırlardı. O sarımtırak yakışıklı Zenci adamın bu kadınla birlikte olma sebebinin bu saçlar olduğunu farz ettiler.

Beyaz adamlar, mavi iş gömlekli Zenci adama, kravatsız Zenci adama bakmamaya çalıştılar.

Yer göstericilerden biri, World Playhouse'un kapılarından birini açıp lobiye açılan basamaklardan birkaç tanesini hızla indi. Paul ağzını açtı.

"Söylesene dostum. Sinema biletlerini nereden alıyoruz?"

Yer gösterici cevap vermezden önce Paul'ün ayaklarına baktı. Sonra da sakince—fakat nahoş olarak nitelendirilemeyecek bir tavırla—"Parayı ben alıyorum," diye karşılık verdi.

İçeriye girmeyi başarmışlardı.

Ve o film! Owl'a gitmedikleri için çok mutluydu Maud Martha! Film renkliydi burada, aşk hikâyesi de çok tatlıydı. Dahası sırla kaplarcasına içine işleyip sırtını üşüten bir klasik müzik vardı. Ve o salon! Saray değildi; güneyde, Tivoli'de bulunan (her gece çok sayıda siyahın gittiği) Great Shakes gibi bir mekân değildi mesela. Fakat yine de orada otururken kendinizi iyi hissediyordunuz; evet, iyi; sanki oradan ayrıldığınızda pırıl pırıl parıldayan küçük masaların üzerinde çiçeklerin; çekmecelerin içinde, gece mavisi kadifelerin üzerinde muhteşem gümüşlerin; pırıl pırıl çarşafların ve yatakların üzerinde Marshall Field's'de* görebileceğiniz türden dantel örtülerin bulunduğu, mis kokulu bir eve gidecekmişsiniz gibi. Sizinle aynı katta oturan ailelerin çöpünün kapınızın önündeki büyük çöp bidonunda durduğu ve inildeyen dar merdivenleri sürüklenircesine tırmandığınız sırada küçük gri ayakların gri sesler çıkardığı apartmanınıza gitmek yerine.

Paul elini sıktı Maud Martha'nın. "Bunu daha sık yapmalıyız," dedi.

Sonra aynı şeyi yineledi. "Bunu daha sık yapmamız lazım. Oyunlara da gitmeliyiz. Yani Blackstone ve Studebaker'daki oyunlara."

Maud Martha da karanlıkta kendi kendine tatlı tatlı gülümseyerek Paul'ün elini sıktı. Gerçi büyü bozulduktan sonra, bir sene, iki sene ya da daha uzun bir süre geçtikten sonra, Paul World Playhouse'a dönecekti. Ve hiçbir zaman gerçek bir oyuna gitmeyecekti. Ne var ki yaşadığı anların ta-

* 1852'de Chicago'da açılan, lüks ürünler satan bir mağaza. (ç.n.)

dını çıkarmayı öğreniyordu Maud Martha. Yaşadığı anları başlı başına sevmeyi.

Film bitip de ışıklar onları tam da oldukları halleriyle; kürklerin, güzel kıyafetlerin ve hafif parfümlerin ortasında dikilen iki Zenci olarak gözler önüne serdiğinde hevesle etraflarına bakındılar. Zalim gözlerle karşılaşmamayı umdular. Hiç kimsenin onlardan rahatsız olmuş gibi görünmemesini umdular. Filmi çok beğenmişlerdi, çok mutluydular; gülerek, sinemadan çıkan diğer izleyicilere, "Güzeldi, değil mi? Harika değil miydi?" demek istiyorlardı.

Bunu elbette ki yapamamışlardı. Fakat keşke hiç kimse onların varlığından rahatsız olmuş gibi görünmeseydi...

19

açık tenliysen ve saçların uzunsa

Paul'ün en büyük onur olarak kabul ettiği bir davet geldi; bu, onun en azından sosyal bir insan olduğunun yeterli bir göstergesiydi. Kulüplerin kulübü Foxy Cats Club'dan gelmişti davet. Paul'ün takım elbiseyle her yıl düzenlenen Foxy Cats Şafak Balosu'nda bulunması icap ediyordu. İşlerini şansa bırakmamışlardı: "Takım elbise" ibaresinin hemen ardından "Silindir şapka, beyaz papyon ve frak" ibaresi geliyordu ve bu açıklama koyu renk harflerle yazılmıştı.

Foxy Cats Club'ta yirmi erkek vardı. Hepsi de hoş görünümlüydü. Hepsi de pahalı ve gösterişli kıyafetler giymişlerdi. Bu adamların hepsi de iyi yerlerde dükkânları olan berberlerden, polislerden, "hükümetin adamlarından" ve yolunu bulabilme konusunda şanslı adamlardan oluşan bir grup insanın "parasını idare ediyordu". Foxy Cats Club, ahlak ve yurttaşlık alanındaki gelişmelere ya da edebi ve diğer kültürel alanlardaki uğraşlara kendini vakfetmiş Güney Yaka örgütlenmelerinden oluşan, giderek büyüyen bir grubun temsilcisi değildi. Öyle olsaydı Paul, (üzerinde göz kırpan kediler bulunan siyah ve gümüş renkli) davetiyeyi esneyerek klozete atardı. Paul "bu gibi şeyleri" pek anlayamaz ve onları daima kendine "züppece", "kibirli" ya da "kurumlu" bir hava ve-

rerek reddederdi. Fakat hayır. Foxy Cats kendisini yalnızca "trend" olma işine adamıştı ve her sene, şafakta başlamayan ama şafak vaktinde bitmesi planlanan o muhteşem Şafak Balosu'na yüzlerce dolar harcıyorlardı. Her ne kadar "Balo" deseler de bu eğlence aynı zamanda parti, ziyafet ve moda gösterisi işlevi görüyordu. Maud Martha, davetiyesini incelerken seyretti Paul'ü; çenesini kaldırışına baktı; onun kendisini kutsanmışlardan biri addettiğini görebiliyordu.

Kim—hangi Ademoğlu—onu tavsiye etmişti ki?

"Beni de götürmek zorunda kalacak," diye geçirdi içinden Maud Martha. "Zira zarfın üzerinde 'Mr. ve Mrs.' yazıyor, üstelik zarfı açan bendim. Sanırım beni evde bırakmayı tercih ederdi. Balo'da sadece güzel kızlar ya da gerçekten çok şık kızlar olacak. Benim gibi olanların sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Benim tarzım, Foxy Cat'in en sevdiği tarz değil. Ne var ki beni götürmemezlik edemez—henüz yeterince etkili, aynı zamanda da yeterince yumuşak olabilecek üslubu ya da kelimeleri bulamadığı için—zira iyi bir insan: beni incitmek hoşuna gitmiyor—tarzı benim gibi olan biriyle sonsuza dek birlikte olamayacağı ya da bu evliliğe ancak ben ona pranga takmazsam ya da sorguya çekmezsem devam edebileceği şeklindeki dedikoduların kulağıma gelmesini istemiyor. Ayrıca, şu an hamile olduğumdan, benim de gönlümü yapmak istiyor."

Güzel bir elbiseye ihtiyacı olacaktı Maud Martha'nın. Ki markete ödeme yaptıktan sonra elbise almanın zor olacağını biliyordu. Paul'ün de kendine göre masrafları olacaktı. Silindir şapkasıyla frakını kiralaması, kaliteli bir papyonla, gerçekten kusursuz ayakkabılar satın alması gerekecekti. Paul'ün, gelecekte kulübe, Foxy Cats Club'a, *üye* olarak kabul edilmesinin (neden böyle bir hayal kurmasındı ki?) aslında Balo'da çizdiği imajın gücüne ve sergilediği davranışların inceliğine bağlı olduğunu düşündüğünü biliyordu Maud Martha!

Maud Martha, içinden "Düz beyaz, prenses tarzı, mavi ve siyah saten kurdeleleri olan bir şeyle idare ederim," diye geçirerek kararını verdi. "Anneme gideceğim. Dikiş makinesinde harikalar yaratacağım."

"O gece saçlarımı dalgalı yapacağım. Hafif bir müge çiçeği kokusu süreceğim."

Club 99'un Balo'nun yapıldığı ana salonuna yeşil, sarı, kırmızı balonlar asılmış; kalın sütunlar, mermer görünümü verecek şekilde boyanıp yerden tavana kadar yeşil, kırmızı ve sarı krepon kâğıtlarıyla süslenmişti. Dört bir yanda devasa eğreltiotları, kauçuklar ve çiçek dolu çanaklar vardı. Altın rengi ve parıltılı zemin başlı başına bir dekorasyon unsuruydu. Tepe lambası yoktu; sadece ampulleri romantik bir loşluk veren duvar lambaları vardı. Salonun arka tarafında, beyaz, kabarık tüylü bir halının üzerinde ipek kumaş giydirilmiş, içinde beyaz mumlarla gümüş şamdanların göze çarptığı, muhteşem yemeklerle dolu—soğuk tavuk, ıstakoz, çeşit çeşit meyve şekerlemeleri, kocaman altın bir kâsede patates salatası, mısır ekmeği çubukları, alkolle ıslatılmış domates yataklarının içinde peynir sufleleri, meyveli pasta, pandispanya ve sarı-beyaz renkli gündoğumu pastası—uzun bir ziyafet masası vardı. İçkiler, uzun masanın yakınındaki daha küçük bir masanın üzerinde duruyordu; masanın arkasında, kiraz likörüyle buz, limon ve likör konusunda eli çabuk, güler yüzlü bir barmen duruyordu. Şaraplar, viskiler, romlar ve halis kremayla yapılmış yumurtalı içkiler vardı.

Paul ile Maud Martha bilhassa biraz geç gittiler. Paltolarını çıkarıp parlak zemine doğru ilerlediler. Bunny Bates Orkestrası, Ellington'ın "*Solitude*"* adlı şarkısını çalıyordu.

---

* (İng.) Yalnızlık (ç.n.)

Kiralık şıklığıyla asil bir görünüm arz eden Paul heyecandan kızarmıştı. Maud Martha ona baktı. Pek uzun değildi. Pek yakışıklı da değildi. Gel gör ki olağanüstü bir erkeksilik söz konusuydu. *Çok* da sarı olmayan bir bedende gizlenerek, aniden karşısına çıkıp o erkeksilikle onu sarmalamaya hazırdı (bu şekilde düşünmeyi seviyordu Maud Martha). Balo, Maud Martha'yı heyecanlandırmıştı. Güzeller, muhteşem elbiseleriyle, mağrur bir edayla oradan oraya koşuşturuyorlardı; diğer zamanlarda hoş olmayan bir biçimde burunlarını sümküren, kendilerini rahatlatmak için gizlice fırlayıp ara sokaklara giden, işte ter döküp küfreden ve mahrem yerlerini kaşıyan genç erkekler şimdi zarifçe, fazlasıyla kibar bir edayla gülümsüyorlardı; insanın uykusunu getiren ışıklar; yiyeceklerin ve çiçeklerin kokusu, Murray briyantinlerinin kokusu, kimisi doğal, kimisi abartılı vücut parfümleri; pencerelerin çoğunda asılı olan şarap rengi perdelerin duyulara hitap eden ağırlığı; kâh şehvetli ve yavaş, kâh cam gibi şeffaf ve kırılgan, kâh öfke dolu ve tutkulu, kâh inleyen, koyu gri bir müzik. Balo, duygularıyla oyuncak misali oynadı Maud Martha'nın, heyecanlandırıp duygudan duyguya saldı onu. Yine de Balo bitsin diye can atıyordu; bir an önce evine gitmeye, kapalı kapının ardında kocasıyla kalmaya can atıyordu. Belki o zaman sevgi dolu olabilirdi Paul. Son zamanlarda Maud Martha'ya sunduğu o ilgisiz nezaketten daha fazlası olabilirdi. Belki o zaman bu "acil durum"da Maud Martha'nın yaslanmaya öylesine ihtiyaç duyduğu o ağaç olabilirdi Paul. Maud Martha'ya ne kadar kıymetli bir şey söyleyeceğini, nasıl bir küçük mücevherin dökülecceğini kim bilebilirdi ki?

Fakat doğruyu söylemek gerekirse davranışları pek de mücevherlerin dökülecceğine delalet etmiyordu. İkinci danslarından sonra Paul, onu duvarın önündeki bir banka götürüp orada bıraktı. Maud Martha umursamıyormuş gibi

yaparak orada öylece oturdu. Hissetmediği aşağılık duygusunu göstermemeye çabalayarak orada öylece oturdu. Müzik tekrar başladığında, kırmızı saçlı, kıvrımlı ve neredeyse bir beyaz kadar beyaz tenli biriyle dans etmeye başladı Paul. Kimdi o kız? Paul ona kolayca yaklaşmış, onu kendinden emin bir biçimde kaldırmış; uzun, çok uzun zamandır çok iyi tanıyormuşçasına onu tutmuş ve onunla sohbet etmişti. Kız ona gülümsedi. Kızın o altın simli göğsü, o erkeksiliğe yaslanmıştı...

Adamın biri Maud Martha'yı dansa kaldırdı. O da koyu tenliydi. Bıyığı inceydi.

"İlk Foxy Cats Balonuz mu?" diye sordu adam.

"O da ne?" Paul'ün yanağı o Altın Simler'e yaslanmıştı.

"İlk Foxy Cats'iniz mi?"

"Ah, evet." Paul'le Altın Simler, gürültülü bir biçimde twist dansı yapan çiftlerin arasından geçerek yürüyorlardı; belli ki resepsiyon salonuna gitmeye çalışıyorlardı.

Maud Martha, Altın Simler'i işaret ederek "Şu kızı tanıyor musunuz? İsmi ne?" diye sordu partnerine. Partneri işaret ettiği yöne bakıp kafasını salladı. Maud Martha'ya daha da yaklaştı.

"Maella o. Maella."

"Güzel, değil mi?" Partnerinin o kızdan bahsetmeye devam etmesini istiyordu Maud Martha. Adam bir kez daha kafasını salladı.

"Evet. Hepsini etrafında fır döndürüyor. Kesinlikle, kesinlikle."

Yapay bir kızılla dans ederek yanlarından geçen bir başka adam, Maud Martha'nın partnerine fısıldayarak bir kelime fırlattı; kelimeyi heyecanla yakalayan partner göz kırparak, "Sağlam ihtiyar," dedi. "Sağlam Jack." Maud Martha'yı kendisine daha da yaklaştırarak, "Fıstıksın sen," dedi. "Tam bir fıstıksın." Tahrik edecek şekilde buram bu-

ram tütün, içki, çam ağacı sabunu, tuvalet kâğıdı ve Sen Sen* kokuyordu adam.

Anne babasının arka bahçesini düşündü Maud Martha. Taze. Temiz. Dumansız. O çocukken, karahindibaların üzerinde kocaman bir kartopu çalısı parıldardı. Kartopları kocaman ve sağlıklıydı. Bir defasında Maud Martha ile kız ve erkek kardeşi, arka bahçede anne babalarının Milwaukee seyahati için hazırlıklarını tamamlamalarını beklemişlerdi. Kartopları öylesine güzel, öylesine tombuldu ve gün ışığında öylesine hayret verici bir beyazlığa sahipti ki Maud Martha o an evlerini eskisinden bin kat fazla sevmiş ve Milwaukee'ye gitmek istememişti. Ne var ki çocuklar büyüdükçe çalı hastalanmıştı. Kartopları her sene daha bir ufalıp cansızlaşmıştı. Nihayet bir yaz, çalıda tek bir tomurcuk yoktu. Maud Martha çalıya ne olduğunu merak etti. Şimdi artık yoktu. Neyse ki en azından oradan götürülüşüne şahit olmamıştı.

"Birbirlerini sevdiklerinden falan değil," diye geçirdi içinden Maud Martha. "Durum bu kadar basit olmalı. Böylelikle onu yutabilirim. Bu kadar kolay olmalı. Gelgelelim tenimin rengi Paul'ü öfkeden deliye döndürüyor. Bu durumu görmezden gelsem de nafile. Ruhumu, gerçek beni seviyor. Gelgelelim duvara benzeyen ten rengime bakmaya devam ediyor. Ona sunabileceğim şeyle tanışıp o şeye dokunabilmesi için o duvardan atlaması gerekiyor. O şeyi görebilmek için yukarıya sıçraması gerekiyor. Tüm bu sıçramalardan fena halde yoruldu."

Paul, resepsiyon salonundan geldi. Maella onun koluna yapışmıştı. Çalmakta olan *blues* parçası, saksafonun son bir çığlığıyla son bulmuştu. Maud Martha'nın partneri onu başıyla selamladı, bir kauçuğun yanındaki sandalyeye kadar kendisine eşlik ettikten sonra bir kez daha başıyla selamladı ve yanından ayrıldı.

---

* Nefes tazeleyici bir ürün. (ç.n.)

"Oraya gidip, o kızın tepeden toplanmış saçını yolabilirim," diye düşündü Maud Martha. "Ona arkadan tükürebilirim. Bağırabilirim. 'Dinle beni, bu adama çocuk doğuracağım ve bu işi huzurla yapmak niyetindeyim,' diye bağırabilirim."

Fakat kök çürümüşse yaprağı budamak neye yarardı ki?

20

doğum

Akşam yemeğinden sonra bulaşıkları beraberce yıkadılar. Sonra elbiselerini çıkardılar; Paul yatağa girdi ve neredeyse anında uyuyuverdi. Maud Martha, üzerinde mavi bornozuyla uzun, ortak koridordan banyoya gitti. Dönerken, koridorun ruh daraltan karanlığında bir şeyi—bedeninden ayrı yumuşak bir şeyi—duyumsadı. Yatak odasına dönünce geceliğini giydi, sonra da yüzüne soğuk krem sürmek için tuvalet masasına yöneldi. Yatağa gitmek için arkasını döndüğünde kasılıp kaldı, hareket edemiyordu. Bacaklarına ağrılı bir kramp girmişti; bir şekilde hiçbir zaman mutlu edemeyeceğini hissettiği bir şeyden kurtulmak yönünde müthiş bir arzu duydu içinde.

"Paul," diye bağırdı. Sanki rüyalarında sadece ve sadece bu seslenişi duymayı bekliyormuşçasına sıçrayarak uyandı Paul.

"Hareket edemiyorum."

Paul gözlerini ovuşturdu.

"Maudie, şaka mı yapıyorsun?"

"Şaka yapmıyorum Paul. Hareket edemiyorum."

Paul gözlerinde kederli bir bakışla Maud Martha'yı kucağına alıp yatağa yatırdı.

"Dinle beni, Maudie. Sence bebek bu gece doğar mı?"

"Hayır—hayır. Bunlar 'yalancı sancı' sadece. Bebeği bu gece doğurmayacağım. Geceliğimi çıkarabilir misin?"

"Tabii, tabii."

Böyle söylemesine rağmen ona dokunmaya korkuyordu Paul. Maud Martha yatakta çıplak halde, hiç kıpırdamadan birkaç dakika yattı. Sonra ansızın bir hareketlenme oldu bedeninde. Nasıl ki az önce bacaklarını hareket ettiremiyorsa, şimdi de hareketlerine engel olamıyordu.

"Tanrım," diyerek yüksek sesle dua ediyordu. "Bana yardım et, beş dakika içinde bacaklarımın titremesi geçsin." Tanrı duasına karşılık vermedi.

Paul korku içinde odada bir aşağı bir yukarı hızlı hızlı volta atıyordu.

"Bana bak. Bunların yalancı sancı olduğunu zannetmiyorum. Sanırım o bebeği bu gece doğuracaksın."

Sımsıkı kenetlediği dişlerinin arasından, "Öyle deme Paul," diye mırıldandı Maud Martha. "Bu gece doğurmayacağım o bebeği."

"Anneni arayacağım."

"Yapma, Paul. O böyle şeyleri görmeye dayanamaz. Bir defasında tesadüfen ölü doğmuş bir bebek görmüştü de daha bebeğin kordonunu kesmeden bayılıvermişti. Böyle şeyleri görmeye dayanamaz o. Yalancı sancı, başka bir şey değil. Ah, Tanrım, neden dindirmiyorsun bacaklarımın titremesini?"

Maud Martha'nın iniltileri Paul'de kusma isteği uyandırdı. Düşünceleri aylar önce Şafak Balosu'nda tanıştığı o kıza kaydı. Sakin. Tatlı. Bakımlı. Açık tenli.

"*Şimdi* doğuracaksın o bebeği. Aşağıya inip anneni ve doktoru çağıracağım."

"SAKIN BİR YERE GİTME! BENİ YALNIZ BIRAKMA! Lanet olsun. LANET OLSUN!"

"Tamam. Tamam. Yalnız bırakmayacağım seni. Kapı komşumuz kadını çağıracağım. Birinin doktor çağırması lazım."

"Gizlice sıvışayım deme sakın! *Gizlice sıvışayım* deme!" Maud Martha karnını aşağıya ittiriyordu. Elleri ceplerinde yatağın ucunda duran Paul, bebeğin kafası olduğunu tahmin ettiği o şeyin o tüyler ürpertici azmini gördü.

"Aman Tanrım!" diye haykırdı. "Geliyor! Geliyor!"

Odanın içinde bir aşağı bir yukarı pek çok kez volta attı Paul. Tuvalet masasına gidip saçlarını fırçalamaya başladı. Maud Martha sözsüz bir nefretle baktı ona. Paul kapıdan çıkıp, basamakları ikişer üçer atlayarak merdivenlerden üç kat aşağıya indi. Telefon birinci kattaydı. Ahizeyi kaldırmasıyla Maud Martha'nın *ancak* "tüyler ürpertici" olarak tabir edilebilecek çığlığını duyması bir oldu. Şimşek gibi fırlayarak merdivenlerden yukarıya çıktı; Maud Martha'yı yatakta kıvranırken gördü, ona usulca, "Birazdan geleceğim," diyerek yine şimşek gibi merdivenlerden aşağıya indi. Önce annesinin doktorunu arayıp oraya gelmesi için ona yalvardı. Ardından Brown'ları aradı.

"Hastaneye götür onu!" diye bağırdı Belva Brown. "Onu derhal hastaneye götürmen gerekiyor!"

"Götüremem. Şu an bebeği doğuruyor. Kimsenin kendisine dokunmasına izin vermiyor. Dedim ya, şu an bebeği doğuruyor."

"Saçmalama. Elbette ki hastaneye gidebilir. Bebeği evde doğurmamalı! Oraya geliyorum. Ben götüreceğim onu. Arabada bolca benzin var mı, kontrol et."

Paul, annesine ulaşmaya çalıştı. Dışarıdaydı—dini uyanış toplantısından dönmemişti henüz.

Paul tekrar koşarak merdivenleri çıktığında, aynı katta, ön taraftaki dairede oturan genç Mrs. Cray'i titremekte olan karısının başında, ona refakat eder halde buldu.

"Baarışını duydum, seni de böylesine telaşlı görünce gelip bi bakiim dedim. Doktor çağırdın mı?"

Paul derin bir iç çekti. "Bir doktoru aradım. Geldiğin için teşekkürler. Bu—bu şey öyle ani oldu ki, sanırım ne yapacağımı bilmiyorum."

"Yapılacak şey, derhal doktor getirmek. Bebeği doğurmak üzere. *Benim* doktorumu ara." Kadın ona bir numara verdi. "Kim erken gelirse ona müdahale eder. Boşa harcayacak vakit yok."

Paul koşarak merdivenlerden aşağıya inip numarayı aradı. "Doktorun adresi ne?" diye seslendi yukarıya. Mrs. Cray aşağıya seslenerek adresi söyledi. Paul, doktoru bizzat alıp getirmek için dışarıya çıktı. Kaçmak için bir bahane bulmuş olmaktan ötürü çok mutluydu. Maudie'nin çığlıklarından gına gelmişti. Onun bu şekilde çığlık atabileceğini hiç düşünemezdi. Korkunçtu. Erkek olarak doğduğu için ne kadar da şanslıydı. Erkek olarak doğduğu için ne kadar da şanslıydı!

Belva yirmi dakikaya kalmadan geldi. Orada bir başka kadının bulunmasından ötürü müteşekkirdi. Oraya, Maud Martha'yı zorla hastaneye götürmek için gelmişti, fakat kısacık bir bakış ona kızın günlerce yataktan çıkamayacağını söylemişti. Daha sonradan kocasına ve Helen'a söylediği gibi, "Bebek dışarı çıkmaya hazırdı".

Annesi kapıdan içeriye girdiğinde Maud Martha dudaklarını sımsıkı kapatıp geçici bir süreliğine o acayip sancısını unuttu. (Fakat sancı değildi bu. Başka bir şeydi.) "Dinle beni. Eğer yaygara koparacaksan, çıkıp dışarda kopar. Benim derdim zaten başımdan aşkın, bir de senin her şeye yaygara koparmanı çekemem."

Mrs. Cray yüreklendirircesine kıkırdadı. Belva cesur bir edayla, "Yaygara koparmayacağım. Göreceksin. *Yaygara koparacak* bir şey yok ki. Milyonlarca kadının yaptığı gibi bebek doğuracaksın. Neden yaygara koparayım ki?" dedi.

Maud Martha gülümsemeye çalıştıysa da pek beceremedi. Sancılar gitgide şiddetleniyordu; içi oyuluyordu sanki. Öncekilerden daha uzun ve daha şiddetli bir çığlık attı Maud Martha; o esnada nefes nefese, "Elimde değil. Kusuruma bakmayın," diye izahatta bulundu.

Belva, "Olsun, bağırmaya devam et," diyerek onu yüreklendirdi. "Bağırman da gerekiyor zaten. Hakkın bu senin. Şahsen *ben* kesinlikle rahatsız olmuyorum." Kulakları patlıyordu Belva'nın; orada durmuş, ıstırap çeken kızına bakarken defalarca "Doktor neden gelmiyor? Doktor neden gelmiyor? Biliyorum, bayılacağım," dedi kendi kendine. Mrs. Cray ile birlikte sağlı sollu yatağın iki yanında durmuş, amaçsızca Maud Martha'nın üzerine serdikleri çarşafı tutuyor, çarşafın altınaysa mümkün mertebe az bakmaya gayret ediyorlardı. Maud Martha, "Kafa çıktı mı?" diye soruyordu sürekli. O an tüm vücudunun bir bağırsak hareketi gerçekleştirmekte olduğunu hissetti. Kafa dışarı çıktı. Sonra biraz güçlükle de olsa geniş omuzlar. Ardından yumuşak ve kaygan bir akışkanlıkla, hiç zorlanmaksızın vücudun geri kalanı dışarı çıktı; bebek doğmuştu. Bebeğin yaptığı ilk şey hapşırmak oldu.

Maud Martha kahkahalarına sonsuza dek engel olamayacakmış gibi gülmeye başladı. "Şunun hapşırmasına bakın. Benim küçük oğlum. Dikkat edin, boğulmasın Mrs. Cray." Mrs. Cray, Maud Martha'ya baktı zira bebeğe bakmak istemiyordu. "Nereden biliyorsun erkek olduğunu?" Tekrar güldü Maud Martha.

Belva da reddetti bebeğe bakmayı. "Gördün mü Maudie," dedi Belva, "ne kadar da cesurdum. Bebek doğdu işte; ne sinirlerim bozuldu ne bayıldım ne de başka bir şey oldu. Dememiş miydim sana?"

"Ne güzel," diye düşündü Maud Martha. "Bebeği doğuran benim ve o, orada dikilip seyrettiği için kendisine övgüler düzmem gerektiğini düşünüyor." Acıyı seyretmek, acıya katlanmaktan zor muydu acaba, diye düşündü.

Doğumdan beş dakika sonra Paul, Mrs. Cray'in doktoruyla çıkageldi; iri yarı ve sessiz bir adamdı, süzülürcesine içeriye girip, tek kelime etmeksizin çarşafı bir kenara fırlatarak kordonu kesti. Paul yeni doğan bu insana baktı. Gri ve

yağlı görünüyordu. Hayat zordu, diye düşündü. Ölü doğan bir bebeği hak edecek ne yapmıştı? Bebek orada öylece cansız yatıyordu.

Paul, "Ölü, öyle değil mi?" diye sordu duygusuz bir edayla.

"Çık dışarı!" diye bağırdı Mrs. Cray, onu mutfağa doğru ittirip kapıyı kapatarak.

"Kız," dedi doktor. Sonra gönülsüzce "Sağlıklı bir kız," diye ekledi.

Belva, gevezelik ederek, "Doktorun söylediğini duydun mu Maudie?" dedi. "Doktor, bir kızın olduğunu söyledi." Doktor, ona anlık bir bakış fırlattı.

"Dışarı çıkıp binanın etrafında bir tur atsanız iyi olur. Pek iyi görünmüyorsunuz."

Belva minnettarlıkla kendisine söyleneni yaptı. Geri geldiğinde Mrs. Cray'le doktor bebeği yağlayıp giydirmişlerdi—ona, Maud Martha'nın şifoniyerinin üst çekmecesinde buldukları bir kıyafeti giydirmişlerdi. Belva hayretle baktı aralarına yeni katılana.

"Ne kadar da küçük, güzel bir kız, öyle değil mi?" diye haykırdı. Doğrusu güzel bir çocuk beklemiyordu.

Maud Martha, bebek olayını öyle uzun uzadıya düşünmedi. Bunun için koca bir ömür vardı önünde. O an daha ziyade kendi hislerine yoğunlaşmayı tercih etti. Ömrü hayatında kendisini hiç bu kadar iyi hissetmiş miydi? Kalkacak kadar iyi hissediyordu kendini. Bir diğer genç kadın, arka tarafta oturan komşusu içeriye girdiğinde zafer kazanmış gibi bir edayla kollarını göğsünde kavuşturdu.

"Merhaba Mrs. Barsdale!" diyerek selamladı onu. "Havadisi duydunuz mu? Az önce bir bebek doğurdum ve şu an dışarı çıkıp kömür küreyebilecek kadar iyi hissediyorum kendimi! Bebek doğurmak *hiçbir şey* değil, Mrs. Barksdale. Hiçbir şey değil."

"Ah, öyle mi?" diyerek hayranlıkla diş etlerini şapırdattı Mrs. Barksdale. "Açıkçası, az önce duyduğum seslere bakılacak olursa, bu olay pek öyle hiçbir şeymiş gibi gelmedi bana. Kızım, bir insanın bu kadar şiddetli çığlık *atabileceğini* asla tahmin edemezdim." Kıkırdadı Maud Martha. Kendisini iyi hissediyordu. Mrs. Barksdale'in neden çığlıklar atıldığı sırada gelmediğini merak etti; tüm olayı kaçırmıştı.

İnsanlar. Çok tatlı değiller miydi? Şimdiye kadar bu kadınlara "Merhaba, Mrs. Barksdale"den, "Merhaba, Mrs. Cray"den daha fazlasını söylemişliği yoktu. Ne var ki ona bir şey olduğu an hemen etrafına toplaşmışlardı. İnsanlar çok tatlıydı.

Doktor bebeği getirip, yatağa, Maud Martha'nın yanına yatırdı. Az önce mutfaktan bebeğin sesini duymuştu—Maud Martha Brown Phillips'in bu parçasının kendisini, kendi sesiyle ifade edişini ilk duyduğunda pırıl pırıl bir sevinç yayılmıştı içine. Fakat bebek şimdi sessizdi; annesinin bakışına hem eşit derecede meraklı ve gizemli hem de müthiş sakin ve dingin bir bakışla karşılık vermişti.

21

notlar

İnsanlar kendilerine güvenebilecekleri, yeterince sabit ve değişmeyen bir şey seçmek zorundalar, diye düşündü Maud Martha. İnsanların yaslanabilecekleri bir şeyleri olmalı.

Ne var ki tek bir insanın sevgisi yeterli değildi. Bu sadece sevginin kendisinin kişisel olmasından kaynaklanmıyordu; aynı zamanda iyi bir şey olmasına rağmen haftadan haftaya, saniyeden saniyeye değişiklik gösteren bir şey olmasından kaynaklanıyordu; mesela, taraflardan biri her an ölebilir, ayrılabilir ya da işlevsiz hale gelebilirdi. Her an.

Yalnızca bir kadınla bir erkek arasındaki romantik aşk değil; anne babayla çocuklar arasındaki, kardeşler, hayvanlar, arkadaşlar arasındaki o daha besleyici sevgi de insanı hataya düşürebilirdi. Bunlara da tam anlamıyla güvenemezdiniz.

Tüm bu değişim sistemi içinde, sabit ve değişmeyen bir tohum ya da kök ya da element (artık ne diye adlandırmak isterseniz) barındıran doğaydı belki de. Elbette ki "sistem", her durumda düzeni, dolayısıyla da istikrar barındıran bir düzeni anıştırıyordu.

Evlilik de olabilir, diye düşündü Maud Martha. Evliliğin içinde barındırabileceği romantizm ya da sevgi değil de,

koruyucu kabuğu. Evlilik ne denli yalın ve istikrarlıysa o kadar iyiydi. Pazar gazetelerinden, ayakkabısız ayaklardan, kabartma tozuyla yapılan kurabiyelerden, bebek banyolarından, gündüz vakti gidilen halk matinelerinden, çamaşırcılardan ve mutfak penceresindeki patates fidelerinden müteşekkil bir evlilik.

Belki de bir insan, bütün hayatını yaslanabileceği o şeyi aramaya adıyordu ve "mutlulukları" da "mutsuzlukları" da büyük ölçüde, bu iş için yaptığı seçimlerin gereklilikleri ve kısıtlamaları tarafından yazılıyordu hanesine.

Zira bu bir işti. Birine yaslanmak başlı başına bir işti.

22

gelenek ve Maud Martha

Sağlam ve güvenilir bir şeye sahip olmak istemişti. Dışarıdan parıltılı görünen bir şeye sahip olmak istemişti; sıcak olmasına karşın bir kaya misali sert ve kırılması zor. Bir gelenek inşa etmek istemişti. Hepsinin; kendisinin, Paul'ün, küçük Paulette'in işlerine yarayacak, şaşmaz bir dizi geleneğe sahip olmalarını istemişti. Bir kayaya sahip olmak istemişti: İşte buradaydı, *onun* eşi olarak, onu teskin edip acısını dindiriyordu, onu her açıdan düşünüp ihtiyaçlarını karşılıyordu—velhasıl, Noel gecesini burada ona kraker ve bira uzatarak kutluyordu.

Paul, üzerine düşeni yapmıştı, iddiası buydu. Bir Yılbaşı ağacını zar zor taşıyarak eve getirmemiş miydi? Ağacın ucuzladığı Noel sabahına kadar beklemişti; bu yüzden de yakılacak ampulleri alamamıştı; yaldızlı süsler yetersizdi, altın toplar da azıcıktı. Bir ağaç sözü vermiş ve o ağacı almıştı; bu da herkese yetmeliydi. Dahası, Paulette küplerine, resimli kitabına, bebek arabasına ve bebeğine kavuşmuştu. Sonra da bebeğin sol dirseği çentilmişti; daha Paulette'in bebekten sıkılmasına fırsat kalmadan başka yerleri de çentilirdi! Ve eğer bebek arabası, Gold Coast bebek arabaları kadar iyi değilse çok kötüydü; Maud Martha için de, Paulette için de

çok kötüydü. Maud Martha'yla Paulette'in midesine ekmek, süt ve domates soslu fasulye girebilsin diye her gün kendisini ölesiye kırbaçlıyordu Paul; bir de üzerine kadife kaplı arabaya ilaveten beyaz çeperli tekerlekler koydurmadığı için fırça yiyordu. Ah, evet, Maud Martha'nın kıymetli prenses kızı için istediği şey *buydu*; inkâr etmenin faydası yoktu. Öte yandan gidip çalışabilirdi Maud Martha; yapılması gereken şey bu kadar basitti. Gidip, kendine bir iş bularak o fasulyelerden ve bebek arabasından alabilirdi. Aynı zamanda Paul'e arkadaşlarını ağırlamak konusunda yardımcı olabilirdi. Maud Martha, onun karısıydı; Paul de evin reisiydi ve Noel akşamı hiç olmazsa, Tanrı aşkına, arkadaşlarına bir bardak güzel bira ikram edebilirdi, Tanrı aşkına, en azından bu kadarını *yapardı*. Açık konuşmak gerekirse, meyveli pastalarının da, kahvesinin de canı cehennemeydi. Yatır şu Paulette'i.

Evde, yılbaşı ağacı satın almak bir ritüeldi. Ağaç her sene Brown'ların evine Noel'den dört gün önce gelirdi; ağaç uzun olurdu ama o kadar da uzun ve geniş olmazdı. Yaldızlı süslerin, ampullerin, küçük Noel Babalarla kardan adamların ve o güzel altın, gümüş ve renkli topların en azından beş sene yenisinin alınması gerekmezdi; zira Noel'den sonra güvenli bir biçimde, bir sene bekleyecekleri, bodrum katta bulunan özel bir rafa kaldırılırlardı. Düz beyaz kâğıtlara sarılmış çıtır çıtır siyah ceviz şekerleri, ağacın hemen yanı başında, ona eşlik eder fakat Noel arifesine kadar kesinlikle yenmezdi. Sonra, gece geç bir saatte aile arasında bir süsleme partisi düzenlenirdi; Maud Martha, Helen ve Harry, kıkırdayıp birbirlerine takılır, ara sıra da uzanıp bir top ya da bir Noel Baba asarlardı; bu sırada babaları, muntazam bir şekilde dizilmiş tüm bu yaldızlı süslere bakıp sevecen bir edayla gülümser; anneleriyse siyah ceviz şekerleri, üzerinde köpürtülmüş kremasıyla dumanı tüten kakao ile kurabiye getirirdi onlara. Her şey öylesine huzurlu ve güzeldi!

Başka gelenekleri de vardı. Paskalya gelenekleri. Çocukken, o "değişiklik", kış kıyafetlerinden bahar kıyafetlerine geçiş, Paskalya sabahına kadar yapılmazdı. O an geldiğinde, hava ne denli soğuk olursa olsun, ağır kıyafetler çıkarılıp kaldırılırdı; Helen'la Maud Martha'ya küçük, yeni rugan ayakkabılar, beyaz çoraplar, küçük iç çamaşırları ve hafif iç etekleri; Harry'ye ise yeni kahverengi Oxford ayakkabılar, beyaz şortlar ve kolsuz atletler giydirilirdi. Paskalya yumurtaları daima bir gece öncesinden boyanırdı ve sabah pazar okuluna gitmeden önce ellerine, içi çikolata kaplı yumurtalar, tavşan şekerler ve pamuk tavşanlarla dolu Paskalya sepetleri tutuşturulurdu; şekerlerin pazar okulu bitene kadar yenmemesi, hatta okul bittikten sonra da çok fazla yenmemesi gerekiyordu!—Zira Maud Martha on iki yaşına gelene dek hepsinin ezberden dua okuduğu Pazar Okulu Çocuk Paskalya Programı'nda yeni şekerlerle boyalı yumurtalar gelecekti (ve geldiği an hemen oracıkta yenecekti).

Peki ya Ekim geleneklerine ne demeliydi?—Sarı sarı yanan balkabaklarına; su yeşili kâselerdeki parlatılmış elmalara; annesinin iç çekerek dikmeyi kabul ettiği hayalet kostümü kalıplarına?

Ve o pembe-beyaz pasta ve mumlarıyla, çilekli dondurmalarıyla, özenle paketlenip kalın kurdelelerle bağlanmış hediyeleriyle o doğum günleri; diğer yandan ömrü hayatında kendi annesine bile bir doğum günü çiçeği vermeyi akıl edememiş ve (düşünüp taşındıktan sonra) doğum gününde karısının kucağına, eczane yeşili bir kâğıda sarılmış bir kutu eczane şekeri bırakan bu adam vardı.

Evde akşam yemeği masasına beyaz, ucuz olmasına karşın beyaz, gerçekten çok, çok beyaz bir masa örtüsü serilmişti ve sahip oldukları en iyi porselenler örtünün üzerinde düzgünce yerleştirilmiş, sevinçli bir vakarla duruyordu. Bu adam masa örtülerini sevmezdi; kıymıklı bir tahtanın ya da toprağın üzerinde yemek yiyebilirdi.

Maud Martha, herkese birer Blazt* verip, misafirlerin sigara dumanını içine çekerek, Chicken Inn'in yanık barbekü soslu etine bulanıp ıslanmış, kenarı kıvrık peçetenin umursamaz bir edayla halısının üzerinde savruluşunu seyretti. Paul'ün en iyi arkadaşı Chuno Jones'un beline doladığı kolunu sıyırarak uzaklaştırdı Maud Martha.

* Bir bira markası. (ç.n.)

23

apartman sakinleri

Binada oturanlar arasında en çok en büyük dairede, birinci kattaki üç odalı dairede oturan Oberto'yu eğlenceli bulurdu Maud Martha.

Mutlu bir adamdı Oberto. Küçük, güzel, iyi iş yapan bir bakkal dükkânı vardı. Sağlığı yerindeydi. Ve en önemlisi, ufak tefek güzel karısı Marie'ye sahip olmasıydı.

Bazıları, Marie'yi Tanrı'nın Oberto'ya bahşettiği bir lütuf olarak görmezdi. Marie saat ondan önce uyanmazdı. Oberto kahvaltısını kendisi hazırlamak zorundaydı, yoksa işe kahvaltı etmeden giderdi. Ekseriyetle yalnızca kahve yapar, demlikte bir fincanlık kahveyi de Marie'ye bırakırdı. Marie saat on gibi güzel bir yalnızlığa uyanır, kalkar, bir saat banyo yapıp pudralanır, sonra mutfağa gidip kalan kahveyi ısıtır, tavada pastırmalı yumurta yapar ve kuru üzümlü ekmek kızartırdı.

Marie nadiren yerleri süpürüp toz alırdı; yerleri ancak çok kirlenip yağlandığında ovalardı. Çoğu kez yemekleri ya pişmemiş ya da yanmış olurdu. Çamaşırları haftada bir çamaşırhaneye gönderirdi fakat giysileri genellikle bir hafta boyunca (nemli halde) torbada bırakır, çamaşırcı adamın bir sonraki gelişine birkaç dakika kala onları torbadan çıkarır-

dı ki kirli çamaşırları içine tıkıp gönderebilsin. Oberto'nun gömlekleri çamaşırhanede ütülenirdi. İç çamaşırlarını ütüsüz giyerdi. Marie kendi kıyafetlerini ise muntazaman özenle ütülerdi.

Bu gibi domestik günahlar yeterince şaşkınlık vericiydi. Fakat insanlar onu daha ciddi suçlarla itham ediyorlardı. Güney yakada Oberto'nun karısının yasak ilişkiler yaşayan bir kadın olduğuna, daha birini bırakmadan bir başkasını bulduğuna inanılıyordu. Tam olarak kanıtlanamasa da Otuz Dördüncü Cadde'de ve Calumet'te bulunan Madam Lomiss'le ara sıra sessiz iş görüşmeleri yapmak durumunda kaldığı rivayet ediliyordu.

Gelgelelim Oberto mutluydu. Kendi cemaatindeki en mutlu adam olduğunu iddia ediyordu. Evet, Otuz Dokuzuncu Cadde'deki berber Magnicentius'un karısı Wilma beyaz, puf puf, kabarmış ekmekler pişiriyordu belki. Ne var ki Magnicentius bile karısı Wilma'nın pasaklı bir kadın olduğunu ve çoraplarını karısı yıkayana kadar en az iki gün üst üste giydiğini inkâr etmiyordu. Hatta adam, karısının son derece çirkin ve pejmürde pamuk geceliklerle yatağa girdiğini bile gizlemiyordu.

Evet, Coca-Cola kamyonu şoförü Leon'un karısı Viota'nın kocasının gömleklerini ütülemekle kalmayıp tüm çamaşırı bizzat kendisinin yıkadığı—her pazartesi sabah erkenden kalkıp çarşafları, yorganları, battaniyeleri ve nevresimleri o güçlü kuvvetli elleriyle çitileyerek yıkadığı doğruydu. Ne var ki Viota'nın sert mizaçlı, muazzam gür sesli, pembe damarlı sarı gözlere ve etrafı sürekli koklayıp duran bir burna sahip iri yarı bir kadın olduğunu Leon'un kendisi bile inkâr edemezdi.

Çamaşırcı John'un karısı Nathalia'nın evinin her daim pırıl pırıl olduğunu, Lysol ve Gold Dust* koktuğunu ve ka-

* Bir toz deterjan markası. (ç.n.)

dının istisnasız her cumartesi o kusursuz mutfağının beyaz duvarlarını boydan boya sildiğini kim inkâr edebilirdi ki? Fakat diğer yandan, gerçekte, kolları mütemadiyen işleyen Nathalia'nın, Mum, Hush ya da Quiet gibi deodoranlarla tanışıklığının olmadığını, tanışıklığı varsa bile çok sınırlı olduğunu (dürüstlükten nasibini almış) kim inkâr edebilirdi ki?

Nathalia'yı, Wilma'yı ve Viota'yı düşününce, ufak tefek, narin karısı Marie'yle evlenecek kadar aklıselim sahibi olduğu için şanslı yıldızlarına şükrediyordu Oberto; (adeta fısıldarcasına) alçak sesle, tatlı tatlı konuşan; siyah şeffaf gecelikler giyen, güzel kokulu banyo kristalleriyle yumuşatılmış suyla günde en az bir, bazen de iki kere yıkanan; vücudunu lavantalı pahalı pudralarla tepeden tırnağa pudralayıp kollarına ve bacaklarına güllü gece kremi süren; (tıpkı bir Kızılderilininkine benzeyen!) kırmızıya çalan kahverengi suratını, film yıldızlarının tercih ettiği bir pudrayla pudralayan; *Vogue* ve *Harper's Bazaar*'dan fırlamış gibi görünen kıyafetler giyen, Kleenex* kullanmayı tercih eden, saçlarını güzelce tepeden topuz yapan, kulaklarına gümüş çiçekler takan ve My Sin parfümünü kullanan Marie'yle.

Oturup karısının aynanın karşısında itinayla giyinip süslenişini seyretmeye bayılırdı.

Üçüncü katta, hemen bitişiklerindeki dairede oturan, Batı Hint Adaları'ndan biriyle evli olan beyaz kadını az mı, yoksa çok mu sevdiğine karar veremiyordu Maud Martha (insan bu gibi şeylerden her zaman emin olamıyordu). Bu kadın, Eugena Banks, gece gündüz, koro bölümünü doğaçlama söyleyip değiştirerek (zira çok kötüydü) tekrar tekrar, hep o aynı popüler şarkıyı söylerdi. Popüler şarkılara ilişkin kendine göre birtakım fikirleri vardı Maud Martha'nın.

---

* Bir kâğıt mendil markası. (ç.n.)

"Popüler bir şarkı," diye düşünürdü, "özellikle de eski ve yumuşak bir şarkıysa, güzeldir ve sanki bazen tam da insanın ruh haline dokunuyormuş gibi gelir. Ne var ki bu dokunuş genellikle tatmin edici değildir. Popüler bir şarkıyla yükselip coşarsın, ancak şarkı seni harekete geçirse de en yükseğe ulaştıramaz; şarkının seni taşıyabileceği o en yüksek noktaya çıktığında durmayı kendine yediremez ve ta ki infilak edecek hale gelene dek kabarır, kabarır, kabarırsın. Popüler müzik çoktan pes edip seni terk etmiştir."

Kadın, o popüler şarkısını söyleyerek ya da mırıldanarak Maud Martha'yı ziyarete gelirdi; Zenci bir erkekle başa çıkmakta kullanılacak o özel tekniği öğrenmek isterdi; Zenci erkek özel bir tür erkekti; bu tip bir erkeğe uygulanması gereken özel bir tekniğin olması gerektiğini, bunun bir zorunluluk olduğunu biliyordu fakat neydi bu özel teknik? En nihayetinde, çorap yıkarken, mısır ekmeği pişirirken, balık kızartırken şarkı söylemekten daha fazlası olmalıydı. Hayır, para pul beklemiyordu, hayır—fakat adam öylesine heyecan verici görünüyordu ki! öylesine ilkeldi ki!—dışarıdan bakıldığında, Zenci bir erkekle yaşamak macera gibi görünüyordu—geceler *güzeldi;* ne var ki bu kıymetli gecelerin sayısı azdı zira günlerce eve gelmiyordu (gerçi geldiğinde "pek de kibar" oluyordu; duvara resim asıyor, sandalye cilalıyor ya da karısının kendisine her zaman pek güzel yaptığı o *crêpes suzette*'lerden* yapmasına izin veriyordu).

Kendi annesi ona yazmıyordu ve Mrs. Eugena Banks ağlayıp sızlanarak her şeyin hata olup olmadığını düşünmeye başlıyordu; Dayton'a dönemez miydi? Yeniden başlayamaz mıydı?

---

* Bir Fransız tatlısı. (ç.n.)

Clement Lewy vardı bir de; ikinci katta, arka tarafta oturan küçük oğlan.

Lewy'lerin hayatı hepten perperişan değildi. Daha ziyade tatsız tutsuzdu. Ya da karışmamış bir bulamaç gibiydi. Topak topak.

Küçük Clement'in annesi, terk edildikten sonra yaşama sevincini kaybetmişti. Sanki bir yıkama tahtasında aşağı yukarı sürtülerek yıkanmış, arada sırada da gri renkli, pis bir suya daldırılmış gibiydi. Fakat küçük Clement canlıydı, mutlu görünüyordu, her daim espriliydi. İkinci sınıfa gidiyordu. Ödevini yapar ve sınıfını hep geçerdi. Evde şarkı söylerdi. Küçük şiirler okurdu ezberinden. Olur olmaz zamanlarda kendi uydurduğu küçük hikâyeleri anlatırdı annesine. Annesi nadiren bakardı ona. Ömrü vefa etmiş olsa ileride oğluyla gurur duyacaktı.

Annesi her sabah saat yedide hizmetçilik işine gitmek üzere yola çıkardı. Masanın üzerine bir bardak süt, bir kâse kuru mısır gevreği ve bir kâse erik bırakıp saati sekize kurardı. Saat sekizde Clement çalar saati yumruklayarak kapatır, gerinerek yataktan kalkar, yıkanıp giyinir, fırçalanıp taranır, sonra da kahvaltısını yapardı. Apartman sessiz olurdu. Aceleyle okula giderdi. Öğlen okuldan döndüğünde kapıyı anahtarıyla açardı. Apartman sessiz olurdu. İkinci bardak sütünü koyup biraz daha erik aldıktan sonra bir dilim—"sadece bir dilim" diye tembih etmişti annesi—tereyağlı ekmek yerdi. Sonra tekrar okula giderdi. Saat üçte okuldan dönünce kapıyı anahtarıyla açardı. Apartman sessiz olurdu. Kurabiye kavanozundan birkaç tane mısır unlu kraker alırdı. Bir bardak su koyardı kendine. Kıyafetlerini değiştirirdi. Sonra iki odayı ardında bırakıp oyun oynamaya dışarıya çıkardı. Pirinç yatakları, solmuş ipek püsküllü lambayla eskiyip yıpranmış kabloyu, fırının bel vermiş kapısını, duvardaki çatlakları ve sessizliği ardında bırakarak. Oyun oynarken gözü saat yedi sularında işten gelen annesinde olurdu. Annesini köşeden

dönerken görünce küçük suratı adeta bir dönüşüm geçirirdi. Gözleri aniden parlardı, dudakları birdenbire aralanır, sonra da bu hareketi bir gülümsemeye dönüşürdü ve kaşları, sevinç ve ferahlama duygusuyla saç çizgisine kadar tırmanırdı.

Annesine koşup küçük bedeniyle adeta kadının üzerine atlardı. "Buradayım anne! Buradayım! Buradayım!"

Sonra Richard vardı ya da bir zamanlar vardı— evinin (beş kişilik aile, Paul ile Martha'nın iki odalı evinin kirasından tam tamına bir dolar ucuza tek odalı dairelerden birinde yaşıyordu) haftalık kirası sabit kalırken küçük bir meşrubat firmasında kamyon şoförlüğü yaparak kazandığı haftalık maaşı hile hurdayla, çaktırmadan yirmi beş, yirmi üç, yirmi birden on altı, on beş, on ikiye düşürülen; mutfak ve giyim kuşam masrafları azalmayan; toplam masrafı ödeyebileceğinden fazla olan, arkadaşlarına hiçbir zaman Pabst*ya da Ninety Proof** alacak parası olmayan; az olduğu için birilerine bir iki sigara ikram ederken ölesiye korkan; belki de o küçük, yüreksiz umursamazlığıyla daha bir sonraki (pembe, bir hayli süslü, üzerinde "Richard" yazan) maaş zarfı gelmeden sigaralarını bitirecek olan; her gece, her gece şişen bebek bezlerinin, asi saçlı karısının, çığlıklar atan, kıvranıp duran, yataklarına işeyen ikiz veletlerin ve sürekli Hi-Yo Silvers*** diyerek sandalyelerin, masaların üzerinden atlayan üçüncü bir veletin bulunduğu; tüm fedakârlıklarına, arkadaşlarına hiçbir şey "ısmarlayamayışına", pejmürde kıyafetlerine ve o kalp ağrısına rağmen miktar olarak yemeklerin hiçbir zaman yeterli olmadığı bir masaya oturulan bir dünyaya dönen o Richard... Bunların hepsi öylesine ağırdı ki Richard bir gece eve gelmedi.

---

* Bir bira markası. (ç.n.)

** Bir viski markası. (ç.n.)

*** 1940 yapımı bir Amerikan kovboy filmi. (ç.n.)

Bunların dışında, iki defa Dunning'te* yatıp çıkmış olan yirmilik kaçık bir genç vardı. Yağ tabakasıyla kaplı, pürüzsüz, yanık tenli bir suratı vardı. İsmi Binnie'ydi. Belki de Bennie ya da Benjamin'di. Fakat annesi sevecenlikle "Binnie" derdi ona. Binnie, o kocaman gözleriyle, öfkeli bir edayla, uzun adımlarla, dosdoğru yürürdü koridorlarda. Uzun adımlarla yürür ve sol kolunu çevreleyen uzun şerit şeklindeki bir yara izinin üzerine taktığı bozuk bir saatle "yakalamaca" oynardı. Gerçi Maud Martha'yla konuşurken kızgınlıktan eser olmazdı gözlerinde, keza sesinde de. Maud Martha'yı pek severdi. Bir defasında Maud Martha tıklatıldığını duyup kapıyı açtığında karşısında onu görmüştü; kadının ağzını açıp bir şey söylemesine kalmadan Binnie kapıyı ittirip içeriye dalmıştı. Taktığı kemerin yeni olduğunu söylemişti. "John Amcam verdi onu bana," demişti. "Pantolonum düşmesin diye." Yüzünde ihtiyatlı ve müstehzi bir gülümsemeyle kapıyı kapattıktan sonra dairede gezinmişti. Eşyalara dokunmuştu. Vahşi bir öfkeyle pembe bir gülden bir taçyaprağı koparmış, sonra da öfkeden beter bir şefkatle onu öpmüştü; eliyle masayı hızlı hızlı tıklatmış, sonra da yaptığı şeyi onaylayıp onaylamadığını anlamak için birden dönüp Maud Martha'ya bakmıştı—belli belirsiz gülümsemişti Maud Martha; Binnie, büyük yatağı görmüş, parmağıyla dokunup üzerine oturmuş, sonra da kalkıp yatağa tekme atmıştı. Komodin çekmecelerinden birini açıp içinden bir cetvel almıştı. "Güzeeel-miş bu—ama almayacağım" (yüce gönüllü bir erdemlilikle, kararlı bir edayla söylemişti bunu). "Yerine koyacağım." John Amcasının karısı, yengesi Octavia'dan bahsetmişti. "İii-yi biri. Yani isterse bana kötü söz bile söyleyebilir, ona kızmam bile." Yüzünde o aynı ihtiyatlı ve müstehzi gülümsemeyle kapıyı açmıştı. Çıkıp gitmişti.

---

* Chicago'da bulunan bir akıl hastanesi. (ç.n.)

Mrs. Teenie Thompson. Elli üç; ne vakit on sene boyunca yanlarında hizmetçi olarak çalıştığı North Shore'lu aileden bahsedecek olsa makineli tüfek misali, kurşun yağdırırcasına konuşurdu. "Kadın sarılıp öpüyordu beni—tabii ki de ses etmiyordum—sonuçta yanlarında çalışmak zorundaydım. Beni sevdiklerine inandığımı zannediyorlar. Bu yüzden benim de onlara kul köle olan zavallı kendimi öldürmem gerekiyor. Onların sevgisine layık olabilmek için. Ah, şu ihtiyar beyazlar. Tatlı sözleriyle insanı kandırıyorlar, canım. Onlar beni nasıl kandırıyorsa ben de onları kandırıyorum. Kandırma olayında beni alt edemezler. Kandırma konusunda benim seviyeme *yaklaşabilmeleri* için kırk fırın ekmek yemeleri lazım."

Tek odalı evlerde yaşayan kadınlardan biri, ufak tefek, açık tenli bir kadın hızla geçip gitti. Zayıftı, hasta görünüyordu. Sahibi hareket halinde olsa da tuhaf, dümdüz bir siyahlık barındıran uzun saçları mutlak bir kıpırtısızlık içinde öylece aşağıya dökülüyordu. Birisi, genellikle açık duran kapısının önünden geçecek olsa, neşeli bir tavırla baş selamı verir, fakat nadiren konuşurdu. Onu çoğu kez soluk mavi, suni ipek sabahlığıyla oradan oraya gezinirken, falanca eşyaya dokunup filancayı kaldırırken, ortalığı derleyip düzenlerken ve güzel güzel poz verirken görürdünüz. Mrs. Whitestripe'tı o. Mr. Whitestripe, is bulaşığına benzeyen bir bıyığı olan, esmer, orta boylu, çok şık giyinen bir genç adamdı. Whitestripe'lar, Maud Martha'nın gördüğü en mutlu çiftti. Birbirlerine nazik davranır, tatlı tatlı konuşur ve birbirleri için endişelenirlerdi. "Şu öksürüğüne dikkat et, Coopie!" Kadın, kocasına bu şekilde hitap ederdi. "Al, şu limon suyunu iç, Rem." "Güzelce sarın, şu atkıyı bağla bakalım, Coo!" Adam, karısına bu şekilde hitap ederdi. Ya da (ayağında ayakkabısının teki, iç çamaşırlarıyla kapıya koşarak) "O duyduğum yuvarlanma sesin miydi yoksa, Coo?

Dizini mi incittin yoksa?" derdi. Onları ziyarete gittiğinizde çoğu zaman utanırdınız zira gerçekten büyük bir aşkın gelişimine engel olduğunuz aşikârdı; siz onlarla sohbet ederken bile birbirlerini okşar, öper ve birbirlerinin gözlerinin içine bakarlardı. En güzeli de binanın balkonunun "yuva"larının hemen bitişiğinde olmasıydı. Ne yazık ki balkonun genişliği sadece beş santimdi. Sağlam bir ayak üç kere bassa, küçük balkon ufalanır, parçaları aşağıdaki diğer tozlara karışırdı. Whitestripe'lar orada hiç oturmazlardı, fakat Maud Martha'nın, çiftin yaz akşamları derme çatma "Fransız" balkonunun kapısını açtıklarından ve birbirlerine sarılarak orada durup, Romeo ve Juliet'le ilgili ne kadar az şey bildiklerini düşünerek etrafa baktıklarından hiç şüphesi yoktu.

Maud Martha bir defasında iç çekerek, "Çok güzel bir hikâye," demişti Paul'e.

"Nedir o güzel olan?"

"Whitestripe'ların aşk hikâyesi."

"Yani, ben 'Coopie' Whitestripe değilim," diye kestirip atmıştı Paul, "bu nedenle romantik hayaller kurmaya son ver. Ben hiçbir zaman bir 'Coopie' Whitestripe olmayacağım."

"Hayır," diyerek onunla hemfikir olduğunu belirtti Maud Martha. "Hayır, hiçbir zaman olmayacaksın."

Whitestripe'ların bitişiğindeki tek odalı dairede altmış sekiz, altmış dokuz ya da yetmiş yaşında, hiç evlenmemiş, koltuk değnekli, devamlı homurdanıp söylenen, güzel kesimli kısacık beyaz saçlarının rengini limonla sarartan, "doğrudan" olmasa da Amerika Birleşik Devletleri'nin ilk başkanının soyundan geldiğini iddia edip bununla gurur duyan, ırkının daha koyu tenli bireylerinden nefret eden, buna karşılık onlar (en azından hayallerinde) allak bullak olmuş gibi yaparlarken, onların yararına *asil hanımefendi*'yi ağır aksak ve güçlükle oynamaktan haz alan—onlara ara sıra o korkunç tenlerine beyazlatıcı krem sürmeyi salık veren—

sonuçta şimdiki hallerinden daha kötü görünmelerine hiç gerek yok, öyle değil mi canım?—Maryginia Washington oturuyordu.

Üçüncü katın beşinci dairesinde görgülü bir kadın otururdu. İsmi Josephine Snow'du. İsmi, "Madam" lakabıyla bayağılaştırılamayacak kadar görgülü bir kadın olsa da apartmanın bazı sakinleri ona "Madam Snow" diye hitap etmemek için kendilerini zor tutarlardı; en nihayetinde rahatlayıp gevşediklerinde, doğal olarak ona arkasından bu şekilde hitap etmeye başladılar.

Madam Snow, teni ekşimiş süt renginde, altmış yaşlarında bir kadındı ve—bir Maryginia Washington olmasa da—etrafındakilerden bir hayli üstündü. Kaynağı belli olmayan bir geliri vardı; zira yedi sene "Gappington Arms"ta (binaya, sakinleri tarafından şöhreti şaibeli aristokrat sahibesine atfen bu isim verilmişti) yaşamış olduğu halde hiç kimse onun çalışmak için evden dışarıya çıktığına şahit olmamıştı. Evden nadiren çıkardı. Kiliseye ancak ayda bir gider, bakkalaysa küçük Clement Lewy'yi ve apartmandaki diğer çocukları gönderirdi. Ödeme tarifesi standarttı; alışverişe gönderdiği kişi ne denli uzağa gitmek mecburiyetinde kalırsa kalsın, döndüğünde elindeki yük ne denli ağır olursa olsun, Madam Snow ona tam tamına beş sent verirdi. Üst üste iki gün aynı kişiyi göndermediğini ve gönderdiği kişinin, canı sıkkın ve kaşları çatık bir halde kâğıt isimliklerden nihayet, aslında Fisk Üniversitesi mezunu Miss Josephine Alberta Snow, Daire: 3E'nin zilini bulup da çalana dek, akla karayı seçmek zorunda kaldığını söylemeye bile gerek yok.

Josephine'in gelirinin ne kaynağını bilen vardı ne de miktarını. Yedi sene boyunca yaşamış olduğu diğer apartmandaki dairede de tercih edilen o aynı zedelenmiş pirinç yatağın ve çizik komodinin bulunduğu tek odalı dairesi, onun o kültürlü ellerinin zengin dokunuşundan nasibini almıştı.

Duvarlarında goblenler, tuhaf resimler, porselen tabaklar ve kenarları süslü şiirler asılıydı. Bu şeylerin de ortaya koyduğu üzere "iyi yaşamıştı" ve Gappington Arms'la ya da Gappington Arms'sız "iyi yaşamaya" devam etmek niyetinde olduğu aşikârdı.

Bu hanımefendi, misafiri olsun olmasın, istisnasız her akşamüzeri, bir çay fincanıyla bir kurabiye tabağını onurlandırırdı. Geniş bir taburenin üzerine kare şeklinde dantel bir örtü serer, üzerine, içinde yapay çiçeklerle alçak bir çanak, çay fincanı ya da çay fincanları, bir demlik çay, şeker, kremayla limon ve bir tabak tuhaf şekilli tatlı kurabiye koyardı.

Hafta içi, evde hep o aynı elbiseyi—ayak bileklerine kadar inen ve ta çenesine kadar çıkan siyah saten bir şey—giyerdi. Pazar günleri lütfedip kiliseye giderken, yaz kış, vücudunu aynı şekilde ayak bileklerinden çenesine kadar örten pembe bir dantel elbise giyerdi. O yaz ikindilerinde sıcaklık onu üçüncü kattaki karargâhından tek sandalyeli küçük verandaya sürüklediğinde konu komşuyu üzerindeki bu ikinci kıyafetiyle de büyülerdi. Orada herkesi korkutarak, güçlükle soluk alıp yelpazelenerek ve kapıcının seksen iki yaşındaki babası Mr. Neville çıkıp da ürkek bir harislikle dolup taşan gözleriyle, kadının poposunun dışarı taştığı (zira iri bir hanımdı) o tek veranda sandalyesine bakmaya cesaret edebildiğinde, adama ters ters bakarak otururdu. Böyle zamanlarda, çatlamış, karıncaların ve daha beter şeylerin kol gezdiği sert taş merdivenlerin üzerinde sessizce oturup tütününü çiğneyerek, ara sıra kendisini öfkeyle süzerek yelpazelenen bu iri pembeli, pembeli sarılı hanımefendiye tuhaf bakışlar atmak dışında bir şey gelmezdi elinden zavallı ihtiyar Mr. Neville'in.

Diğer kiracılara gelince, onunla gündüz vakti karşılıklı sohbet ettikten sonra Miss Snow'a ne diyeceklerini bilemezlerdi. Kiracılardan az bir kısmıysa konu açıp onu konuştur-

mak maksadıyla politikaya, son işlenen cinayetlere ya da gündelik felsefeye ilişkin birtakım sözler söyleme teşebbüsünde bulunurlardı. Ne var ki çok geçmeden bütün bunlara gerek olmadığını anlarlardı zira onu konuşturmak ziyadesiyle kolaydı. Bir başlayınca adeta onları nakavt edercesine konuşurdu. Kendisininkilerle birebir örtüşmedikçe başkalarının fikirleri konusunda muazzam bir tahammülsüzlüğü vardı; örtüştüğü durumlarda bile çoğu kez aceleyle, neredeyse öfkeli bir tavırla onayladıktan sonra kendi tumturaklı açıklamalarıyla taarruza girişirdi. Sonra yeniden sandalyesine kurulup, "Evet, konuşmamız şimdi bitti," dercesine birkaç kez hızlı hızlı başını sallardı. Ne gelirdi ki elden? Söylenebilecek başka bir şey var mıydı?

24

bir karşılaşma

Jungly Hovel kampusunda, sazlıktan yapılmış bir barakaya gittiler. İçeride ilk gördüğünüz, zihninizde iz bırakan ilk şey, samanla saz kamışıydı. İçeride satış yapılan stantlar vardı; yönetimin, tümden alt sınıf ya da tümden üst sınıf sayılmayacak bir standart tutturmaya çalışırken ne denli zorlandığı görmek mümkündü. Birileri, zayıf bir anında Borden'ın bir Boogie Hoogie Woogie* şarkısını programa dahil edivermişti.

Maud Martha, en genç Zenci yazarın üniversitenin kampusunda, Mandel Hall'de yapacağı konuşmayı dinlemeye gitmişti, çıkışta karşılaştığı kişi de David McKemster'dan başkası değildi. David McKemster dışarıda, büyük bir ciddiyetle, uzun boylu, kerli ferli, ihtiyar bir adamla konuşuyordu. Maud Martha'yı görünce başını vakur bir edayla eğerek selam verdi. Vakur bir edayla el salladı. Maud Martha, onun açısından uygun olup olmadığını bilmese de onu beklemeye karar verdi. Neticede burası üniversite camiasıydı, burası onun yaşam alanıydı. Belki de Maud Martha'nın buraya ait olmadığını düşünecekti, belki de soğuk davranacaktı ona.

* Caz türünde bir müzik. (ç.n.)

Hiç şüphesiz soğuk davranmıştı ona. Kerli ferli ihtiyar adamdan kurtulur kurtulmaz ona katılmış, gayretkeş gri binaları geçerek beraberce Elli Dokuzuncu Cadde'den aşağıya, batı istikametinde Cottage Grove'a doğru yürümüşlerdi. David altı yedi adımda bir doyasıya esnemişti.

"Seni bir tramvaya bindireyim," demişti. "Tanrım, öyle yorgunum ki."

Sonra ne o ne de Maud Martha tek kelime etmişti—ta ki doğuya doğru giden genç bir beyaz çiftle karşılaşana dek. David'in yüzü sevinçle aydınlanmıştı. Onun çok iyi arkadaşlarıydılar. Onları Maud Martha'yla bu şekilde tanıştırdı. Panelden haberleri var mıydı? Hayır, yoktu. Mary, Mary Ehreburg'u ne zaman görmüşlerdi? Bu akşam Metzger Freestone'u görmüştü David. Ole Metzger. (Bir sigara yaktı David.) Bu arada, bu akşam Beefy Godwins ve Jane Wather'le yemek yemişti David. Yarın akşam ne yapacaklardı mesela? Yarın akşam Adams'lara gitmeye ne derlerdi? (Heyecanlı olmasına karşın bir o kadar özenli ve sofistike fırtlar çekiyordu sigarasından.) Evet, yarın gece Adams'lara gidebilirlerdi. Dora'yı da alır, hep beraber Adams'lara giderlerdi. Başka işleri yoksa bu gece bira içmek için Power'ın yerine gitmeye ne derlerdi? İşte tam o an, yol arkadaşına bir bakış atmıştı David—nasıl kurtulacaktı ondan? Nasılı masılı yoktu, ondan kurtulması gerekiyordu. Fakat önce ona bir kahve ısmarlasa iyi olurdu. Bu, onu sakinleştirirdi. "Power uyanık olcaktır—muhtemelen önünde Parrington kitabıyla o beyaz halısının üzerinde *sere serpe uzanmıştır,*" diye düşünerek güldü David. David McKemster'ın o kibirli fikirlerinden biri de her daim kusursuz bir İngilizce kullanmak zorunda olmadığı düşüncesiydi, diye geçirdi içinden Maud Martha. Arada aşırıya kaçmamak kaydıyla ağızdan kaçıveren yanlışlara müsamaha gösterilebilirdi. Fakat bunlar, şayet mümkünse, en rasyonel, tikelci, eleştirel ve entelektüel açıdan mesafeli söylem parçalarının arasına sıkıştırılmalıydı.

"Fakat önce Jungly Hovel'a gidip Mrs. Philips'le kahve içelim," dedi David McKemster.

Böylelikle Jungly Hovel'a gidildi. Stantlardan birine gidip kahvelerini sipariş ettiler.

O tuhaf genç adamın yüzü gülümsediğinde sevimli oluyordu; çenesi hafiften öne çıkıktı; Maud Martha, onu film yıldızı Pat O'Brien'a benzetmişti. Adam, Maud Martha'ya bakmaya devam ediyordu; ona bakarken bir tür şaşkınlık vardı genç adamın gözlerinde; "Hey!" diye haykırıyorlardı sanki, "Hey! Bakın neyimiz var bizim!" Genç adamın nişanlısı, isminin "Stickie" olduğu anlaşılan, uçuk pembe tonlarında giyinmiş, yaz mavisi gözlü kız çekiciydi. Uçuk pembe tonlarında giyinmiş olmasına karşın, canlı, güçlü, gürültülü ve "ah-ne-kadar-da-Amerikalı" denilebilecek tarzda bir çekiciliği vardı kızın. Gizemliydi, kendisi dışında her şeyden bahsediyordu ki gözleri, kelimeleri, başıyla onaylayışları, aniden atıverdiği kahkahaları *anlatmakta olduğu* şeyin aslında tam da kendisi olduğuna temin ediyordu sizi. O sağlık fışkıran bedeniyle masaya yaslanıyordu; o uzun, güzel, koyu renk saçları size doğru savruluyordu; kâkülleri sizi karşılamak için karşınızda belirliveriyordu; keza yüzüyle (bir noktada, kendinden emin bir edayla öne çıkardığı) işaretparmağı da öyle. Gelgelelim, kendisi sandalyenin arkasına yapışık bir halde, hareket etmeksizin oturuyordu; kurnazdı, etrafındaki her şeyi pek de olumlu sayılmayacak bir edayla "kavrıyor" ve üzerinde uzun uzun düşünüyordu.

"Bir de şu genç adam vardı. Yirmi bir, yirmi iki yaşlarındaydı, değil mi, Maudie?" David, misafirine tepeden bakıyordu. David'in bacakları uzun olduğundan, otururken boyları eşitti. Ne var ki David, Maud Martha'ya yukarıdan baktığını zannediyordu; Maud Martha, onun yaptığı şeyin bu olduğunu kabullenmeye pek teşneydi zira bu bakışın doğrudan etkisi, kadının baston yutmuşçasına dimdik oturmasına yol açmak olmuştu. "Gerçekten müthiş, gerçekten

muazzam. Sence de öyle değil mi Maudie? Adam kitap yazmış. Okumuş, bilgili bir çocuğa benziyor; şeyle ilgili çok şey biliyormuş gibi görünüyor—şeyle ilgili..."

"Her şeyle," diyerek ona yardımcı oldu Maud Martha küplere binmişçesine.

"Yani—evet." David'in kaşları birleşmişti. Ciddiyet, tutumluluk ve şüphenin buluştuğu, ustalıkla tasarlanmış bir bakışla hançerlemişti "Stickie"yi. "MEVCUT şeyler," diye vurgulamıştı sertçe. "Şu an New York'ta sahnelenmekte olan oyunlar—Kafka—çok etkilenmiş onu, müthiş heyecanlandırmış. İşte *ööle* yani," diyerek tamamlamıştı sözlerini. "Ööle" derken müstehziydi. Sahip olduğumuz konum pek de fazla sorgulanmıyor, kimse bize kolay kolay meydan okumuyor, iması taşıyordu. Keyfimiz hâlâ yerinde, her şey yolunda, iması taşıyordu. Aristoteles, Platon bilen, sabah kahvaltısındaki konuşmalarımıza kendiliğinden anakronizm, transandantalist, kozmos, metafiziksel, doğal sonuç, integer, monarşik gibi kelimeleri sıkıştıran bizlerin...

"Bir de üniversiteleri küçümsüyor!"

"Okulda mı?" diye sordu "Stickie" yaslanarak; ki alacağı yanıt—büyük ölçüde—buna bağlıydı.

"Ah, hayır," diye temin etti onu David gülümseyerek. "Bu konuda epeyce ikna ediciydi. Okulda *ona* uygun hiçbir şey olmadığına karar vermişti. Küçümser bir ifadeyle, akademik derece dediğin nedir ki, diye soruyordu." Görüyorsunuz, değil mi? David McKemster üstü kapalı konuşuyordu. Bu sonradan görme, bu, bu yüzsüz ajan, entelektüel *nouveau riche** zümresinin bu atılgan temsilcisi. Evet, çok zekiydi. Evet, lafazanlığıyla beni alt edebilirdi. Evet, entelektüellik onun menfaat kapısıydı. Evet, belki de orada burada futbol topu tekmelercesine Joyce'u—Parrington'ı değil—tartışıp durmuştu. Ne var ki Aristoteles'ten, Platon'dan,

* (Fr.) Yeni zengin. (ç.n.)

Aiskhylos'tan, Epiktetos'tan beslenmiyordu. Tüm o kahrolası Yunanlardan. Bizim gibi. David bu konuların etrafından dolandı—"Aristoteles," dedi, "muhtemelen ona fazla Yunan gelir."* "Stickie" hemencecik güldü, sonra da sustu. Pat O'Brien gevrek gevrek gülümsedi, pis pis sırıttı.

Kadın garson kahve, pembe bir kâğıda sarılmış dört küp şeker ve sıcak kıymalı turta getirdi.

* *to be Greek*: Bir konuya yabancı olmak anlamına gelen İngilizce bir deyim. (ç.n.)

25

kendi kendini avutma

Sonia Johnson, havlularıyla sabununu toparladı. Leğenlerini fırçayla ovarak temizledi. Suyunu karıştırdı.

Maud Martha bekliyordu, sessizdi. Kafasını boşaltmak hoştu. Burada, güzellik salonunda bunu yapmak zor değildi. Zira kocaman şişelerde onsu* on iki buçuk dolara, dirhemi bir dolara ya da onsu yedi buçuk dolara, dirhemi bir dolara satılan parfümler, takvimler; (müdüriyet tarafından üretilen) Lily kolonyalarının meziyetlerini göklere çıkaran parlak afişler; farklı uzunluklarda, bağımsız, cılız insan saçları; *Vogue* ve *Bazaars* dergilerinin eski sayılarından oluşan yığınlar; küpeler, tokalar, boncuklu çantalar, beyaz bluzlar—dükkânda satılan yan ürünler—tüm bu şeyler, insanın zihnine zorla girmeye çalışmıyor ve zihinde karmaşaya sebep olmuyordu. İnsan hem farkındaydı bu şeylerin hem de değildi. Orada oturup problemlerini düşünebilir ya da düşünmeyebilirdi. Düşünmek ya da düşünmemek. İnsan istemezse düşünmek zorunda değildi.

"Bugün beni yakacak olursa—saçlarımı çekiştirecek olursa—bana canım ya da tatlığm diyecek olursa..."

* 28,3 gram. (ç.n.)

Sonia Johnson, çalışma alanlarını resepsiyon bölümünden ayıran perdeyi araladı. "Seni tekrar şöyle alalım, bebeğim."

Ne var ki tam o sırada zil çaldı ve astragan bir manto giymiş ve siyah saten kurdelesini arkadaki gevşek topuzunun etrafına maharetle dolayıp astragan bir şapka takmış genç bir beyaz kadın kapıyı ittirerek içeriye girdi.

"Evet," diye düşündü Maud Martha, "gayet mantıklı. Kasım ayındayız. Hava soğuk olmasa da serin. Şu mevsimde yeni kürkünü giyebilmelisin ve bunun için bir sürü insan sana gülmemeli."

Genç beyaz kadın Mrs. Johnson'a kendisini Miss Ingram olarak tanıttı ve elinde yeni bir *eau de toilette**, "gerçek olamayacak kadar güzel" bir makyaj bazı ve yeni bir ruj olduğunu söyledi.

"Makyaj bazına gerek yok," dedi Sonia. "*Eau de toilette*'e de. Biz kendi ürünlerimizi kendimiz üretiyoruz."

"Şu yeni ruj, şu yeni ton," dedi Miss Ingram, küçük siyah çantasından bir ruj çıkararak, "tam sizin müşterilerinize göre. Koyu tenlerine göre."

Sonia Johnson ilgilenmiş gibi görünüyordu. Şu beyaz satıcı kadınlara ve erkeklere karşı daima kibar ve nazik olmaya özen gösteriyordu. Bazı güzellik uzmanları tersti. Hani neredeyse hakaretamizlerdi. Beyazların kaderinin birkaç dakikalığına da olsa kendilerinin insafına kalmış olmasından büyük mutluluk duyuyorlardı. Süründürüyorlardı onları, dalkavukluk yaptırıyorlardı onlara. Sonra da vuruyorlardı kamçıyı. O zavallı mahlukları—sipariş vermeksizin—gönderiyorlardı. Sonra da kahkahalar, kahkahalar, kahkahalar atıyorlardı, korkunç kahkahalar. Fakat Sonia Johnson bu tarz biri değildi. O, kibar ve nazik olmayı severdi. Merhametli olmayı severdi. Gücünü kötüye kullanmaktan hoş-

* Hafif parfüm. (ç.n.)

lanmazdı. Bunun yerine kucaklamanın, insanları memnun edebilmek için elinden geleni yapmaya çalışmanın, dinleme eylemini mülayim bir gülümsemeyle, anladığını belli eden hızlı ve nazik kafa sallayışlarla, zamanlaması iyi ayarlanmış "elbette"lerle ve "hı-hı"larla çeşnilendirip lezzetlendirmenin daha iyi olduğuna inanıyordu. Şu dişe diş kana kan olayına karşıydı.

Maud Martha, Miss Ingram'ın güzel bacaklarına bakıp, hem teni çıplakmış gibi gösteren hem de öyle göstermeyen o transparan çoraplardan giyip giymediğini merak etti; Miss Ingram'ın "Zenci güruh" içerisinde kendisinden daha açık tenli kişilerin ve koyu renk ruj sürüp onu zarafetle taşıyamayacak türden kahverengi, bronz, sarı, krem rengi tenli kişilerin bulunduğunu bilip bilmediğini merak etti. Maud Martha çok eski bir *Vogue* alıp sayfaları karıştırdı.

"Rujun ismi ne?" diye sordu Sonia Johnson.

"Black Beauty,"* dedi Miss Ingram, gergin dudaklı bir kararlılıkla. "Sizi temin ederim ki yan ürünleriniz arasına kattığınıza pişman olmayacaksınız, hanımefendi."

"Satış fiyatı nedir?"

"Bir buçuk dolar. Sözgelimi size bir on tane bırakayım, bir hafta sonra uğradığımda hepsi bitmiş olacak, eminim ki yana yakıla daha fazlasını isteyeceksiniz. On tane bırakıyorum."

"Tamam, anlaştık."

"Harika, hanımefendi. Şimdi isminizi ve adresinizi yazayım..."

Sonia hızlı hızlı ismini ve adresini söyledi. Miss Ingram onun söylediklerini yazdı. Sonra da çantasını kapattı.

"Şu an sizden sadece beş dolar alacağım. Sizce de uygun değil mi? Geri kalanını hepsi satıldıktan sonra ödersiniz. Ah, acayip memnun kalacağınızdan eminim. Keza müşterileriniz de öyle, Mrs. Johnson."

---

* (İng.) Siyah Güzellik. (ç.n.)

Sonia, kasasını açıp Miss Ingram'a vermek üzere beş dolar çıkardı. Miss Ingram'ın yüzü aydınlandı. Pazarlık sona ermişti. Astragan şapkasından çıkıp yanağının solgun gülüne dökülen saman sarısı lülesini geriye ittirdi.

"Havalar soğuduğu için öyle mutluyum ki," dedi sır verircesine. "Soğuğa bayılırım. O iğrenç, leş gibi ağustos havasında sokaklarda yürümek korkunçtu. Bu sene eylül bile neredeyse ağustos gibiydi, ne dersiniz?"

Sonia onayladı. "Kesinlikle öyleydi."

"İnsanlar bu işin kolay olduğunu zannediyorlar," dedi Miss Ingram, yine sır verircesine. "Değil. Birkaç kuruş kazanacağım diye zenci gibi çalışıyorum. Üç beş kuruş kazanabilmek için."

Maud Martha'nın beyni adeta alev almıştı. Miss Ingram'a bakmadı. Gözlerini dikip dikkatle Sonia Johnson'ı izlemeye koyuldu. Sonia Johnson'ın o anlayışlı gülümsemesi hâlâ yüzündeydi. Gözleri, büyülenmişçesine Maud Martha'ya çevrilmişti fakat yine de gülümsemesini muhafaza etmeye zorluyordu kendini. Maud Martha, *Vogue* dergisini karıştırmaya devam etti. "Yanlış anlamış olmalıyım," diye geçirdi içinden. "Bir an kadının 'zenci' dediğini zannedip korktum. Belli ki dememiş. Zira öyle olsa Mrs. Johnson bunu elbette ki onun yanına bırakmazdı. Kendi dükkânında." Maud Martha *Vogue*'u kapattı. Sonia Johnson'ın yerinde olsam ve o kadın sahiden "zenci" demiş olsa ben ne derdim acaba, diye düşünmeye başladı. Küfretmezdim. Bağırmazdım. Bahse girerim ki Mrs. Johnson bunların ikisini de yapardı. Bunları yapmayı istemesini anlayabiliyorum. Ben soğuk bir tavırla nazik davranırdım. Hakaretine—hiçbir surette!—hakaretle karşılık vermeksizin onu bilgilendirirdim. Şunu anlatmaya çalışırdım ona..." Maud Martha gerindi. "Fakat ona hakaret etmezdim." Maud Martha saçındaki firketeleri çıkarmaya başladı. "O kelimeyi söylemediği için çok mutluyum. Hoş ve güzel bir kadın. O kelimeyi

söylemiş olsaydı çok gerilir ve ne yapacağımı bilemezdim; bu konuyu bir şekilde halledip çözüme kavuşturması için Mrs. Johnson'a yardım etmenin vazifem olduğunu hissederdim. Bugün kavga edemeyecek kadar rahat ve huzurluyum. Kavga etmek bazen eğlenceli olabilir. Oysa bugün kavga etmek, eski, basit ve çirkin bir vazifeden başka bir şey değil."

Astragan mantosunun üst düğmesini iliklerken yorgun bir edayla gülümseyerek, "Neyse, size Black Beauty konusunda başarılar dilerim," dedi Miss Ingram. Hızlı adımlarla kapıdan çıkıp gitti. Küçük zil büyüleyici bir sesle çınladı.

Sonia Johnson müşterisine kısık, dalgın gözlerle baktı. İçeriye geçip bir sandalye çekti. Oturdu. Tekdüze bir ses tonuyla konuşmaya başladı.

"Anlarsın ya, kullandığı o kelimeyle ilgili onu uyarmamamın sebebi şu ki— bizim insanlarımız artık 'zenci' ve benzeri kelimeler konusunda bu denli hassas olmaktan vazgeçmeli. Bu konuyu çok düşünüyorum; 'zenci' ve benzeri kelimeler, bazı beyazlar açısından, bizim insanlarımızın *düşündüğü* anlamlara gelmiyor. Mesela 'zenci' onlar açısından kötü, köleliği çağrıştıran ya da düşük bir şey anlamına geliyor. Benim aleyhimde bir şey söylemiyorlar. Ben 'Siyah'ım, 'zenci' değil. Hem zaten, kelimenin onlar açısından ne anlama geldiğini düşünürsek, bir siyah nasıl 'zenci' olabiliyorsa, bir beyaz da pekâlâ 'zenci' olabilir. O halde böyle bir şeye neden tepki göstereyim ki? Bizim insanlarımız her küçük şeye, özellikle de hiçbir önemi yoksa, tepki göstermeye bir son vermeli..."

"Yani," diye söze girdi Maud Martha, "o kadın gerçekten 'zenci' mi dedi?"

"Evet, dedi ama dediğim gibi..."

"Pes yani! İlkin o kelimeyi söylediğini sandım ama sen ona ağzının payını vermeyince yanlış anladığıma kanaat getirdim."

"Tatlım, benim de sana anlatmaya çalıştığım şey tam da bu. Elbette ki öfkelenip tepki gösterebilir, buradan defolup

gitmesini söyleyebilir, babasına küfredebilir ya da ona benzer şeyler yapabilirdim. Fakat dediğim gibi şayet 'zenci' kelimesi bizlere karşılık geldiği gibi onlara da karşılık geliyorsa ve aşırı hassasiyet gösteriyorsak? O zaman tüm bunlara ne gerek var ki? Neden düşman olalım ki? Neden devamlı öfkelenip tepki gösterelim ki?"

Gözlerini ayırmaksızın Sonia Johnson'ın irislerine baktı Maud Martha. Tek kelime etmedi. Sonia Johnson'ın irislerine bakmaya devam etti.

26

Maud Martha'nın tümörü

Paulette'in üzerine eğildiği sırada, belinde, sağ tarafında tuhaf bir ağrı hissetti. Ağrıyan yere dokundu. İşte oradaydı. Ele gelen, sert bir yumru, kaçınılmaz yazgısına sürgün edilişi.

Başlarda (ağrısı gitgide şiddetlenirken) sadece takatsizdi. Sonradan sinsice ilerleyen o korkunun ayırdına vardı; ameliyat masasından, pırıl pırıl parlayan cerrahi aletlerden, buz gibi suratlı hemşirelerden, amansızca boca edilen eterden, boğulacakmış gibi bir duyguyla uyanmaktan, acıdan, sonrasında gelişen kanserden ve onu takip eden ölümden duyduğu o korkunun.

Sonra hayatını düşündü. Hiç fena geçmeyen çocukluğunu, mutlu Noelleri; ufak tefek aşk maceralarını, evliliğini, hamileliği ve doğumu, büyümekte olan çocuğunu, dikiş dikme denemelerini, kitaplarını, dostları ve düşmanlarıyla yaptığı sohbetleri.

"Hayatım kötü değildi," diye geçirdi içinden.

"İlginç bir hayatım oldu," diye düşündü Paulette'i göz kulak olması için Mrs. Maxawanda Barksdalc'c bırakıp doktora giderken.

Ağaçlara baktı, çimenlere baktı, yoldan geçenlerin yüzlerine baktı. Şu ana dek ilginç bir hayatı olmuştu; hiç fena bir

hayat değildi; hâlâ da hiç fena değildi. Fakat artık gerçekten hazırdı. Mademki vakit gelmişti, hazırdı Maud Martha. Paulette onu uzun bir süre özlemeye devam edecekti, Paul ise nispeten daha bir kısa süre fakat çekecekleri acı onların sorunuydu, Maud Martha'nın değil. Ona düşen o derin serinliğe, o yatıştırıcı karanlığa gömülüp, iyiye de iyi olmayana da aynı şekilde kayıtsız kalmaktı.

"Dün her zamankinden farklı ne yaptın?" diye sordu Dr. Williams. Doktor orasına burasına dokunup hafifçe vurarak muayene etti Maud Martha'yı.

O an hatırladı Maud Martha.

"Şey, bacak indirip kaldırma hareketi yaptım."

"Ne yapmıştın?"

"Bacak indirip kaldırma. Egzersiz. Farklı biçimlerini. Vücudumun üst kısmı hareketsiz kalacak şekilde yatağa yatıp bacaklarımı yirmi kere indirip kaldırdım."

"Her gece yaptığın bir şey midir?"

"Hayır. Küçük kızımın doğumundan bu yana ilk kez dün gece yaptım."

"Üç dolar lütfen."

"Yani—ölmeyecek miyim?"

Kenarları teneke kaplı uzun merdivenlerden hoplaya zıplaya aşağıya indi; görünüşe bakılırsa onu geri almaktan gurur duyan aşağıdaki insanlar kısa bir an için ona sahip çıktılar. İki büklüm, buruş buruş, ihtiyar bir kadın tatlı tatlı gülümsedi ona.

South Park'a gelmişti bile. Bir taksiye atlayıp eve gitti.

27

Paul Kulüp 011'de

Kulüp 011 sadece bir bira almanızdan pek hoşlanmazdı...

Savaşa mı girmek istiyorsun? Şarap içtikleri sırada, adamın gözlerindeki ışığın kendisini terk edişini izlerken Paul'le ilgili bunları geçirdi aklından Maud Martha. Savaşa girmek istiyordu belki de. İncinmiş bir bilek haricinde pek de yara almadan çıkacağı, tuhaf, sınırlı bir maceraya, bir araya toplanmış huzursuz siyahların adeta alev alev yandığı, tantanalı, tehlikenin korkusuyla tir tir titrenen esaslı bir maceraya karışmak.

Bebeğin teni gitgide koyulaşıyordu! Paul'ün karısından, mahallesinden, Sam'in yerinde çalışmaktan, iki göz odasından bıktığının farkındaydı Maud Martha.

Öyle yorgun ki, diye geçirdi içinden.

Paul'ün parası, arabası, kıyafetleri yoktu; dahası, Foxy Cats Club'a üye olması için aday gösterilmemişti.

Bir şeyler olmalıydı. Kendisini gösteremiyordu Paul. Onun istila etmek, görünür olmak, insanlara meydan okuyup onların bayrak misali çırpınmasına ve paniklemesine sebebiyet vermek için doğmuş olduğuna inandığını biliyordu Maud Martha. Önemsiz bir şeymişçesine, aldırış etmeksizin taç giymek için. Ona bu imkânı sağlayıp altınını parlatacak

olan şey neydi?—onun bir fenomen olmasını sağlayacak şey?

Etrafına, Paul'ün etkilemeyi arzu edeceği insanlara baktı Maud Martha. Gerçek insanlar. Pazar günü, öğle sonrasıydı ve en güzel kıyafetlerini giymişlerdi. Aylardan mayıstı, kadınlar şapka niyetine çiçek bahçeleriyle kuşlar takıyorlardı kafalarına. Aslında almaya güçlerinin yetmeyeceği fakat her nasılsa bir şekilde satın aldıkları paltolarının altına vücutlarına yapışan desenli kumaşlar, volanlı satenler ya da büyük çiçekli ipekliler giymişlerdi. Ya karman çorman, kıvır kıvır yapılmıştı saçları ya da ağırbaşlı bir biçimde ondülelenmişti. Bazılarının saçları kınalıydı. Kavalyeleri geniş omuzlu takımlar giymiş, şık mendiller takmışlardı. Saçları ya arkaya yapıştırılmış ya da kısacık kesilmişti. Herkes alçak sesle konuşuyordu. Tek bir maganda yoktu burada. Bu insanlar hangi viskinin iyi olduğunu, falanca yemekle hangi şarabın "iyi gideceğini", gidilmesi gereken yerleri, dans etmeyi, sigara içmeyi, aşka ne denli önem atfetmeleri gerektiğini, giyinmeyi, ne zaman küfür edileceğini biliyorlardı; eşcinselliğe (çoğu zaman) bulaşmasalar da bu konuyu heves, tiksinti ya da merak duymaksızın—bıkkınlık dışında herhangi bir duyguya yer vermeksizin—tartışabiliyorlardı. Kocasına göre bunlar, gerçek insanlardı. Burası da gerçek bir mekândı. Sözsüz bir anlaşma gereği, kadın garsonların devamlı müşterilere karşı tavırları neredeyse onur kırıcıydı. Kanıtlamaya çalıştıkları bir şey vardı sanki. Sizin kadar iyi olduklarını, hatta belki de sizden çok daha iyi olduklarını bilmenizi, bundan kesinkes *emin* olmanızı istiyorlardı. Bir pazar öğleden sonrası ipek giyip küçük tilki kürkleri takmak yerine beyaz üniforma giymelerinin, tepsi taşıyıp bırakılan bahşişleri (aceleyle) almalarının sizi yanıltmasını istemiyorlardı.

Yemek salonunun tavanını alev rengi bir ışık kapladı. (Buna karşın barda mavi-kırmızı-mor tonlar vardı.) Yemek salonunun doğuya bakan duvarında, beyaz zemin üzerine

resmedilmiş, özensiz kısa saçları, davetkâr meme uçları, dişlerini ortaya çıkaran gülümsemesiyle çıplak bir kadın vardı; kadın, "herkesin" dikkatini cezbetmek istercesine kollarını yukarıya kaldırmıştı—baygın renkli birkaç devasa yaprakla muhteşem bir resmin arkasında ayakta duruyordu. Güney duvarda ise özensiz görünmesine bilhassa özen gösterilmiş bir malaya peştemaline bürünmüş, büyük bir rahatlık ve neşe içinde başının üzerinde meyve—elmalar, dikenli ananaslar, muzlar—tepsisi taşıyan tropikal iklimde yaşayan o hanımlardan biri resmedilmişti.

Maud Martha, Paul'ün kafasının üzerinde dönüp duran küçük hayal sislerini seyredip olup bitenleri düşündü. Ona çoğu insanın başına öyle "büyük olayların" gelmediğini söylemeye korkuyordu. İnsanların çoğunun ölene dek günü kurtarmaya yönelik, sıradan bir hayat yaşadığını. Öldükten bir sene sonra onu senede bir defadan daha sık hatırlayacak insan sayısının hiç şüphesiz beşten az olacağını. Hatta belki de şu dünyada hiç kimsenin onu hatırlamadığı bir senenin gelebileceğini.

28

kardeşçe sevgi

Maud Martha, bir tavukla mücadele ediyordu. İğrenç mi iğrenç bir pislik. Tavuğa, ekmek bıçağıyla amansız bir kesik atılmıştı ve ekmek bıçağı neredeyse beş dakikadır hayvanın kusmuğa benzeyen o iç kısmını oymaya devam etse de dirençli kısımları duvardan ayırmayı başaramıyordu. Ekmek bıçağı bu işi tek başına yapmak zorundaydı zira Maud Martha'nın elini oraya sokmaya hiç niyeti yoktu. Bir darbe daha—bir tane daha—ŞLAP! Gözüne sıçradı. Musluğa koştu Maud Martha.

Övgüyü hak ettiğini düşündü. Öncesine nazaran bu işi çok daha az mide bulantısıyla yapıyordu. Savaştan önceki zamanları düşündü, insanların almak isteyeceğinden çok daha fazla sayıda tavuğun bulunduğu ve kasapların onları temizlemekten, hatta kesip parçalara ayırmaktan mutluluk duyduğu o zamanları. Bunların hiçbiri yoktu artık. O mutlu, mutlu günlerde—Maud Martha bir tavuğun içini açıp da böylesine nahoş görünen, böylesine kötü kokan bir şeyle karşılaşacak olsa o öbeği kepçeyle komple çıkarıp hemen çöpe atardı. Şimdilerde et, altın değerindeydi ve Maud

Martha, kırmızı noktalarının* tamamını tüketmişti. Tavuk bulabilirseniz şanslıydınız. Elinden geldiğince cesur olması gerekiyordu.

İnsanlar bunu başarabiliyorlardı! Bir tavuğun içini açıp, çıplak elle ya da bir ekmek bıçağıyla pisliği dışarı çıkarıyor, sonra da içine torbaya doldurucasına su doldurup hayvanın ölü bedenini boynundan ya da bacaklarından tutarak suyu boşaltabiliyorlardı. O kıvrak, kaygan kemiği hissedebiliyor, kafası olmayan o yumuşak ölü bedeni tetkik edebiliyordu. Bu işi *ödlekler* bile yapabilirdi. Peki ya tavuk, bir erkek olsaydı!—kafası ya da ayakları olmayan, yolunması gereken küçük tüylerle—saçlarla kaplı, gevşemiş bağırsakları sızdırmaya başlamış, kursağı çıkarılması gereken, pis koku salmaya başlamış, soğumuş bir erkek olsaydı! Bu durumda tavuk yine de kendine göre bir onuru olan, saygın bir insan, bir birey olurdu. Farkı yaratan şey tanımak ve bilmekti. Sizin açınızdan gerçekliği olmayan bir şeye vahşice girişebilirdiniz. Şayet günün birinde tavuklar güvende olacaksa, insanların onlarla birlikte yaşaması, onları tanıması, çocuklarını sevişlerine, akşam yemeğini bitirmelerine, kıskançlıkla başa çıkışlarına şahit olmaları gerekirdi.

Hayvan, fırına verilmeye hazır olduğunda, yiyeceği yemeği düşünerek dudaklarını şapırdattı Maud Martha.

---

* İkinci Dünya Savaşı yıllarında temel ihtiyaç ürünleri karneye bağlanmıştı. Et, balık ve süt ürünleri kırmızı noktalı ürünler arasındaydı. (ç.n.)

29

şapka dükkânı

"Çok güzel durdu," dedi mağaza görevlisi. "Çok şey gösterdi sizi..." Ney? Güzel mi? Büyüleyici mi? Göz kamaştırıcı mı? Ah, hayır, bugün her zamanki o yalanlara tenezzül edemeyecekti; bugün olmazdı; içtiği kahve fazla sertti, kıvamı tutmamıştı; üstelik, kızı bir Yunanla—bir Yunan!—Yahudi bile değil—gününü gün etmekte ısrarcı olduğundan evde yine kavga çıkmıştı—bir Yahudiyle birlikte olması da yeterince korkunçtu fakat en azından günün modasına, "zamana" uygundu. Ah, hayır, bugün dükkândaki tüm şapkaları tek tek deneyen, dürüstlük, dobralık ve cesaretin şüphesiz kıvır kıvır hale getirdiği kafalarına kim bilir hangi kötü kokulu yağlı karışımı sürdükleri belli olmayan bu zenci kadınların ihtiyaçlarına karşılık veremeyecekti. Bir kez daha, "Çok şey gösterdi sizi..." diye söze girecek oldu. Sonra sustu.

"Bu şapka ne kadar?" diye sordu Maud Martha.

"Yedi doksan dokuz."

Maud Martha doğrulup kapıya yöneldi.

"Durun bir dakika," dedi şapkacı kadın, hızla onun arkasından giderek. Maud Martha'ya gülümsedi. Maud Martha'ya baktığında Tanrı bakıyordu sanki; sanki...

"Peki, hanımefendi, sizin aklınızdan geçen fiyat neydi?"

"Beş dolardan bir kuruş fazla vermem."

"Beş mi? Beş dolar mı, tatlım? Böyle bir şapkayı beş dolara almayı mı düşünüyorsunuz? Kaliteden anlayan zevk sahibi bir hanımefendiye benzediğiniz için size göstermiş olduğum, bu fiyattan daha fazlasını verseniz bile alamayacağınız bu, bu hasır şapkayı mı?"

"Neyse," dedi Maud Martha, "teşekkürler." Kapıyı açtı.

Tiz sesiyle, "Durun bir dakika," diye bağırdı şapkacı kadın. Kaçmakta olan müşteri iyi niyetle bir kez daha duraksadı. "Bir dakika," diye buyurdu şapkacı kadın soğuk bir edayla. "Mağaza sahibiyle konuşacağım. Eski müşteri olduğunuz için size küçük bir indirim yapmak isteyebilir. Sizi hatırladım. Buraya daha önce pek çok kez gelmiştiniz, değil mi?"

"Buraya daha önce hiç gelmedim." Kadın, tek kelime duymamış gibi aceleyle gitti. Aceleyle mağaza sahibine danışmaya gitti. Arka odadaki kutulardan yardım istemek için aceleyle gitti.

Şapkacı kadın çok geçmeden döndü.

"Evet. Mağaza sahibi çok yazık olacağını söylüyor ama eski müşteri olduğunuz için size bir indirim yapacak. Şapkayı size beşe bırakacak. Artı vergi, elbette!" diye ilave etti içtenlikle; bu "indirim"lerin üzerine ilaveten vergi ödediğinizde her zaman daha bir memnun olurlardı.

"Şapkadan vazgeçtim."

"Ne? Ama demiştiniz ki—şey demiştiniz..."

Kapıyı nazikçe kapatarak dışarı çıktı Maud Martha.

"Siyahlar—ah şu siyahlar..." dedi kadın şapkalarına—zarif tezgâhlarda duran, pembe, mavi, beyaz ve lila renkleriyle parıldayan, püsküllerıyle, parlak saten kurdeleleriyle, peçeleriyle, işveli çiçekleriyle caka satan şapkalarına.

30

Burns-Cooper'larda

Winnetka'da, güzel bir evin kapısının girişinde ufak tefek, kırmızı, beyaz ve siyah bir kadın belirdi.

Otuz dört yaşında falandır, diye düşündü Maud Martha.

"Ben Mrs. Burns-Cooper," dedi kadın, "ilk günün olduğu için sorun değil ama bundan sonra hep arka girişi kullan."

Soğutucumda bir armut, bir de çavdar ekmeğinin ucu. Üç tane İrlanda patatesi, bir fincan un ve boş Noel kutuları dışında mutfağımın rafında hiçbir şey yok. Kocam işten çıkarıldı. Mutfak masamın üzerinde muşamba örtü yerine gazete serili. Öyle ha deyince bir sekreterlik işi bulamam. Mrs. Burns-Cooper'a gülümseyecek ve ondan birazcık nefret edeceğim.

"Öncelikle yatakları yapman gerekiyor," dedi Mrs. Burns-Cooper. "Ya çarşafları komple değiş ya da eski çarşafları on dakika havalandır. Değiştirmen gerektiğinde ben sana söylerim. Belli bir günü yok. Çarşafları dümdüz ve gergin olana kadar patpatlayıp uçlarından iyice çekiştir. Sonra yastıkları silkeleyip güzelce kılıflarının içine koy. Sonra tam ortalarına yumruk at.

Sonra gece yarısı atıştırmalarının bulaşıklarının yıkanması var. Sonra da yerlerin ovulması. Gittiğin diğer evlerde-

ki hanımlar muhtemelen yerlerin akşam yemeğinden sonra ovulmasını istemişlerdir. Ben farklıyım. Yerlerin gün boyunca tertemiz, pırıl pırıl oluşunun tadını çıkarmak istiyorum. Küçük dokunuşlara ihtiyaç olursa akşam çıkmadan biraz daha temizlersin. Bir şey daha var. Paspas kullanımını tasvip etmiyorum. Yerleri ovma işini dizlerinin üzerinde çok daha iyi yaparsın.

Sonra toz alma var. Ondan sonra da süpürme—bunlar salı ve cuma günleri yapılacak. Çarşambaları ütü yapılıp gümüşler parlatılacak.

Gelelim yemek pişirme konusuna. Ne şanslısın ki bu evde sadece akşam yemeği hazırlayacaksın. Hiçbirimiz kahvaltı yapmıyoruz, ben de öğlen yemeklerini hep dışarıda yerim. Ne büyük şans, öyle değil mi?"

"Mutfak da mutfakmış hani," diye bir tespitte bulundu Maud Martha. "Yani, büyükmüş."

Mrs. Burns-Cooper'ın kaşları şaşkınlıkla havaya kalktı.

"Öyle mi? Hiç öyle düşünmemiştim. Bahse girerim ki *kendi* küçük mutfağınla kıyaslıyorsundur," dedi gözleri anlayışlı bir edayla parıldayarak. Vay canına, o açık renk gözleri gülüyordu adeta. Aynı zamanda güzel dağlardan ve patikalardaki kum taneciklerinden bahsediyordu sanki.

Düşünceli bir edayla, "Bir zamanlar," dedi Mrs. Burns-Cooper, "mutfağımı mahveden bir yardımcı kızım vardı. Berbat etmişti mutfağımı. Bense, kafamı şöyle bir kaldırıp, 'Beğendin mi yaptığını, Albertine!' demek dışında bir şey yapmamıştım. Adı Albertine'di. Sonra kıkırdayarak yerleri uzun uzun fırçalamış ve iyi niyetimi suiistimal etmeye kalkıştığına pişman olmuştu."

Bu sırada, Mrs. Burns-Cooper'ın züppe olmadığını kanıtlamak için masayı bizzat hazırladığı akşam yemeği için patates soyuyordu Maud Martha. Mrs. Burns-Cooper mutfağa gelip oturmuş, Maud Martha'ya bir şeyler anlatıp durmuştu. Üniversiteye giderken şöyle olmuştu. Takdim

partimde* böyle olmuştu. Yok, iç çamaşırımın ithal danteli. Yok, erkek kardeşimin zengin karısının kemanı. Yok, ben Madrid'deyken. Yok Nil nazarlığı. Şunun fiyatı elli dolar. Bunun fiyatı yüz dolar. Falancanın fiyatı bin dolar. Ben de kendi sosyal başarılarımdan, kendi eğitimimden, Gary, Milwaukee, Columbus ve Ohio seyahatlerimden bahsetsem mi, diye düşündü Maud Martha. Fantezi pembe saten sutyen koleksiyonumdan bahsetsem mi? Bahsetmemeye karar verdi. Hanımefendinin (kocaman gözlü, güçlü kuvvetli, ihtişamlı beyaz saçlı, etkili konuşan ve öfkeli bağırlı) kayınvalidesi gelene dek kendisine emanet edilen bu mahrem bilgileri sessizce dinlemeye devam etti. O geldikten sonra genç Burns-Cooper tam bir ev hanımına dönüşmüştü—katı, soğuk ve otoriter.

Bir tanıştırma falan olmamış, ihtiyar Burns-Cooper gök gürültüsünü andıran bir sesle, "O patateslerin kabukları çok kalın!" diyerek doğrudan söze girmişti.

İkisi, üzerlerinde pahalı kıyafetler, küçük yaşlarından itibaren bol süt içmiş olmaktan ötürü sağlıklı—ya da sağlıklıymış gibi görünen—yüzlerle orada durmuş Maud Martha'ya bakıyorlardı. Ne serzenişte bulunuyorlar ne de ateş ediyorlardı! Sadece bakıyorlardı. İlk kez o an anladı Maud Martha, Paul'ün her gün nelere katlanmak zorunda kaldığını. Zira Paul'ün—burada Paul'ün birtakım kelimelerini ve küfürlerini kullanabilirdi—eski kafalı, dürüst, fena halde dürüst, Başkan'dan bile yüce, dünya hükümdarı Patronu! Paul'ün eksiklerini vurgulamak, onu hafifçe sarsıp ondan kuşkulandığına dair kontrollü sinyaller vermek istediğinde aynen böyle yapardı. Patronu Paul'e nasıl bakıyorsa, bu insanlar da Maud Martha'ya öyle bakıyorlardı. Sanki çocukmuş, şapşal bir çocukmuş, şöyle biraz sarsılıp kendine getirilmesi gerekiyormuş, bununla beraber sarsmak da pek işe yaramı-

* Üst sınıf ya da aristokrat ailelere mensup genç kızları sosyeteye takdim etmek maksadıyla verilen parti. (ç.n.)

yormuş gibi. Parmağını kaldırır (bir şey yapacaksa), kafasını kaldırır, sırtını kabartırdı insan. O eski şarkıdaki gibi, "Cık Cık! Bak şimdi! Olacak şey mi!" diyerek imada bulunurdu. Metaller çıkardı gözlerinden.

Akşam saat sekizde önlüğünü çıkarıp asarken, "Buraya bir daha asla gelmeyeceğim," diyerek kendi kendisini ikna etmeye çalıştı Maud Martha. Mrs. Burns-Cooper'ın bu işe çok şaşıracağını biliyordu. Ücret çok iyiydi. Sahi, ne gibi bir açıklama yapılabilirdi? Çalışma saatlerinin uzun olduğu söylenebilirdi belki. *Kendi açıklamamı* açıklayamam, diye düşündü Maud Martha.

İdam mangasına tükürerek neredeyse kusursuz addedilebilecek o duvarlardan çıkıp giderdi insan. İdam mangasının, onun intikam alma şeklini ya da neden intikam alma ihtiyacı duyduğunu anlamasının ya da anlamamasının bir önemi yoktu.

Neticede o da insandı. Temiz gecelikler giyerdi. Bebeğini severdi. Kışın, akşam olunca ateşin—ya da havagazı fırınının—başında kakao içerdi.

31

Otuz Dördüncü Cadde'de

Maud Martha Otuz Dördüncü Cadde'de doğu yönünde ilerleyip Cottage Groove'a yöneldi. Aylardan ağustostu ve Otuz Dördüncü Cadde boydan boya çiçeklenmişti. Çiçekler, atletleri, deniz elbiseleri ve kundak bezleriyle, verandalardan, çitlerin merdivenlerinden ve bebek pusetlerinden sarkıyor, hatta sandalyeleri kaldırımların kenarına çıkarıyorlardı.

Otuz Dördüncü Cadde'yle Cottage Groove'un köşesinde, üç ayaklı bir tabureye oturmuş orta yaşlı kör bir adam, çizilmiş bir gitarı eline aldı. Onun etrafında bulunan, yamalı giysiler içerisinde beş altı orta yaşlı adam, enstrümanın—gösterişsiz, ısrarcı, aynı anda hem soru sorup hem de cevap veren—o yüksek sesini tamamlayacak şekilde alçak sesle şarkı söylüyordu.

Bu adamlar daha ileriye gitmiyorlardı—hayatlarında hiçbir yere varmamışlardı. Trajedi.

Bu kelimeyi uzun uzun düşündü Maud Martha. Genel olarak, hayatın trajediden ziyade bir komedi olduğuna inanıyordu. Neredeyse olan biten her şey içinde, öyle çok derinlere gömülü olmayan bir komedi öğesi barındırıyordu. İnsan hemen her durumda eninde sonunda gülünecek bir şey bulabilirdi. Son tahlilde insanların delirmesine engel olan şey de

buydu işte. İşin aslı şuydu ki bir ömürden iyi bir Trajedi—insanın aptallığından *kaynaklanmayan*, gülünç olmayan, en berbatından kusursuz bir trajedi, eksiksiz bir trajedi çıkarabiliyorsanız, gayet iyi durumdasınız, diye düşündü, gayet iyi durumdasınız.

32

anne ziyarete gelir

Annesi geldi, yanında da iki portakal, dokuz ceviz, bir Hershey's çikolatası ve bir de armut getirdi.

Annesi, portakalların birinin Maud Martha'ya, diğerininse Paulette'e olduğunu söyledi. Hershey's çikolatası da Paulette içindi. Armut, Maud Martha'yaydı zira annesinin dediğine göre pek iyi bir armut değildi. Cevizlerin dördü Maud Martha, dördü Paulette, biri de Paul içindi.

Maud Martha küçük, ikinci el masasına—sağlamlaştırmak maksadıyla masanın etrafına geniş, teneke bir bant geçirilmişti—en güzel düğün hediyesini; beyaz, çok kaliteli bir masa örtüsü serdi. Beyaz kahve fincanlarıyla tabaklarını çıkardı; şeker, süt ve küçük, pembe bir demlik kakao koydu masaya. Bir tabak şekerli zencefilli çörek getirdi. Anne kız, çay sofrasına oturdular.

"Bu arada, Helen nasıl? İki haftadır görmüyorum. Sana geldiğimde hep dışarıda oluyor."

"Helen buraya gelmekten hoşlanmıyor," dedi annesi, zencefilli çöreğe bakıp kafasını sallayarak. "Tarçını az olmuş ama yine de çok güzel. Buraya gelmenin ruhunu daralttığını söylüyor. Daha fazla şeye sahip olmanı istiyor."

"Hindistancevizini, tarçından daha çok seviyorum. Benim bir sürü şeyim var. Ondan daha fazla şeye sahibim. Bir kocam, küçük, güzel bir kızım ve kendime ait temiz pak bir evim var."

"Küçük bir apartman dairen," diye düzeltti annesi, "kendine ait bir banyosu bile olmayan. Bence Paul bundan biraz daha fazlasını başarabilir, Maud Martha."

"Küçük bir apartman dairesini bile bulmak zor."

"Başarıya giden yol yılmadan usanmadan çalışmaktan geçer. Helen, Doktor Williams'la evlenmeyi düşünüyor."

"Aile doktorumuz. Hayır, aile doktorumuz olamaz!"

"Kararının neredeyse kesinleştiğini söylüyor."

"Fakat adamın yaşı elliden fazla."

"Helen, tanıdığı genç erkeklerden farklı olarak, doktorun düzenini oturtmuş olduğunu, kibar biri olduğunu ve ona güzel bir yuva verebileceğini söylüyor."

"Sen ne diyorsun peki?"

"Ben diyorum ki, bu dünya kalpsiz, katı bir dünya ve bir kadının, doğruluktan ayrılmamak kaydıyla, hayatta iyi bir yere gelebilmek için elinden geleni yapmasında fayda var. Üstelik, Doktor Williams'ı sevmiyormuş gibi de görünmüyor."

"Evet, Helen oldum olası severdi onu. Doktor biz çocukken ona meyan kökü çubuğu getirir, bana getirmeyi unuturdu, bana ancak ayda yılda bir getirirdi."

"Helen'ın kendisini para karşılığında satması gibi bir durum yok. Onu mutlu etmeye çabalayacağından eminim. Helen hep iyi bir kızdı. Ayrıca, bütün evliliklerde cicim ayları çabuk geçer."

"Babam ne diyor?"

"Doktoru değiştirmeyi düşünüyor."

"Bu dünya senin için kalpsiz, katı bir yer değildi anne. Sen hep çok şanslıydın. Senin sadık, evine gelen, sana ev alan bir kocan vardı—şehirdeki en iyi ev değildi ama evdi netice-

de. Çoğu zaman yiyecek bolca yemeğin ve giyecek bolca kıyafetin vardı, bu nedenle de üstün başın hep temizdi. Üstelik bir kısrak kadar güçlü kuvvetlisin."

"Havalar kesinlikle çok soğuk," dedi Belva Brown. "Şimdiye dek ekimden önce bu kadar çok kömür yakmak zorunda kaldığımızı hiç hatırlamıyorum."

"Helen'ı düşünüyorum."

"Helen'ın nesini düşünüyorsun tatlım?"

"Bazı insanlar doğuştan büyüleyici ve güzelken, aynı anne babadan doğdukları halde bazılarının öyle olmaması ne tuhaf."

"Sen her zaman harika biriydin, tatlım."

Birbirlerine baktılar.

"Hep söylerim, ailede en güzel kakaoyu sen yaparsın."

"Sırrımı asla söylemeyeceğim."

"Şu köşenin ilerisinde, rahibin evinin bitişiğinde oturan kızın—onu tanıyor musun?—bir bebeği daha olacakmış."

"Üçüncü mü? Bu da mı kocasından *değil*?"

"Bu da kocasından değil."

"Mrs. Whitfield iyileşti mi?"

"Hayır, ameliyat olması gerekecek."

33

ağaçların yaprakları ağaçları terk eder

Uçaklar, oyun malzemeleri, oyuncak bebekler, kitaplar, yük vagonları, yazı tahtaları, tekneler, silahlar, ayılar, tavşanlar, pandalar, ördekler, köpekler, kediler, üzerinde tenteli taht olan gri filler, sallanan sandalyeler, evler, oyuncak tabak çanaklar, *scooter*'lar, hayvan şeklinde yastıklar, trenler, kamyonlar, *yo-yo*'lar, telefonlar, toplar, cipler, kutudan fırlayan bebekler, *puzzle*'lar ve sallanan atlar.

Ve Noel Baba.

Yuvarlak, yaşlıca, pembemsi,
Hikâyelerde anlatıldığı gibi.
Ve çenesinden çıkan o pamuksu beyazlık,
Kafasını komik bulurdu.

Ve bir de çocuklar vardı. Çok sayıda çocuk grubu, zira burası büyük bir mağazaydı. Noel Baba *ho-ho-ho!* diyordu tombul tombul. Çocukların yanaklarını okşuyordu; şayet bir bukle yeterince altın sarısı ve parlaksa onu hafifçe çekiyor, bazen de buklenin sahibine birazcık sarılıyordu. Çocukların Noel dilekleri, onlardan adeta zorla, cımbızla çekercesine çıkarılıyordu.

Ortam pek şendi, neredeyse çocukların hayal ettikleri gibiydi.

Derken küçük Paulette geldi. Diğerlerine ilgi ve ihtimam gösterildiği esnada. Duyguları fareler misali aceleyle kaçışıyordu sanki. Gözbebeklerini, elmasları ve yıldızları terk ederek.

Noel Baba.

Paulette utanıverdi birden.

Maud Martha gülümsedi, kızını hafifçe dürtüp bir şeyler söyledi—bu sözleri kızına olduğu kadar Noel Baba'ya da söylüyordu.

"Haydi. İşte Noel Baba burada. Bunca zamandır onunla konuşmak istiyordun. Haydi. Ona Noel için ne istediğini söyle."

"Hayır."

Bu defa içinde bir miktar tahammülsüzlük ve sertlik barındıran bir başka gülümseme ve dürtme. Paulette kapatmıştı kendini.

"Merhaba!"

Noel Baba avuçlarını birbirine sürtüp Oyuncak Bölümü'ne şöyle bir bakış attı.

Ne anneyi görebilmişti ne de çocuğu.

"Bir vagon, bir oyuncak bebek, bir ayı ve kornası olan üç tekerlekli bir bisiklet," dedi Paulette.

"Bayım," dedi Maud Martha, "küçük kızım size bir şey söylüyor."

Noel Baba'nın boynu, isteksiz yüzünü de beraberinde taşıyarak, kaskatı bir yavaşlıkla döndü.

"Bayım," dedi Maud Martha.

"Peki sen—ne istiyorsun Noel için." Cümlenin sonunda soru işareti yoktu.

"Bir vagon, bir oyuncak bebek, bir ayı ve kornası olan üç tekerlekli bir bisiklet istiyorum."

Sessizlik. Ardından, "Ah." Ardından, "Hı-hı."

Noel Baba, Paulette'le ilgilenmişti.

"Ve biraz şeker, biraz yemiş ve bir tahterevalli, bir yay ve bir ok."

"Haydi bebeğim, gidelim."

"Ama daha bitirmedim anne."

"Noel Baba açısından bitmiş, tatlım."

Dışarıda, muhteşem bir kar vardı; var gücüyle, lapa lapa yağan kar tanelerinin etrafı mavi parıltılarla kaplıydı. Sakin bir hava vardı.

"Kesinlikle çok güzel bir gece," dedi annesi bir sırrı paylaşırcasına.

"Noel Baba beni neden sevmedi?"

"Bebeğim, seni tabii ki de sevdi."

"Sevmedi beni. Neden sevmedi beni?"

"Sana öyle gelmiş olabilir. Kesin zihni çok meşgul."

"Öteki çocukları sevdi. Onlara gülümsedi, onların ellerini sıktı."

"Belki de yorulmuştur gülümsemekten. Bazen ben bile..."

"Bana bakmadı, *benim elimi* sıkmadı."

"Beni dinle, yavrum. Seni sevdiklerini göstermek için insanların seni öpmesine gerek yok. Noel Baba'nın seni sevdiğini biliyorsun. Ben hep ne diyorum sana? Noel Baba bütün çocukları sever ve Noel'den bir gece önce onlara muhteşem hediyeler getirir. Hatırlasana, top, ayı, üç tekerlekli bisiklet ve oyuncak bebek istediğinde 'Hı-hı' demedi mi sana? Bu, sana onların hepsini getireceği anlamına geliyor. Bekle ve gör. Birkaç gün sonra Noel gelecek. Noel sabahı uyandığında istediğin o şeylerin gelmiş olduğunu görecek ve Noel Baba'nın *seni de* sevdiğini anlayacaksın."

Orada Helen olsa geri çekilmezdi, diye düşündü Maud Martha. Çantasından tıraş makasını çıkarıp gözlerini kaçırarak, saplamak saplamak saplamak için yanıp tutuşmazdı. Mühimmatını toparlar, onları hafifçe okşar, silahını doldurur ve üzerlerine ateş açardı. Fakat aslına bakılırsa bunların

Helen açısından pek de önemi yoktu. Paul olsa geri çekilirdi, feci şekilde geri çekilirdi; bir ihtimal küfredebilirdi de fakat o ilk öfke patlaması dindikten sonra ya unutur ya da bu mesele üzerine etraflıca düşünmeyi süresiz olarak ertelerdi.

Maud Martha bu konuyu ne düşünüp çözüme kavuşturabilmiş ne de zihninden atmayı başarabilmişti. Afallayıp şaşkına dönmüş nefret kırıntıları vardı içinde; gözleri olmayan, gülümsemesi olmayan ve sesi pek çıkmayan—ki Maud Martha'nın bilhassa üzüldüğü husus, açlığını en çok çektiği şeyin de nefret olmasıydı.

Paulette'e kaçamak bir bakış attı. Paulette ona inanıyor muydu? Hemen bu gece düşünmeye başlamayacağı, bu geceden cevap bulmaya çalışmayacağı kesindi. Bu küçük yaratığın hazır olmadığını umut etti. Bunu yapacak kadar gelişmemiş olduğunu umut etti. Bununla başa çıkacak kadar büyümemiş olduğunu—başka bir gece olabilirdi, bu gece olmasındı.

Annesinin bakışını hisseden Paulette, kafasını kaldırıp annesinin yüzüne baktı. Ağlamak istedi Maud Martha.

O mavi diyarı sakla onun için!

Cadıların sonunda daima öldürüldüğü ve içinde tüm kışların lordu, asla terlemeyen, asla ahmakça ya da anlamsız bir eylemde bulunup bu türden tek bir söz etmeyen, asla ucube gibi görünmeyen, zincire asılarak sifonu çektiği asla vaki olmayan, nazik ve saf bir varlık olan Noel Baba'nın bulunduğu o peri masallarını sakla onun için.

34

savaştan dönüş!

Barış imzalanmış, kardeşi Harry de savaştan dönmüştü ve iyiydi.

Öyle güzel bir gündü ki!

Hava ona iyi yolculuklar diliyordu adeta.

Dışarıda havanın pırıl pırıl olduğunu anlamak için küçük penceresinin gölgeliğini kenara çekip bakması gerekmemişti, zira güneş ışığı gölgeliğin koyu yeşilinden kırılarak içeri girip odasının her zerresini güzelleştirmişti. Ve bir santimlik aralıktan sinsice içeri süzülen hava, kuş tüyünü andırıyordu; boğazında gıcık yapıyor, kirpiklerini uçuşturuyor, yatakta oturup esnemesine ve koyu yeşil gölgeliği pencerenin en tepesine kadar çekmesine—ve bir de "*Ben, ben bu hayatla ne yapacağım?*" diye fısıldamasına sebep olmuştu.

Sahiden, insan hayatla tam olarak ne yapardı? Böyle bir anda her şeye hazır olurdu insan, hiçbir şeyden korkmazdı. İnsan karanlık, serin bir vadide bile olsa, kollarını uzatıp hızlı müziğe eşlik edebilirdi! Göğün daha üst katmanlarını kesen kanatlar olurdu. Böyle bir anda insan, ölümü bile müthiş bir neşe içinde düşünmeyi başarabilir, ölümün de yaşamın bir parçası olduğunu, yaşam güzelse ölümün de güzel olacağını hissedebilirdi.

Maud Martha, kızıyla birlikte kapının önüne çıktı.

Hayır, bu pırıl pırıl gün ışığında—bu masmavi havada, bilgiye de, teselliye de, bir kılavuz kitaba da, vaaza da ihtiyacı yoktu!

...En iyi askerlerle birlikte bira içmiş adamlar, iki kolları ve iki bacakları kopmuş adamlar, yüzlerinin belli bölümleri olmayan adamlar zihninin gerisinde "uygun adım yürüyüp" cenk ediyorlardı. Sonra yüreği parçalara ayrıldı, ardından gizlisi saklısı olmayan o sisin içinde yüzmeye başladı gözleri.

Ve (ön sayfalarında her zamanki o solgun tenli, *pompadour* saçlı kadınsı Güzellik sembollerini öne çıkaran) Zenci basını, Georgia ve Missisippi linçlerine* ilişkin son hikâyeleri aktarmaya devam ediyordu...

Fakat güneş yine de parıldıyordu ve dünyadaki insanların bir kısmı hayatta kalmıştı; insanoğlunun mantıkdışılığının dünyayı tümden yok etmeyi başarıp başaramayacağı şüpheliydi—ya da en değersiz, en sıradan çiçeğin o basit sükûneti; zira o çiçek baharda yine fışkırmayacak mıydı?—icabında mutlak bir dinginlik içinde, şaşmaz ve içten bir sessizlik içinde yatan, paramparça olmuş—insanlık dışı görüntüsüyle rahatsız edici—o cesetlerin arasında, ortasında ya da cesetlerin içinden fışkırmayacak mıydı?

Peki ya bu, minnettar olunması gereken bir şey değil miydi?

Ve bu arada, insanlar yaşarken ihtişamlı olacaklardı, muhteşem ve cesur olacaklardı, pır pır yürekleri güm güm atacak, atacaktı. Hatta ve hatta, cümle saçmalıklardan, savaşlardan, boşanmalardan, mahkeme kararıyla tahliyelerden, terk edilişlerden ve vergilerden sağ salim çıkacaklardı.

Ve bu arada, Maud Martha'nın bir bebeği daha olacaktı.

Hava ona iyi yolculuklar diliyordu adeta.

---

* Amerika Birleşik Devletleri'nde siyahlara karşı düzenlenen ve çok sayıda siyahın öldürüldüğü linç kampanyaları. (ç.n.)